

דבר העורכת

הרפובליקה הספרותית שלנו איבדה החודש שתי נשות ספרות דגולות מרבבה. יעל רנן שנפטרה השבוע היתה מורתי הנערצת בחוג לתורת הספרות הכללית באוני' ת"א של שנות התשעים, והשפיעה רבות על האופן שבו קראתי טקסטים, רומנים ומיתוסים מהרגע שהכרתי אותה ועד היום. תרגומיה ל"יוליסס" של ג'ויס ול"חדר משלך" של וירג'יניה וולף הם מופת של אמנות התרגום.

בדמי ימיה נגזלה מאתנו בחודש שעבר נעמה צאל. קולגה אהובה, מייסדת ועורכת סדרת "מעבדה" של הוצאת רסלינג, חוקרת, סופרת ומרצה. שבועיים לפני מותה עוד הספיקה להעביר לי את הפתיחה לנובלה החדשה שלה, שהתפרסמה בגיליון הקודם של "מאזנים".

כל אחת מהן יחידה בדורה. מפעלותיה של יעל רנן הוותיקה הם כבר מורשת, וגם העיזבון הספרותי והרוחני של נעמה צאל הצעירה יהפוך ללא ספק למורשת וילווה אותנו עוד שנים ארוכות, ויש בזה נחמה.

בחוץ, הרחובות בווערים לאט. מחום, מקיטוב, ממיאוס, ממחאה, ממגפה, מזעקת התרבות שנעצרה בעל כורחה. והספרות? היא לא נעצרת ולא מנחמת, היא משקפת. זועקת את כל הזעקות כולן.

"אין ספרות שאיתה אפשר להתכרבל על ספה", כתבה נעמה צאל בחיבורה האחרון לפני מותה (שיתפרסם במלואו ב"הו"), "ספרות נועדה לגרום לנו לחשוב על האופן שבו אנחנו מספרים לעצמנו סיפורים. ואם הספר שאנחנו מחזיקים כשאנחנו מתכרבלים על הספה שלנו, הוא במקרה גם ספרות – הספה לא נשארת ספה. מאחורי הגב, מתחת לישבן, באזור הכי חמים ומכורבל, נפער חור, נכרה בור: נופלים..."

אישיותן וגישותיהן היו שונות בתכלית ובכל זאת הן מתחברות לי כאן, רנן וצאל. כל אחת מהן בדרכה דיברה על כך שהספרות אין תפקידה לנחם ולהושיע אותנו ממצוקותינו, אלא לגרום לנו לראות את המציאות אחרת, מחדש, לא כפי שאנחנו רגילים לראותה. יעל רנן במאמרה המפורסם והמכונן על ההזרה – "לשמוע את רחש הגלים" (בעקבות שקלובסקי) – כתבה שתפקידה של הספרות לעורר מודעות למרקם החושי, לחדש את קליטת החיים, להיפרד מתפיסות אוטומטיות.

יהי זכרן ברוך.

שלכם,

מיכל חרותי

תוכן העניינים

3	שירים / נורית זרחי
5	מתוך "על לא דבר" / ליאת קפלן
8	קריאת תיגר / יואב אבני
12	גם ממתבע לואי זהב אפשר להפיק תה / תמי שני
17	תשעה פרגמנטים ושיר / עדנה גורני
21	שירים / דיתי רונן
24	שירים / הווארד אלטמן, מאנגלית: טל ניצן
28	העברה נגדית / אלדד כהן
36	שורשים לבנים / איריס רילוב
41	שירים / מאיה ויינברג
43	שירים / דעאל וודריגז גארסיה
45	אלוהי הדברים הגדולים, על ספרו של צביקה ניר: אלוהי התשוקות הבוטעות / ניצה בן־דב
50	שירים / שמואל מוניץ
52	סל / דנה הלוי
54	נמר על עץ / אביבית משמרי
60	מרסי / ספי שיבק
65	כל החשבון עוד לא נגמר, על "אחרי הספירה" מאת דורית שילה / שלומציון קינן נוף ההמון המקיא (דמדומים בקוני איילנד) / פדריקו גרסיה לורקה, מספרדית: ערן צלגוב
68	שירים / לורן מילק
70	אני אוהבת אותך, סמי אשכנזי / ננו שבתאי
72	גלות הירח / חגית גרוסמן
75	חירותו אמונתו / ארנון מילוא
78	שירים / מרדכי גלילי
84	שירים / נעמה יונג
86	המבצר / יודית ולבר
87	שירים / דוד ברבי
95	באותו יום, כלומר א' בראש השנה, יום שבא ודופק / חוה פנחס־כהן
96	אולי זאת קלישאה, אבל זאת האמת, מחשבות בעקבות "גיא בן הינום" של יפתח אשכנזי / אילאור פורת
97	מחזה לילה / אמה ראג' יושי, מאנגלית: מאיר עוזיאל
101	מבוך / גנגא פראטאד אפרטי (יור' האקדמיה הנפאלית), מאנגלית: מאיר עוזיאל
106	ספרים שהתקבלו במערכת
108	משתתפי הגיליון
110	

עורכת: מיכל תרומי / מועצת מערכת: יור' – ד"ר דורית זילברמן, ד"ר עמרי הרצוג, נועה מנהיים,
ערן צלגוב, פרוץ ניצה בן דב / יור' אגודת הסופרים העברים: צביקה ניר
גיליון מס' 4 / כרך צ"ד (שנה 94), אלול תש"ף, אוגוסט 2020

Literary Journal – Published by the Hebrew Writers Association in Israel
P.O.B 7111, Tel Aviv 61070, Israel

יוצא לאור על ידי אגודת הסופרים העברים במדינת ישראל (ע"ר) בסיוע משרד התרבות והספורט
כתובת המערכת: בית הסופר על־שם שאול טשרניחובסקי, רחוב קפלן 6, ת"ד 7111, תל אביב 61070
טל': 03/6953256/7 / פקס: 03-6916861 / דוא"ל: mozenayim@gmail.com

הגהה וניקוד: יעל ניר / עיצוב, סדר והפקה: סטודיו דור כהן
בשער: יובל ישראל, "סוגרים את היס?", יולי 2020.

שירים*

נורית זרחי

"היכן הם נעוריי?" ח"נ ביאליק

משלש בַּרְמוּדָה

אֲדוּנִי, אֲנִי עוֹנָה, רַק בְּנֻקָּה הַזְּמַן
אֶתָּה מִבֵּין שֶׁהָיוּ אֵלֶּה פְּנִידָה
שֶׁטְבָעוּ, חִפְּשׁ אוֹתָם בְּגִלֵּי הַשֶּׁפָּה.
אֲבָל זֹו נִבְצָר מִמְּנָה לְהַשִּׁיג
אֶת הָאֲמֶת בַּמִּמְשֵׁי.

נְעוּרֵיךְ נֶעְלָמוּ, שְׁלִי
טְבָעוּ בַּמִּפְרָץ.
גַּם אֲנִי לֹא נִזְהַרְתִּי.
כְּשֶׁרַחֲפַתִּי שֵׁם לֹא יִדְעַתִּי מֵהֵם
וְאַחֲרֵי הַבָּא אַחֲרָיו
וְאַחֲרֵיהֶוּ.

הוֹמָאז' לְבִיאָלִיק

מִנְגִּדְנוּ מִתְקַרְבִּים הַעֲצִים
כְּרִבּוּלִיִּים כְּרִבּוּבֵיּוֹת עֶנְק, וּבְתִים
מִלְבִּינִים בָּאוּר אַחֲרוֹן מְכַרְיִים:
כָּאן גְּרִים הַמְאֻשָּׁרִים.
גְּבָעוֹת מִתְפַּרְקְדוֹת לְפָנַי אֲמוֹתֵיהֶן - הַהָרִים
וְעַל הַעֲשָׂבִיָּה הַמְחַפֶּשֶׁת לְמַרְבֵּד
נָע לְהַק אֲרָנִים הַמְצַלִּיבִים פְּנִסִים

* ארבעה שירים מתוך מתוך "וְאֵתָּה?", ספרה החדש של נורית זרחי שעתיד לראות אור בקרוב בהוצאת אפיק, בעריכת לילך לחמן

זְעִירִים כְּגַמְדֵי הַלֵּילָה
שֶׁל בְּיֹאֲלִיק. לֹא! צוֹעֲקֵת
פְּתָאוּם צְפוּר בְּלִמֵי מִכְרֵת
וְאֲנִי מִסְכֵּימָה אֶתָּה.

אֲבָל הַגְּבוּלוֹת נֶחְרָצוּ מִזְמַן
גַּם אִם אֶרֶד מִן הַכְּבִישׁ לְהִשְׁתַּיֵּךְ
וְאֶתְפַּלֵּשׁ בְּעֵשֶׂב כְּאִלוֹ הַיִּתִּי סִיח.
אֲנִי מִפְּלִיגָה לְדַרְכֵי
בְּהִשְׁאִירִי אוֹתָם מֵאַחֹר עֲטוּפֵי
שְׁפָתָם. רַק אֶפְרוּרִית הָעָרֵב
מִבְּהִירָה שְׁמַעוֹלָם, אוֹלֵי מַחֲמַת בּוֹשָׁה
לֹא לִי הַדְּבוּר לְהַגְלוֹת בְּפָנֶיךָ,
מָה שֶׁהִיָּה מִשְׁנָה אֶת חֵי.

הַכְּרִבּוּרִים שֶׁל אַנְדֶּרְסֶן

יֹתֵר מִכֹּל קְלֵמֶר הַכֶּסֶף
(מְעַנֵּן מָה נוֹטֵל אָדָם מִיְלֻדוֹתוֹ)
וְאַחֵר כֶּךָ אוֹ קֶדֶם הַתְּעוּפָה.
מוֹכֵן, אָדָם צָרִיךְ לִהְיוֹת וְאוֹ לְעוֹף
אֲבָל זֶה שֶׁבְּדִיעֵבֵד נוֹצֵר קְדִימָה.
מִיִּשְׁהוּ תִלֵּשׁ אוֹתִי מִמֶּנִּי.
זֶה הִיָּה הַפֶּצֶע הָרֵאשׁוֹן.
זְרוּעֵי הָאֲחַת נוֹתְרָה מְכַנְפֶּת.
לֹא הַסְפִיקָה סְרִיגַת הָאֵהָבָה.

דְּבִיסִי

זֶה שֶׁלְמַד אֶת הַקִּיכְלִי לְשִׁיר
שֶׁקָנַח אֶת דְּמְעוֹת דָּג הַזֶּהָב,
יְבִין שֶׁלֹּא בְקִרְתִּי אֶת גְּבֵרֵת
הָאֲחוּזִים, שֶׁהַעֲלַמְתִּי כְּתַבְתִּי
מִמְשַׁרְד הַתּוֹבֵעַ. שֶׁלֹּא שֶׁלֵּם
חֹבֵי לְעוֹלָם.
שֶׁהַקִּיכְלִי יִשְׁלֵם אֶת הַחֹב.
שֶׁיִּשְׁלֵם דָּג הַזֶּהָב. אֲנִי כֶּכֶר
שֶׁלְמַתִּי עַל מָה שֶׁלֹּא שֶׁלְמַתִּי.
בְּכַבוֹד רַב.

מתוך "על לא דבר"*

ליאת קפלן

נזיקין

עגלה מלאה וגדושה עומדת בחצר הסמוכה. עגלת גרירה גדולה, כזו שרותמים לטנדר או למשאית קטנה. היצול שעון על שתי לבנים. שכני עזבו את הארץ, דירתם השכורה שופצה, עגלות אשפה רבות פונו בידי פועלים דוברי ערבית. המטאפורה ניצבת בין עמודים תחת הבית כבר כמה שבועות, עמוסה בספרים בעלי מראה מיושן ומאובק מרחוק, וארוזה ביריעות פלסטיק מהוהות.

בערבו של היום שבו מנדלבלייט הכריע כי ביבי נאשם בשוחד, מרמה והפרת אמונים, מקס מתעקש להיכנס לחצר השכנה ואני נערת. חתולה לא מוכרת מגמגמת על ערמת הספרים. אני מציצה בכריכות ספרים שכולטים בצדדים: ספרי חוק ומשפט, רובם דיני נזיקין.

למחרת בטיול הבוקר מקס שוב מושך לשם ונובח. הוא מסתובב בחצר ומשתין, אולי מרחרח עקבות כלבים אחרים. בחשש מה אני פותחת כמה מן הספרים שכריכתם כה מוכרת, פד"י (פסקי דין של בית המשפט העליון) משנות השישים והשבעים. מחפשת כרכים משבעים ושבע או שמונה. לא מוצאת. כסטודנטית עבדתי, בין השאר, בהגהת פסקי דין של בית המשפט העליון. לא אלו, אחרים, מאוחרים יותר. בחדר צר, מאובק ומלא בכרכים כחולים אחידים, מורעבת, טעמתי משלל טעמי הדבש של העברית, ממכמני התרבות המוכרים והנסתרים, המשוקעים בכל צו, תקדים, דיון ופסק דין. אל מה שקבור בתחתית העגלה איני יכולה להגיע. אני שואלת לכמה ימים את הכרך הקרוב ביותר, כרך ב' 1975. הלב מתרחב למקרא שמות כבוד השופטים: ברנזון, ויתקון, הנשיא אגרנט, י. כהן, מני, אלון, זוסמן, חשין - ת. כהן! - "לפנים משורת הדין אמרנו לתת לאבות הזדמנות אחרונה להשיב אליהם לב הבנים", הם כותבים (בג"צ 272/74, מושב עובדים כפר אז"ר).

לקראת סוף השבוע, עוד לפני שהשבתי את הכרך למקומו, נעלמה העגלה. דיירים חדשים הגיעו.

* יראה אור בקרוב ב"ירח חסר"

בְּחִירוֹת בַּפֶּתַח
עַל עֲגֵלַת פֶּסְקֵי הַדִּין
חֲתוּלִים נֶצִים

*	*
רוּחַ מְזַרְחֵית עוֹרֵב מַחַטֵּט בְּגוֹיֹת דָּרוֹר עוֹכְרִים וְשָׁבִים	כָּל הַקִּיץ דְּבָקָה נוֹצָה בַּחֲלוֹן עֲכָשׁוּ רוּחַ סֶתוּ
*	*
רְחוּב צְרוּב שְׁמֶשׁ עוֹרֵב מְנִיחַ צֵל אֶטִי עַל סֶפֶסֶל	סִיסִים בְּמַעֲבֵה הַקִּיסוֹס עֲלָה נֶעַ

הביתה

יום-יום הוא מספר על המקום שלא ביקר בו שנים. נסענו לשם בשבת. עשרים ושלוש דקות מביתם. לא תגידי לאן נוסעים? היא שואלת שוב ושוב. הוא במושב הקדמי, ההליכון מקופל מאחור. על פי השלטים הוא מזהה: אייל, הוא אומר, אייל. אמא, במושב האחורי, מבקשת שאחליף את המוזיקה לקלאסית. אזור התעשייה גדל סביב המשק כלולאת מביוס ענקית. איש אינו נראה. שבת.

על גדר תיל גבוהה, במקום שבו עבר הגבול, יונקי דבש מתיישבים, מתעופפים ושבים. בשמש נובמבר קלקיליה בהירה מתמיד. אבן שמישהו השליך משם בשנות החמישים, בשגגה כנראה, פגעה בחבר משק שעבד בשדה והרגה אותו. האם כך רוז'יק נהרג? אני לא שואלת את הוריי. נוהגת בשבילי עפר במעלה הגבעה שבראשה הוקם הקיבוץ. אמא מתמוגגת מן המוזיקה לפסנתר של אלגר. המבנים פונו מזמן, גם הכבישים שנסללו בדיים. אני מכוונת לחלקת גן עדן של הרקפות שאינן פורחות עדיין. הוריי אינם מזהים דבר. משמאל למתבן המכונית נכנסת לנתיב בין הרפתות. עגלים, הם מגדלים אותם לבשר, אומר הרפתן לשעבר בצער. אני לא שואלת למה גידלו את העגלים בשנות

החמישים. ריח מוכר מעיר את הביטוי: ריח הזבל ניחוח חציר. הם אומרים אותו.

רוצים לצאת מן המכונית? לא, אין צורך. שאצלם עבורך את הפרות? בבקשה. הפרות עומדות מול השקתות, גביהן אליי. אחת (קצת דומה לציונה) מתקרבת אליי. אני מחככת את גב כף ידי בחוטמה הלח, כמו פעם, ונזכרת בתצלום ישן, שוליו גזורים, של המלטה (העגל מגיח מאחוריה של אמו, בצד רפתן ודלי). של ציונה? אני לא שואלת.

אֶת הַחַיִּים
לֹא הִפְרָנוּ אִמְרַת אִמָּא
בְּלִי קֶשֶׁר לְכָלוּם

עוברים בשכונות החדשות של הקיבוץ. הכול זה. מתווכחים היכן הייתה המכבסה הישנה. אין כאן דבר משלנו, אִמָּא אומרת. עוצרים בפתח בית העלמין הקטן. רוצים לרדת? אין צורך. גם כאן אנחנו לא מכירים איש, לבד מרוז'יק, אבא אומר. הם מחכים בזמן שאני מצלמת את הקבר ומבחינה בנדנדות בקצה השדה. סמוך לשער הנעול מרוקנים את הקתטר של אבא. למרכז המשק אי אפשר להיכנס עם מכונית. אני מצביעה על מבנה ישן: כאן היה החדר שלכם? אני זוכרת נכון? הם לא מזהים. רוצים לרדת? בית התינוקות שלי עוד שם, כנראה. נכנסתי אליו לפני כמה שנים. אין צורך. המוזיאון ההיסטורי של הקיבוץ נעול. לא חשוב, אנחנו לא נזכרים שם, אותנו מחקו. איך אתה יודע? מישהו אמר לי, לא זוכר מי. תרצו לרדת להליכה קצרה? אין צורך. עכשיו ממש אפשר להגיד שאין כאן שום דבר משלנו, אִמָּא אומרת, כמה נהדרת המוזיקה.

רוּחַ בְּקָר
בְּפֶאתַי בֵּית הַקְּבָרוֹת
זוּג נְדָנְדוֹת

קריאת תיגר יואב אבני

קשה להאמין שזה התחיל כבדיחה. מה שבטוח, הוא לא צחק עכשיו. ההפך הוא הנכון, ואולי כך יהיה תמיד. אי אפשר לצחוק עכשיו, וגם לא ניתן להפסיק להביט במסך המחשב המרצד בלעג.

ואסור לככי להיות היפוכו של הצחוק, זה פתרון פשוט ולח מדי, וקצר מועד. היפוכו הראוי הוא ייאוש וזעם, הוא פרקי אצבעות מלבינים, פה יבש, לב צרוב, וכל שאר הדברים המשתקפים כעת במראת המסך המעוותת שמולו.

העובדה שלא צחק גם אתמול, כשהגה את כל העניין, הייתה נבואית משהו, אבל לפחות חֵן־ך – הרי נדמה שכבר לא ממש צוחקים מבדיחות, וגם אם כן, רובן דיגיטליות כך שהצחוק מזמן רודד לכדי לייק, צומצם לכדי לול או מקבץ מהיר של חחח, נסתר מטווח קשר העין ולא מדגדג עוד את עור תופו של הבדחן.

הוא לא היה בדחן, כמובן. הוא סופר, ומכיוון שאתמול חש שהייתה מידה של אמת ספרותית ברעיון שהגה, החליט לעשות מעשה ולהפוך אותו לממש. ממש וירטואלי, לכל הפחות. וגם אם הייתה זו בדיחה – הוא לא בטוח כעת בדבר – בוודאי לא ביקש למצוא בה עוקץ שכזה.

יש להודות שהתלבט כבר אמש, כשהתיישב מול המחשב למלא את טופס פתיחת הקמפיין. זה תמיד כך – הפער בין הרעיון למימושו, ממש כמו בכתיבת רומן, דורש אמונה עיוורת המתורגמת להקלדה עיוורת. אתמול עדיין האמין מספיק. איזו טעות.

כמה דקות לאחר ששיגר את הטופס כבר הגיע מייל אישור שהכיל גם איחולי הצלחה. האישור המהיר הפתיע אותו. הוא לא היה בטוח שהרעיון יתקבל על ידי הנהלת האתר, בין השאר מכיוון שלא היה משוכנע שניתן למדוד הצלחה בקמפיין שכזה. הרי לא תהיה הצלחה נטו, היה כאן רק ברוטו, ובעצם, בקמפיין הזה אי הצלחה אמורה להיחשב כהצלחה. הוא לא רצה לגייס כסף. להפך. כל מה שרצה הסתכם ברוח גבית דיגיטלית. איזו תמימות.

הייתה מידה (בריאה, לדעתו) של נונסנס בספריו, אך זו לא הייתה הסיבה למהלך. הוא רצה לומר משהו על הקמפייןיזציה של הספרות

ועל תאוות גיוס ההון – כי ההון הוא צבא העם החדש. רצה לומר משהו מתעתע, שאם תשים עליו את ידך ייכבה כמו להבת נר. משהו לא כמותי, למרות שהפלטפורמה שבה בחר דווקא דחקה בו להגדיר סכום לגיוס ותאריך יעד ומדרגות תמיכה.

הוא הניח שקמפיין כזה עלול לא להיות מובן במלואו (סיכון מקצועי, חשב), אך עד מהרה התבדה. אנשים הבינו – המסך מעיד שהבינו היטב ורעד חלף באצבעותיו. בכל זאת יש עוקץ, יש פאנץ' – ממש מולו, על המסך. האגרוף החוזר ומכה בשעות האחרונות בבטן הרכה שחשף בפזיזותו הוא הפאנץ'. היו משחקי מילים בספריו, אבל זה כבר לא משחק. למרבה האירוניה – אולי כך עדיף, אירוניה ולא בדיחה – הוא חשב שזה יקרב אליו קוראים נוספים ויגדיל את מחנהו. והיה מחנהו טהור, כך האמין עד אתמול.

כי לומר משהו על הקמפיין ניציה של הספרות ותאוות גיוס ההון היה רק האמצעי, לא המטרה. בסך הכול ביקש לעצמו אתנחתא מכתיבתו המשתרכת מדי של הרומן הנוכחי, רוי הדמויות. כל מה שביקש הייתה אותה רוח גבית כדי לא להיבלם במחשבות על משבר כתיבה, או גרוע מזה – שבר כתיבה, כזה שלא מתאחה, כמו שבר ענן. כל מה שרצה היה להבין מקוראיו, על דרך השלילה, שהרעיון לשלם לו כדי שלא יכתוב את ספרו הבא מצחיק אותם, אפילו מקומם, ובדרך זו התכוון להזכיר להם שהוא שם, מהנה כתמיד, רגיש ופועם ועובד עבורם. רק קצת סבלנות, רצה לומר להם, אל תתפתו לדברי או ספרי אחרים, רק עוד קצת. ובינתיים – תראו, בדיחה! או לפחות אירוניה. מעין תרגיל מחשבה הכרוך בכסף ובהיעדרו, כמו השקעה באופציות ההן, ההפוכות. נדמה היה לו שיש כאלה, אופציות שאתן אתה פועל נגד הזרם ומנחש בדיוק את ההפך ממה שיקרה. נו, איך קוראים להן?

טוב לפתוח טאב חדש בדפדפן, נקי ושקט. גוגל – תחקיר – הסחת דעת – זה מרגיע – הנה: פוטים, זה שמן. אופציות פוט. פות. קוראים מרושעים. זונות. המחשבה מנוסחת בלשון נקבה אך פונה לשני המינים, כי הקמפיין הזה לא היה אמור להצליח.

הוא חוזר להביט במסך והנה הוא בוכה עכשיו, כנראה עדיין לא הגיעה שעתו של הזעם. טיף ועוד טף, דמעה ועוד דמעה על המחשב הנישא שלו, ושתייה מתנפצות על המקלדת – אחת על האנטר והשנייה על השיפוט, וראשו נשמט וידיו מכסות על אוזניו כדי שלא יוכל לשמוע, כי הקמפיין

רק קרוב לסימו - נותרו עוד כמה דקות, אך כבר ברור שהצליח וכבר ברור שנכשל, נכשל מאי פעם, נכשל מנשוא, ועדר אנשים עדיין צובא על המסך ומוסיף להטיח בו אמת מרה ולסקול אותו במטבעות של כסף, אופציות פוט על נפשו. מזל שסימן בטופס "קמפיין חדיימי", אחרת היה נאלץ לחזות במפלתו במשך יותר מיממה ולשמוע את ה~בלופ~, המציין שעוד בוגד מוכן לשלם לו.

נותרו עוד שלוש דקות לסיוט הזה, שלוש הדקות האחרונות לפני היום הראשון והריק של שארית חייו.

~בלופ~ הנה עוד אחד, המוכן להעניק לו חמישה שקלים, ובלבד ששמו לא ייכלל בדף התודות המיוחד האמור להופיע בסוף הרומן. נבלה. ~בלופ~ ועוד אחת, המשתוקקת להעשיר אותו בעשרה שקלים, רק כדי שלא יישלח לה בבוא הזמן עותק חתום של ספרו. טרפה.

ודווקא יצירת מדרגות התמיכה הייתה החלק המהנה בפתחת הקמפיין, ומהן נפתחה הרעה. בתחילה לא קרה דבר. לאחר הסטטוס שפרסם בפייסבוק, בו הציג את הקמפיין תוך שרשור חיך, קיבל את ליטרת הלייקים הרגילה, בסיס כוחו. ואז מישהי מ-ynt התקשרה, כי הבינה שרצה לומר משהו על הקמפיין וזציה של הספרות ועל תאוות גיוס ההון, ואייטם נולד. ואחריו קינח במנה מהנה של לייקים נוספים, והמתין למשב האוהד שציפה לו, הדוחק בו להמשיך וליצור יש מאין, להכות בסלע קיומו ולהוציא ממנו מים חיים. וכבר היה בטוח שהוא בדרך הנכונה, ותוך יממה יטפס על מדרגות התמיכה וימשיך לכתוב, מעודד ורגוע.

מדרגות תמיכה! כמה רחוקות מהמדרון האיום שבו הוא נמצא כעת: החל מחמישה שקלים תמורת היעדרות מדף התודות ועד מאה תמורת היעדר תודה + אי משלוח עותק חתום לביתך + אי קריאה לדמות משנית על שמך + אי פגישה בבית קפה שבה לא ידונו בכתיבה ובכל השאר.

הקמפיין תם. השקט שאחרי ה~בלופים~ מוצא אותו במנהרה חשוכה ומזופתת זעם שפיתוליה מייל ברכות מהנהלת האתר על סיום מוצלח של קמפיין המימון, ומייל נוסף עם הצעה להעלות סרטון שבו יודה לכל תומכיו (מחבריו), ומייל שלישי עם אותיות קטנות המסדירות את העברת הסכום המגויס לכיסו המר, בניכוי העמלה.

אם אכן כולנו רקמה אנושית אחת חיה, הרי שזו רקמת עורף שהופנה לעברו ביממה האחרונה. הוא לא מבין אותם - גם אם אינם מחסידי כתיבתו, מדוע לשלם על משהו שממילא לא היה קורה? הרי לא היה

כולל את כל אותם ~בלופים~ אלמונים בדף התודות ולא היה שולח עותק חתום לביתם או קורא לדמויות משניות על שמם, ובוודאי שלא היה נפגש אתם בבית קפה כדי לדון בכתיבה ובכל השאר.

כשפתח את הקמפיין בחר בלי משים בסכומים קטנים עבור מדרגות התמיכה ואלו, פלנקטון מוניטרי, דווקא הקלו על הפיכתו לבדיחת רשת, למם. איזה זין. הוא לא ייגע בכספם המצחיק, המתריס.

הוא יוצא ובידיו דפיו החמים של טיוטת הרומן הבלתי גמור שלו. החוצה – ביתו לא מבצרו, מוחו לא מבצרו, נפשו לא מבצרו. כל אחד מהאנשים החולפים מולו חשוד ב~בלופ~. איך ידע מי לו ומי לצריו? לא ידע, כי הופר לתמיד החוזה בין הסופר לבין קוראיו. הלאה בשדרה, ימינה לרחוב הסואן, שם הוא מתכוון להשליך את הדפים אל בין גלגליו של אוטובוס דוהר, אבל מרגיש משהו מוכר מעבר לכתפו ועוצר. היא מבקשת לטכס עצה, כמו תמיד, כמו פעם.

הוא יושב על ספסל לבדו. לצידו המוזה החבולה שלו – בלתי נראית מתמיד, אדומת עיניים, פליטת שיחת "זו לא את, זה אני". לא הייתה לו ברירה, מעכשיו זה רק הוא. ודפים.

הוא לא ינטוש את הרומן, לא תמורת חמישה שקלים או מאה או כפולותיהם. הוא שולף שוב את פנקס הרעיונות שלו. רק לפני רגע כתב בו: "להרוג את כולם. אף דמות לא עוברת את עמוד מאה ועשרים." אך הבדידות אינה היפוכו הראוי של הזעם, אלא ניצבת לצידו, כברז מים קרים מול ברז החמים. הוא יחוס על דמויותיו וישחרר אותן, כל אחת לדרכה. על קוראיו הפסיק לחשוב.

סופו של הרומן יסתכם בתיאור טבע ארוך מאין כמותו, דומם ואינסופי.

גם ממתבע לואי זהב אפשר להפיק תה תמי שני

אני מתאבל מקצועי. משלמים לי להתאבל בלוויות. לרוב זה בגלל שמישהו מבני המשפחה, בן הזוג או הילדים, מודאג מנוכחות דלילה. יש לזה יותר ביקוש ממה שאנשים חושבים, וזה די משתלם, בעיקר כשאני רק נדרש לשמש ניצב. אבל גם כשדורשים השתתפות יותר פעילה ואינטראקציה עם המתאבלים, זה עדיין משתלם. במקרים כאלו, אני לומד לפני האירוע על חייו של המנוח, וכדי לא לעורר חשד, מגיע עם סיפור מוכן בעניין הקשר שלי אליו. אם מישהו בכל זאת מרים גבה, הלקוח מגבה אותי. "נו באמת, את לא זוכרת את חיים, שהיה עם אבא בשריון?" וכאלה.

נתפסתי רק פעם אחת. בפעם הראשונה.

את קטרין, הלקוחה הראשונה שלי, פגשתי במסגרת התנדבותית של סטודנטים למען קשישים. היא ירשה בין כמה ישישות סביב שולחן באולם המרכזי של אחד מבתי האבות בהסדר. בלון חמצן היה תלוי על מתקן נייד מאחוריה. צינורית שקופה השתלשלה ממנו אל מאחורי אוזניה ומתחת לנחיריה.

מרפקה היה שעון על מפת השעווה המשובצת, ואצבעותיה הארוכות תמכו במצחה. מדי פעם גלגלו בהיסח דעת את אחת מהקוויות הכסופות שעיתרו אותן. באצבעות ידה השנייה אחזה מעין מדליה זהובה או תליון, אותו טבלה שוב ושוב בספל. מבעה שידר ריכוז עמוק.

בינתיים הפסדתי במשחק שחמט בשולחן הסמוך לבעלה, סבא צרפתי בשם מרטין. הוא היה תחמן חסר בושה. היה לו סמרטפון עם איזו תוכנת שחמט, שאתו היה נעלם כל מהלך או שניים, וחוזר עם חיוך של באסטרד אופרייטר פרום הָל. הוא שנה להפסיד. היה לו גוף קופצני וזעיר עם אוזניים בולטות וחטטניות ותנוכים משתפלים.

סיננתי משהו בעניין.

שמעתי, אמר.

מאיפה הגרלת אוזניים כאלה? שאלתי.

הוא צהל. אני אמות לפני שתנצח אותי.

תגיד, עד שזה יקרה, מה אתם בכלל עושים במקום הזה כל היום?
הוא משך בכתפיו, תלוי מי. אני משחק באינטרנט ורואה טלוויזיה.
זה היה מדכא. זה גם מה שאני עושה, אמרתי. בהיתי מדוכדך בלוח,
ופתאום ראיתי את זה: מהלך סופני. פשוט טיל.
אא... רגע אחד, הוא הרים אצבע אל שפתי הפרגמנט שלו, ואז חטף
את הטלפון ונעלם.

הוא לא ימות כל כך מהר, מישהי אמרה מאחוריי. הסתובבתי אחורה
בבהלה. זאת הייתה קטרין. היא עמדה שם זקופה ושברירית, לידה המתין
בצייתנות הבלון הקשור. זה לא מה שהתכוונתי, התנצלתי. זה בסדר, היא
אמרה, קח אוויר, כל מה שאני התכוונתי, זה שאני אמות קודם.
למה את אומרת את זה?

זה לא מה שמשנה עכשיו. אני באתי לעשות אתך עסקה. עוד כמה
רגעים מרטין יחזור למשחק, ינצח ואחר כך ילך לנמנם. אתה תחכה לי
על הספסל בפרוודור ליד המעליות, ואני אסביר לך הכול. אחר כך אני
אשלם הכול מראש ואנחנו נלחץ ידיים.

כשהממזר הופיע בפתח האולם, קטרין כבר ישבה שוב בין הישישות,
והמשיכה בהתמדה להכניס ולהוציא את התליון שלה מהמים בספל.
קטרין, ביקשה אחת המטפלות, אולי מספיק עם זה? מה, לא טוב לך
התיון שרעיה הביאה לך? הזקנה הזדקפה וצודדה אליה מבט אדנותי.
שרעיה תביא לך לואיזה?

גם ממטבע לואי זהב אפשר להפיק תה, חייכה הישישה, וקמט ציני
העמיק בין גבותיה. היא חזרה לטבול ולמשוך מתוך הספל את המטבע
שלה. מרטין, המטפלת רעיה קראה לעברו, הלואי זהב שקנית לה כבר
מלא בחיידקים. אולי תגיד לה משהו? נדמה לה שאפשר לחלוט את זה.
אם נדמה לה, אז אפשר, הוא ענה והתיישב מולי. תסמכי עליה.
ממש, רעיה המטפלת מלמלה לעצמה, על איה מפו הדוב אני כבר
יותר סומכת.

קטרין היא קרטוגרפית מקצועית, מרטין סיפר בגאווה. בשביל רעיה,
רכן לעברי ולחש, לואי סגור בתוך העיגול שלו, אבל בשביל קטרין... היא
יודעת לבנות ממנו עולמות. תן לה כמה מטבעות של מקום, והיא תתאר
לך אותו במדויק רק מהכמה רסיסים האלה, כולל הרחובות והכול. הא...

תמיד רציתי שיקראו רחוב על שמי... הוא נאנח, עשה מהלך והכריזו, שחמט! שלח מבט של מנצחים אל אשתו, והיא חייכה.
קניתי לה את המטבע לכבוד חתונת היהלום שלנו, סיפר לי. הייתה לנו שבוע שעבר. מזל טוב, איחלתי. תודה, אמר, טפח על כתפי, הודיע לכל מי שהתעניין שהוא פורש לתנומה קלה, ונעלם באחד החדרים שבמעלה המסדרון.

בספסל שליד המעליות קטרין כבר ישבה מוכנה וחייכה לי. התיישבתי לידה. מרטין בוודאי סיפר לך ששנים רבות עבדתי בחברת מפות, פתחה. הנהנתי. ובכן, המשיכה, לפעמים היינו משלבים במפות פרטים, איך להסביר... קצת מפוברקים. אדוני הצעיר, אל תביט בי כך. זה לא אנחנו המצאנו את המנהג הזה, הוא עתיק מאוד. הוצאות לאור משתמשות בטריק הזה כבר מאז המאה ה־18. קטרין העבירה לי סקירה קצרה על מלכודות שהוצאות לאור מפזרות כדי לשמור על זכויות יוצרים. אם פרטים דמיוניים מופיעים בחומרים של חברה מתחרה, זוהי הוכחה שהועתקו. הסתבר לי, שערכים פיקטיביים משולבים באנציקלופדיות, שמחקרים מפוברקים מתפרסמים בספרי מדע ושאיים בדויים שורטטו יותר מפעם אחת על גבי מפות בלב אוקיינוסים. קטרין בכבודה ובעצמה פיזרה בזמנה כמה טביעות אצבע קרטוגרפיות. לענייננו, לא תמיד חברת המקור מצליחה להשתלט על דליפת המידע ולאחר אותו, וכשדבר כזה קורה, מתקבע בעולם רחוב בעל שם שאיש אינו יודע מה מקורו. אחד מהשמות ... איך אומרים... התפלקו... עיניה נצצו, הוא "סמטת רחוב מרטין דוד". השם כבר התפשט במערכת המיפוי של העירייה, קטרין החלה להשתעל, ובמערכת של משרד התחבורה, ומשם... קק..ה.. קקק..ה... הגיע למערכות המידע של אגד.

טפחתי על גבה, אבל היא סימנה לי שהיא מסתדרת, והמשיכה, אפילו תחנת האוטובוס ליד הרחוב, קק... קיבלה את השם, ועכשיו כתוב עליה "תחנת מרטין דוד" קקק...קק.. בלי שהיה לקטרין יד בדבר! נדמה לה שאפילו במפות של גוגל שמוגל השם מופיע, האם אוכל לבדוק? מרטין תמיד חלם שיקראו רחוב על שמו.

מיהרתי למטבח וחזרתי עם כוס מים. היא לגמה מהכוס וטפחה על ידי. אתה ילד טוב, אמרה. ועכשיו אני אסביר לך את הדברים שאני רוצה שתעשה בשבילי.

קתרין סיפרה לי שיומה קרוב מאוד. היא הייתה משוכנעת בזה. זה לא יהיה קל למרטין, השפילה מבטה ומוללה את מטבע לוואי הזהב שלה. החל ממחר, אמרה, אתה תתחיל לעקוב אחרי מודעות האבל, וביום שאחרי, אתה תיסע לרחוב מרטין דוד, ותצלם את שלט הרחוב וגם את תחנת האוטובוס. אחר כך תקנה כרטיס נסיעה שכתוב עליו השם של התחנה ותשמור בכיס ותיסע אליו. זאת תהיה הפתעה בשבילו והיא תנחם אותו קצת. אתה תחפש גם בגוגל שמוגל ותראה לו. זהו, קתרין טפחה על ברכיה, זה אחד. ועכשיו תקשיב טוב לבקשה השנייה שלי. בצוואה שלי, אני ביקשתי שישרפו אותי, אבל מרטין, כשיגיע הזמן שלו, ייקבר כדת משה וישראל, ואתה תדאג שתהיה נוכחות מכובדת בהלוויה. זה חשוב לו. ועכשיו אתה תחשוב על זה רגע, ואז תענה לי אם אתה חושב שיש לך אפשרות לארגן את זה.

כמה ימים אחרי השיחה שלי עם קתרין התפרסמה מודעה על מותה, ובה נכתב שלא תתקיים הלוויה, ושהשבעה תתקיים בבית משפחת הבן. תקתקתי בתיבת החיפוש של ווייז את המילים "סמטת רחוב מרטין דוד". אינני יודע מדוע נפעמתי כל כך כשהופיע לפניי על המפה. למחרת בבוקר עליתי על האוטובוס שהגיע סמוך להצטלבות עם הסמטה. לפני שירדתי, הפעלתי בסמרטפון את הווידיאו. עשיתי זום על השלט הצהוב שהזדקק מגג התחנה ונשא את השם "מרטין דוד" בראשו. פסעתי לכיוון הסמטה ובכניסה אליה, בסמוך לתמרור "דרך ללא מוצא", צילמתי את שלט הרחוב שנשא את שמו של מרטין בעברית, באנגלית ובערבית. אחר כך פסעתי לאיטי במעלה הסמטה עד סופה וחזרתי על המדרכה הנגדית. על הספסל הצהוב שבתחנת "מרטין דוד" חיכיתי לאוטובוס, וכשהגיע קניתי כרטיס נסיעה עם השם המודפס, הכנסתי אותו למגן של הטלפון ולחצתי על המסך "סטופ".

בבית משפחת הבן מצאתי את מרטין משוקע בתוך כורסה עם שתי משענות יד רחבות. נראה היה לי שגופו הצטמק כל כך, עד שנספג בכורסה והותיר אחריו רק את שתי אוזניו הנפיליות.

הוא היה חסר תנועה ולא תקשורת, אבל כשסיפרתי לו מנין הגעתי והראיתי לו את הסרטון, נפער חיוך קטן בין האוזניים. גם הסמרטפון שלו נשלף פתאום מתוך הכורסה, ואחרי תקתוק זרין, הוא הפנה את המסך כלפי הנוכחים בחדר והציג לכול את "סמטת רחוב מרטין דוד" על המפה

של גוגל שמוגל. הטלפון עבר בין הנוכחים ורחשי השתאות נשמעו מכל עבר. נו, נו, מרטין אמר ועיניו נצצו, עכשיו שיש לי רחוב על שמי, אני באמת יכול למות בשקט, רק שחבל לי קצת שהנוכחות בטקס לא תהיה הולמת בשביל אישיות שקראו רחוב על שמה. אל תדאג, מרטין, הרגעתני אותו. יש לך את המילה שלי שכשיגיע הזמן, יהיה לך אירוע מכובד מאוד עם הרבה משתתפים.

אתה ילד טוב, מרטין אמר וטפח על ברכיי. גם אני רוצה לעשות בשבילך משהו, קפץ פתאום וקרא, שמישהו יארגן לנו פה לוח שח! קשה היה לי להתרכז באותו יום. שיחקתי כל כך גרוע, שבכדי להפסיד לי נדרש מהיריב שלי מאמץ חריג במיוחד. אבל למרטין זה היה חשוב משום מה, ובסופו של דבר הצליח להיפטר מהמלך שלו. הוא בהה מותש בלוח, ומבטו נדד אל תפזורת האלבומים על השולחן המרכזי. נטלתי אחד לידי ופתחתי אותו. זה אלבום מטבעות, ציינתי מופתע. בשבילך ובשבילי זה אלבום מטבעות, מרטין אמר בקול חלוש. בשביל קתרין זה היה אוסף של תמציות מרוכזות, מה אתה יודע? היא ידעה להפיק מהם נוסחאות לציביליזציות, חוקים לניהול אימפריות...

בבוקר מרטין נמצא ללא רוח חיים בחדר האורחים. הוא היה תלוי על עניבה בצבע זהב כשקית תה או אולי תליון. למחרת נערכה ההלוויה. הנוכחות הייתה מכובדת, אבל המשפחה הייתה חשדנית לגבי עשרות הסטודנטים שהצטופפו בין הקברים. הוא היה איש מקסים, ניסיתי לתת הסבר משכנע.

אפילו קתרין לא חשבה שהוא מקסים, מלמלה אשתו של הבן, אני די בטוחה בעניין הזה.

כן... אבל באמת שהרבה אנשים העריכו אותך, ניסיתי להתיר את רשת הספקנות שנטוטה מעל הקבר הפתוח. העריכו על מה? התעניין אחיו של המנוח. אחרי כמה ניסיונות דחוקים נאלצתי לחשוף את הסיפור האמיתי, שעשה רושם מופרך יותר מכל הניסיונות שקדמו לו. לחישות ציניות ולטישות עין פקפקניות מילאו את האוויר עוד דקות ארוכות.

תשעה פרגמנטים ושיר עדנה גורני

אות אחר אות

*

אין אֶח וְרַע לִיכְלֹתֶם שֶׁל מְבַגְרִים לְהַנִּיף אֶת הַסֵּדִין כְּלָפֵי מַעְלָה, לְגֵרֶם לֹא לְרַחֵף רַגַע, לְקַפֵּא בְּאוֹיר - לְרַגַע אֶחָד הַכֵּל אֲפֹשְׁרֵי - וְאִזּוּ לְצַנַח מַעֲדָנוֹת וּלְכִסּוֹת אֶת הַמַּטָּה בְּדִיוֹק, עַד שְׁאִין צָרָךְ אֲלֵא בְּתַקּוֹן קִטְנָטוֹן, צְבִיטוֹת חֲבֵה פֹה וְשֵׁם, וְהַמַּטָּה מְכֶסֶה וְהַסֵּדִין חֲלָק לְמַשְׁעֵי, כֵּל כֶּךָ יָפֵה "שֶׁכְּבָר מִמֶּשׁ אֲפֹשֶׁר לְהַשְׁתַּגֵּעַ אוֹ לִישׁוֹן".*

*

הַרְשֵׁת מְכֶסֶה הֵיטֵב אֶת בְּרַכַּת הַדְּגִים. לְעֵתִים מוֹצְאוֹת אֲנַפּוֹת אֶת דְּרָכָן פְּנִימָה. כְּמוֹ חֲלוֹמוֹת לְבָנִים הֵן מְרַחֲפוֹת תַּחַת הַרְשֵׁת עַד שֶׁהֵן מִסְתַּבְּכוֹת בְּכַנְף אוֹ בְּרַגְלֵן וְנוֹתְרוֹת תְּלוּיּוֹת וּמִתּוֹת בְּיִסּוּרִים.

*

אֲנִי מַעֲסֶקֶת כְּמִבְקֶבֶת בְּיָקֵב בּוֹטִיק. כֵּל מִי שֶׁזִּקּוֹק לְמִבְקֶבֶת מְסוּרָה, דִּיקְנִית וּנְקִיָּה שִׁיפְנָה אֵלַי. בְּהַמְשָׁךְ אֶעֱבֹר לְתַצְלִילִים נוֹסְפִים. אֵינְנִי מְפַקְּקֶת בִּיכְלָתִי לְהִיּוֹת פּוֹקֶקֶת וְגַם פֶּקֶק וְאִף מְזַמְזֶמֶת, מְרַשְׁרֶשֶׁת וּמְגַרְגֶרֶת. יִתְכַן שְׁבֵה־מֶשֶׁךְ אֲרַהִיב לְהִיּוֹת מְצִיָּצָת. לְבִסּוֹף, עִם שְׁכֹלֹל וְחִדּוֹד הַחוֹשִׁים הַתַּצְלִילִים שְׁלִי אֲגִיעַ לְפִסְגַּת מְאוּוֵי וְאֶהְיֶה סִיקְסֶק.

*

קוֹל גְּרוֹד וְגִרְיָה, קֶרְקוֹשׁ עַל רִצְפָּה קֶשֶׁה מְצַרְצֵר בְּמִסְדְּרוֹנוֹת הָאֲרָכִים, צְלִיל גְּלַגְלִיָּה שֶׁל מְזוֹנָה קִטְנָה, כְּזֹאת שֶׁמֵּתֵר לְקַחַת כְּמִטְעֵן יָד בְּטִיסוֹת שֶׁכֶר זוֹלוֹת, וְהִיא מְלֵאָה אוֹ תַתְּמֵלֵא בְּהֶמוֹן סְפָרִיו שֶׁל פְּרוֹפֶסוֹר כְּסוֹף שֶׁעַר בְּדִרְכוֹ אֶל הַסְּפָרִיָּה אוֹ מְמִנָּה. מְנַקֶּה שָׁגַם שֶׁעָרוּ כְּסוֹף מְגַלְגֵל עֲגֵלַת אֲשֶׁפָּה בְּאוֹתָם מְסִדְּרוֹנוֹת אֲרָכִים. מְכִיסוֹ מְצִיָּצָה חֲבִילָה יִרְקָרְקָה שֶׁל

* תרצה אתר, "ושום סלע", בתוך: כל השירים, הקיבוץ המאוחד, 2018.

שקיות פלסטיק חדשות בהן הוא מצפה את הפחים לאחר ששלף את
השקיות המלאות והניחן בעגלה. פעם אחר פעם אני עוצמת עינים
ומנסה לנחש ונכשלת. אין הבדל בין הצלילים.

*

מסבך הענין הזה עם הזרעים ומפלא. לאחר שספגו מים אחדים נובטים
מיד, אחרים תוך שלושה עד ארבעה ימים, אחד או שנים לאחר
חדש. יהיו כאלה שיקח להם שנים (מדענים הצליחו להנביט זרעים
מימי הפרעונים) ואחרים לא ינבטו כלל. כדי להחריש את קולן של
המחשבות אני שואלת את עצמי שאלות ללא תוחלת. בכמה מטרים
(קילומטרים?) של גיר טואלט אשתמש במהלך חיי (מי יספר?) או האם
אמא שלי תמות בלי או עם פצעי לחץ?

*

היבשות היו אחת, פנגיאה, עד שנדרו והתרחקו זו מזו. אצלנו זה אולי
הפוך.

*

הוא לא רצה בכלי הכסף המכער שנתתי לו במתנה. אולי אתן לו את
הציור שאינני אוהבת, ציור של יגשוף שמראשו בוקעות קרני אור? הרי
העולם כלו ערי מסכנות, אוצרות, מחסנים של חפצים מכערים פחות
או יותר, גודשים אולמות וחדרים, מצטופפים בגלריות ובמוזאונים,
ממלאים מרתפים ועליות גג עד לבלי הכיל. החמר הזה האפל גולש
החוצה באטיות כמו קרחון שמתקדם לאט, גורס ומעכל כל שנקרה
בדרכו, סותם מבוועים ואוכל כתמים של אור.**

*

המרצה נכנס לכיתה, צעד אל קדמת החדר ונעמד מול הסטודנטיות
והסטודנטים. בלי לומר מלה החל לפשט את בגדיו. הסיר את החלצה.
חזוהו החשוף שרירי, עורו חלק כמו הנה פסל שיש. אחר כך חלץ את
נעליו, הסיר את הגרבים, פשט את מכנסיו ותחתוניו וחלץ את גדם רגלו

** בהשראת דליה רביקוביץ, "כתמי אור", בתוך: אהבת תפוח-הזהב, ספרית פועלים, 1991.

מהפרוטזיה. במלוא הדרו עמד על רגלו האחת בשתיקה מול הכתה.
בסיום השעור התלבש והלך.

*

אני כותבת אות אחר אות, עקב בצד אגודל, מרימה אכן (בזהירות!
עקרב!) והופכת – חתולי קורים. פשפש אדם-שחור ממחר לעסוקיו.
שומטת אכן, בטנה כלפי מעלה. נמלכת בדעת, הופכת חזרה.
קוץ מפספס של דרבן מוביל לקוץ נוסף. עפצים על ענפי האלה –
ארצישראלית או אטלנטית? אולי טעות גדולה נפלה? משפך ארינמל,
מדרונותיו גרגירים מדקקים, מדקדקים, הדוקים. הוא אורב, נורא כמו
חול טובעני, לוכד בחלקת מלותיו, בצחצחות מחילותיו. אני לא נוהרת,
נופלת ומדרדרת והוא אוחז בי בצבתותיו וגורר אותי פנימה.

חרצית (*Chrysanthemum coronarium*)

מחווה לשירו של נתן וסרמן, "חיטה" (*Triticum vulgare*)

והיה לתקופת הקורונה למדנו ולמדנו בזום.
בידוד נפל עלינו והחרציות פרחו בשולי השדה.
הסטודנטית שלי אם חד הורית ושפת אמה אינה עברית.
בנה בן השנתיים מפריע לה לפתור את מבחן הבית. התשובה
תמיד בגוף השאלה. ובכלל המכללה אולי תסגר כי הסטודנטים
שאבדו את מקום עבודתם אינם יכולים לשלם שכר למוד. רחוק
חברתי נפל עלינו ותהיה נשירה גדולה של החלשים, של המחלשים,
של העובדים בכמה עבודות בשכר מינימום, ועכשו פטרו. ללא תשלום,
ללא חפשה. ומשרד האוצר קופץ אגרופו כי הוא יכל. המלים סולידריות,
אחריות, דגמה אישית, נרדפות על ידי המלים נאיביות, תחמנות, אני
ואפסי עוד, ותאכלנה רעות המראה את פות המראה ולא נודע כי
בא אל קרבן. אנתנו מבדדים, קשי ערף וערלי לב, והמשתלה מתחננת
קנו פרחי אדמוניות שהם בדרך כלל רק ליצוא, וחות העזים מפצירה
קנו גבינות ויוגורט, כי לא באים לקנות ולא מגיעים לראות את הגדלים
החמודים שרועים בשדה עם אמותיהן (אם נתמזל מזלם) והשדה מבקש
קנו חסות כי נגדשה הסאה ואין חסות וממילא בישראל נורקים לפח
כל שנה 2.4 טונות של מזון, שלישי מהקף היצור המקומי. בסניגפור
רובוטים אוכפים סגר ואצלנו חקים נורכגיים וצרפתיים, בכצה הקטנה
שאין לנו אחרת אוהבים גלובליזציה. חציצה נפלה עלינו, פיותינו
מלאו חץ, חושבים לצאת חוצץ, חושבים נבצרות, בציר (באוישים),
כי יותר מ-50% מהחולים המאבחנום בקורונה מתגוררים
באשכולות התחמונים ויותר מהבדיקות בעליונים, וכלל לא ברור
אם העקמה שהשתטחה תרים טוב ראשה. בדידות נפלה עלינו,
ומי שיקום יקום ומי שיפל יפל כי ככה זה.

שירים דיתי רונן

פתיחה

מחווה לשיר * I'm explaining a Few Things מאת פבלו נרודה

בקצה גֶרם המדרגות, בקצה הבית, בקצה הרחוב
בקצה ההר, בישיבה על האסלה
אני מגלה אוצר.
ספרי שירה ישנים שעונים על מדף צר.

צפורים חגות מעל הבית, מכונות
את ידי מלמעלה אל ספר צהב, בלוי מאהבה.
פני פבלו נרודה פרושות על הכריכה.

כמו פותחת בקלפים אני
פותחת את הספר
בעצימת עינים
בכונה מלאה
בוטחת בשיר יותר מאשר בעצמי.

בדף המדיק אני מוצאת את
עצמי, את קורותי, את קורות משפחתי
ואת קורות עמי.
אני מסבירה כמה דברים.

* תרגום של דיתי רונן, מתוך: Pablo Naruda, "Selected Poems, A bi-lingual",
edition edited by Nathaniel Tarr, PP 103-106

מחיק הספר הפתוח
נושר אלי פרח זקוף, מיבש:
גבעול צנום, עלי כותרת דקיקים
כמעט שקופים. זכר לחיים.

ביתי נקרא בית הפרחים, בכל סדקיו
פרצו שיחי גרניים: הִיָּה זֶה
בית יפה מראה
עם כלביו וילדיו.
זוכר, ראול?
אה, רפאל?

לא אני קטפתי את הפרח.
לא אני ישרתי את גבעולו
בטרם איבשו בין דפי השיר.
והוא צנח תמים אל לב אצבעותי
מקלעת ילדותי.

ואתה תשאל: למה אין השירה הזו
מדברת על חלומות ועל עלים
ועל הרי הגעש הגדולים של ארץ הלקתו?

בוא וראה את הדם ברחובות.
בוא וראה
את הדם ברחובות.
בוא וראה את הדם
ברחובות!

אחרי הכול

בגעגוע לישראל אלירז

אחרי כל מלה עומדת שתיקה
ובכרוח בין המלים והשתיקות
עומדת הידיעה של תם המלים
ושל תם השתיקות.

ומאחורי הידיעה - אי ידיעה
ובתוכה שאלה גדולה, נגרת
מההר לשפלה וחזרה בןו געגוע
פינו סכור, עינינו זועקות, ידינו אזוקות.

תמימים נמשכנו. עתה
תם מה שאמרנו. תמו
מלים שלמדנו תמו ימי
מתינותנו תמו שתיקותינו.

מזמין ומשמאל אדמה הפוכה
תלמי רגבים חרושים. מה שם יתן
לזרע כי יטמן? אחרי כל מלה
תולד מלה. אחרי כל שתיקה, בריאה.

שירים

הווארד אלטמן מאנגלית: טל ניצן

הווארד אלטמן (Howard Altmann) הוא משורר אמריקאי-יהודי, יליד מונטריאול. פרסם שלושה קובצי שירה, האחרון בהם, "בעוד שלג קל מוסיף לנשור" (2019), הוא מהדורה דו-לשונית, אנגלית-פורטוגזית. הוא כתב גם מחזות וספרי ילדים, ולימד שירה בכלא לנשים בניו יורק. המשורר ג'ון אשברי כתב על שירתו: "אלטמן חוקר את השמיים, האת האור, את העולם, על כוונותיהם. אם, לעיתים נדירות, הוא מקבל תשובות מרגיעות, הוא יחפש משהו טוב יותר: 'כשכל מה שנחם חדל לנחם / הבדידות מוצאת לה מקום בתוך האחד המכר לה'. השירים הללו חיוניים כמו כוס מים."

רסיסים

גבר זקן בכובע חדש
ונאנתו אוזלת והולכת.
אני רוצה לומר את האמת
אבל אני יודע כיצד.
הרוח היא הטובה בעטיני
והיא נושבת שירה מתוך המים.

אני מחכה ימים ושבועות כדי לחדר
אל רגש שנזקקו שנים להותירו מאחור.
האוקיגנוס מוסיף להשליך שאלות
שכל התשובות עליהן ידועות לו.
גר מאיר חדר
ומעמעם את הכוכבים.

כשכל מה שנחם חדל לנחם
הבדידות מוצאת לה מקום בתוך האחד המכר לה.

אָנִי מֵתְכוּוֹץ מִפְּנֵי הָאוֹר
וּפּוֹנָה אֶל הַחֶלֶל.
גָּבַר זְקֵן בְּכוֹבֵעַ חֲדָשׁ
עוֹטָה חֵיוֹן בַּחֲשֵׁךְ.

היסטוריה

I

זוהי בודפשט
ואורו של דצמבר
אובד באפולית
של ערפל הבקר
והזכרון מנסה להרים את כבדו
מן הדנובה אל האפיק
שדללה ההיסטוריה.
הערפל עיף מהיות

מעל לכל.
בוא אחרי, הוא אומר,
אין צורך שנתחייב
לארץ או לאנשיה.
נוכל להתעלם עם האדמה
ולנטש את מטתה בגפנו.
נוכל להתגלגל על מצבות
ואיש לא ידע
את שמות המתים.
נוכל להאט את תנועת הסוסים
ולהשיב את פחדם
אל הזמן.
כלנו גולים.

II

בְּשֶׁהָיָה אִישׁ צָעִיר
בְּאוֹשׁוּיָן
קִפֵּץ אָבִי מֵחוּץ לְטוֹר
בְּעֵבֹר תַּפּוּחַ אֲדָמָה
וְחִיּוֹ נִצְלוּ הַיְּהוּדִים לְפַעֲמוֹן
שֶׁלֹא צִלְצַל.
כְּעֵבֶר שְׁשִׁים שָׁנָה הוּא נֶצֶב
עַל מְקוֹמוֹ
לְצַד קֶבֶר אָמוֹ –
הַקֶּבֶר הַיְּחִידִי – הַמְכִּיל
אֶת רַעֲבוֹנוֹ לְזִכְרוֹן.
הָאֲכִילִי אוֹתִי! הָאֲכִילִי אוֹתִי! –
אֵין הוּא קוֹרָא,
כְּפִי שֶׁהָאֲדָמָה אֵינָה קוֹרָאת
אֶל 1944 מִן הָאֲבִיב הַזֶּה,
וְהַסּוּסִים הַחֲגִים סְבִיב חוֹמוֹת
בֵּית־הָעֵלְמִין אֵינָם קוֹרְאִים
לְעֶרְפֶּל שְׁיִסְמִיךְ.
רַק קֵהֶלֶת צְפוּרִים
הַמְרַחֶפֶת מִמַּעַל בְּלֶהֱג תִּלְמוּדִי
מְצַטְלֶצֶלֶת בְּשִׁקְט –
כְּפִי שֶׁזָרַם נֶהָר רְחוֹק
מִתְגַּלְגֵּל עַל גַּפְּיוֹ
הַקְּפוּאִים שֶׁל הַחֲרֶף.

מָה הֵן לְמַדּוֹ
בְּטָרֶם רַפְרָפוּ מֵחוּץ לְיִשׁוּתָן
וְלָמָּה דָּמוּ בְּמַעוֹפָן
וְהָאֵם צְפוּרִים שְׁבוֹת
כְּדִי לְהַבִּיעַ כְּבוֹד –
כֹּל הַשְּׂאֵלוֹת הִלְלוּ בְּעֵינָן.
לְעוֹלָם לֹא רְחוֹק מִן הַבַּיִת.

השחפים

כָּאן, הֵיכֵן שֶׁהַשְּׁחָפִים מְדַבְּרִים
עַל כָּל הַדְּבָרִים שְׁאֵינָנִי,
הַעֲשָׂבִים הַגְּבוּהִים שֶׁטָּרַם גָּבְהוּ,
הַגְּאוֹת שֶׁפָּרְשָׁה לְמִנוּחָתָהּ,
רָמְזוּ לְקַרְקָעֵית הָאוּקֵינוֹס הַמְצִיעַ
מַעֲבָר, אֲצוֹת שֶׁנִּקְרָעוּ
בְּשָׁנֵי הַזְּמַן, שֶׁטִּבְעוּ
בְּלֹא יָם, תְּרִיצֵי הַחוּל
הַמְלוּחִים הַמְעִידִים עַל סוּף
הַיּוֹם, תְּרַבּוֹת סְלָעִים
הַמְקַבְּלוֹת אֶל קֶרֶבֶן
אֶת הַזֶּר - יָדִית
עֲפִיפּוֹן, מְעוֹף שֶׁל בִּירָה,
דְּמִדּוּמִים דּוֹעֲכִים מוֹאֲרִים
בְּכַתְּמֵי הַדִּיּוֹ הָאֲדָמִים
שֶׁל הַסֵּתוֹ, שֶׁל הַשְּׁנוּי,
שֶׁל הַשְּׁנוּי, כָּאן,
מָה שֶׁצוֹנַח בְּמֶרְחָק
צוֹנַח בְּפָנִים, הַלֵּב הַשּׁוֹקֵעַ
נוֹגֵה עַל כָּל מָה שֶׁצָּף

וְעוֹלָה - הַטִּיּוֹלִים שֶׁלֹּא טִילְנוּ
וְהַטִּיּוֹלִים שֶׁלֹּא טִילְנוּ דִּי
רְחוּק, הַלִּילָה הַנִּפְרָשׁ עַל הַכֹּל,
הַשְּׁתַמְתְּקוֹת הַצְּפוּרִים, הַקּוֹלוֹת
הַנְּמוּגִים, הַחֲשָׁכָה
הַיּוֹרְדָת לְבִסּוּף עַל הַמַּחֲשָׁבָה,
הַמַּחֲשָׁבָה. כָּאן, הַעוֹלָם
הַחוּזָר וְאוֹמֵר
לֹא! לֹא! לֹא! חוֹשֵׁף
אֶת כּוֹכְבֵי הַלְכָת לְמַבְט,
לְטַקְסֵי אֵינְסוּפָם,
מַעֲט חָלָל לְחוּג בּוֹ
זְמַן-מָה, חָלָל שֶׁמְבַעֵים עֲתִיקִים
שֶׁל כּוֹכְבִים וּמִטְאוֹרִים יּוֹכְלוּ
לְהַתְנַגֵּשׁ בּוֹ וּלְהַתְרַבּוֹת,
וּלְהַתְרַבּוֹת. כָּאן, אָדָם
אֵינוֹ אָדָם אֶף לֹא יֵלֵד,
רַק גּוֹפּוֹ שֶׁל הַלֹּא-נֶאֱמָר,
הַלֹּא-נֶאֱמָר.

העברה נגדית

אלדד כהן

מטופל שלי, הגיעה שעתו לבוא אליי בחלום. מייד כשנכנס ביקש לישון. הצעתי לו את הספה בחדרי והוא נענה להזמנה, ונרדם מייד. הייתי לבוש בפיג'מה כשנכנס. ניצלתי את ההזדמנות, ושמתי עליו משהו יותר נורמלי, התיישבתי על הכורסה מולו והסתכלתי עליו. נראה שהוא ישן טוב. (העיניים היו סגורות, הפה היה פתוח, הלסת הייתה שמוטה, הידיים רפויות, הרגליים כפיות).

פתאום שמעתי קולות מעבר לדלת. קולות של מסיבה. חיכיתי שייפסקו אבל הם רק הלכו וגברו. המטופל שלי הסתובב על הצד ושינה תנוחה. נראה שהמוזיקה של המסיבה מפריעה לו. אחרי כמה דקות הוא שוב שינה תנוחה. לא חיכיתי לפעם השלישית. קיוויתי שהוא לא יתעורר ויצאתי מהחדר בעקבות המוזיקה. היא הובילה אותי אחריה עד לסלון של הבית שלי. אבל איך שפתחתי את הדלת מייד סגרתי אותה. עשרות אנשים היו שם. לפחות חמישים. נשמתי עמוקות והצצתי בהם שוב, הפעם דרך חור המנעול. הם לא ראו אותי. שרו, רקדו וצרחו בקולי קולות. חלק מהאנשים ישבו בצד, פתחו שולחן, שיחקו קלפים. לא הבנתי איך הם נכנסו. בדרך-כלל אני לא מכניס כל-כך הרבה אנשים לחלומות שלי. תהיתי מי הם. מאיפה הם באו.

סקרתי את הפרצופים, ניסיתי למצוא דמות מוכרת. מצאתי אותה כעבור כמה דקות. זו הייתה הפסיכולוגית שלי. תווי הפנים שלה היו מוכרים לי היטב. גם תנועות הגוף היו זהות. הרגליים פחות. אותן אף פעם לא ראיתי. תמיד עמד שולחן בינינו. היא נראתה כמו חיית מסיבות. שתתה ורקדה שם בטירוף. אף פעם לא חשבתי שהיא יכולה לזנון. מדי פעם השמיעה צרחות. תהיתי מה היא עושה בחלום. לא היה לי ספק שהיא ניצלה את ההזדמנות שאני ישן כדי לחמוק אליי. היא הייתה לבושה בשמלה ורדרדה לא תואמת לגילה, וגם לא למסיבה. היא נראתה נורא בעיניי. אולי זו הייתה משאלה שלה לחדור אליי לחלום. בטוח לא שלי. הסתכלתי עליה שוב ושוב, קיוויתי שטעיתי באבחנה. הדבר האחרון שרציתי זה לחלום על המטפלת שלי. לא מספיק שהמטופל שלי חדר לחלום בלי שום התראה. עכשיו גם הפסיכולוגית שלי. אבל אז כבה

האור. גם המוזיקה כבתה, הייתה הפסקת חשמל בכל הבית, האנשים בסלון התחילו לצרוח כאילו האור הלך ולא יחזור עוד לעולם. חשבת על המטופל שהשארתי בחדר. פחדתי שיתעורר ולא יראה אותי וירגיש אבוד וחסר תקווה, יסכם את החיים שלו במילה אחת – ייאוש, ויקפוץ מהחלון. הסתובבתי במהירות אחורה, וגיששתי את דרכי בחושך אל החדר. הבית די קטן, אבל זה בכל-זאת לקח קצת זמן. בזכות התריסים הפתוחים החדר היה קצת מואר, ויכולתי לראות אותו. הוא עדיין ישן על הספה. זה הרגיע אותי. אפילו קצת שימח.

הרבה זמן הוא מתלונן על קשיים בשינה. אומר שהוא הולך כל יום לישון בסביבות אחת-עשרה בלילה ומוצא את עצמו במיטה שוכב ער, לפעמים עד ארבע בבוקר, לפעמים עד חמש. במהלך השנים הוא פיתח טקסים שעזרו לו בעניין. סיבוב קצר בחדר לפני השינה, נגיעה בפינות של החדר, טלפון לחברה שלו שבינתיים התחתנה כבר עם מישהו אחר, טלפון לאימא שלו שנבהלת בכל פעם שהוא מתקשר וכבר חטפה שלוש פעמים שבץ מהטלפונים האלה באמצע הלילה, טלפון לאבא שלו, שמזמן נמצא בעולם שכולו טוב ולכן המספר שהוא מתקשר אליו שגוי ובכל פעם עונה לו מישהו אחר, בפעם האחרונה אותו מישהו איים עליו ברצח. מזה הוא קצת נבהל. אלא שבתקופה הזאת גם הטקסים האלה לא עוזרים. ולאחרונה הוא מרגיש שגם הטיפול לא עוזר. הוא אפילו חושב להפסיק את הפגישות אתי ולעבור למישהו אחר, חזק יותר. "המחלה", ככה הוא קורא לה, בולטת במיוחד לפני פגישות חשובות בעבודה. חברות גדולות מארצות זרות נפגשות אתו, חושבות לקנות ממנו מוצר שהוא פיתח ולמכור אותו בעולם. לעשות לו exit מה שנקרא. הוא צוחק בכל פעם שהוא משתמש במילה exit. גם למוצר שלו קוראים exit. זה סוג של שלט שמאפשר לפתוח את דלת הכניסה מכל מקום בבית. אם קונים את השלט, מקבלים דלת במתנה. הוא תמיד מתרגש כשהוא מדבר על זה. הוא עצמו מרגיש ב־exit. כאילו אף פעם לא נכנס לשום מקום. תמיד ביציאה. נראה היה עכשיו שהוא ישן טוב. משלים את כל השעות שאיבד בחודשים האחרונים. שמחתי. הטיפול עובד. הוא ישן. אומנם רק בחלום, אבל זו התחלה. זה השפיע גם עליי. שמתי את הראש אחורה, את הרגליים קדימה, ורגע לפני שנרדמתי סופית, רגע לפני שעצמתי את העיניים, נשמע פתאום בום גדול מאזור הדלת, כאילו מפלצת ענקית נכנסה לחדר. ואכן נכנס מישהו. אבל לא שום מפלצת או משהו קרוב לזה. רק הפסיכולוגית

הקטנה שלי. מטר חמישים וחמש של עוצמה אינטלקטואלית ופתטיות רגשית. לא דפקה בדלת, לא שאלה אם אפשר, נכנסה כאילו זה ביתה שלה. נראתה שיכורה לחלוטין. כמעט נפלה. רציתי לבקש ממך משהו, היא אמרה בקול, ונתקעה בדלת.

ביקשתי ממנה לדבר בשקט והצבעתי על המטופל.

מי זה? היא צעקה שוב.

ביקשתי שוב, אם היא יכולה לדבר בשקט, ובלחש שאלתי, מה רצית? אני יכולה להישאר לישון פה?

מה?

כולם הלכו ורק אני נשארתי ואני גרה רחוק.

איפה בעלך?

הוא הלך. הוא בא עם חברים, ואני כנראה קצת נרדמתי, והוא כנראה קצת השתכר, וגם אני קצת השתכרתי, היה נורא כיף, רקדנו המון, תמיד ידעתי שהמסיבות אצלך – חלום, אני המלצתי לבעלי לבוא. ועכשיו הוא הלך. בא עם חברים. כנראה שכח אותי, כלומר לקחת אותי, כלומר, אנחנו קצת בבלגן עכשיו, והוא נוקם בי, הוא גם רקד עם מישהי אחרת, הבן-זונה, ואני קצת נרדמתי, והם פתאום הלכו, ואני לבד פה, ורציתי להישאר לישון.

פה?

כן. פה. מה הבעיה?

אני לא יודע, אמרתי.

למה לא? אתה מתבייש?

קצת מביך. את המטפלת שלי, אחרי הכול. אני לא מרגיש נוח. אני אצטרך לראות אותך מחר או מחרתיים. אני לא זוכר מתי הפגישה.

מחרתיים.

נכון.

אני מרגישה קצת תוקפנות מצדך.

ממש לא.

אל תדאג, אני רק ישנה פה.

אני יודע.

יש לי הרגשה שאתה אומר את זה כי אני לא מוצאת חן בעיניך.

מה?

תגידי את האמת פעם אחת. אני לא מוצאת חן בעיניך. נכון? כאילו

אסור לי לרקוד, אסור לי להזיע, אסור לי להיות ראש העיר.
 אני ממש לא מבין. מצטער.
 מה אתה רוצה, מה? אסור לי להיות עייפה? אסור לי לרצות לישון?
 לא אמרתי את זה.
 אבל זה מה שאני מרגישה.
 לפי מה?
 ההעברה.
 איזו העברה?
 העברה נגדית.
 את מרגישה העברה נגדית?
 אני מרגישה כל מיני דברים, כולל העברה נגדית. אבל אל תדאג.
 ההבדל ביני עם בגדים לביני בלי בגדים זה שמיים וארץ, קיץ וחורף.
 סתם, אני צוחקת. בבוקר אני אלך ולא תזכור שבכלל הייתי.
 אני מאוד מקווה, אמרתי. מאוד מקווה.
 חוץ מזה אני אף פעם לא מתנפלת על גברים בלילה הראשון. מחר
 אולי כן.
 מחר אני לא מתכוון להכניס אף אחד לחלום שלי. ואני עומד על זה.
 אז אני יכולה להישאר פה?
 פה לא. יש לי פה מטופל.
 אה, זה מטופל? היא אמרה.
 ועכשיו היא גם פנתה להסתכל עליו. איזה חמוד. לא ידעתי שיש לך
 מטופלים. הוא ישן?
 כן, אמרתי.
 מה, אתה נותן לו לישון?
 כן.
 מה זאת אומרת, תעיר אותו. מה, הוא בא לישון פה? אני לא מבינה
 אותך. טוב, אני לא רוצה להתערב, גם ככה אני מתה מעייפות. אז אני
 יכולה לישון בסלון?
 לא לא.
 אבל כולם הלכו.
 לא, אמרתי! הייתי אליה תקיף. מה שמאד הפתיע אותה ובמיוחד אותי.
 באמבטיה?
 באמבטיה את יכולה.

תודה.

כנראה אחר־כך נרדמתי קצת על הכורסה כי כשקמתי בבוקר לא זכרתי כלום מהחלום.

עוד יום רגיל.

קפה, בוקר, שמש, קליניקה, קפה, צהריים. שעה אחרי שעה, פגישה אחרי פגישה. רק בארבע אחרי הצהריים, כשהמטופל נכנס, נזכרתי בחלום. הוא התיישב על הכורסה, חייך את חיוך המבוכה שלו. ארבע שנים הוא נמצא אצלי בטיפול ויש לו תמיד חיוך של פעם ראשונה בטיפול.

כנראה עושים exit למוצר שלי, הוא אמר.

מה יש לומר. התלהבתי. אני מאד שמח, אמרתי.

אני כל־כך מאושר.

אני מתאר לעצמי, אמרתי.

אבל לא מהעסקה, הוא אמר, היא גם עוד לא נסגרה סופית. אני מאושר כי אני מרגיש כאילו ישנתי עשרים שנה.

אני יודע, נפלט לי.

מה אתה יודע.

לא, אמרתי. סתם, ניסיתי להתחמק. כשנכנסת נראית ערני.

נראה שהוא לא חושד בכלום אבל הרגשתי שאני לא יכול להמשיך בשיחה בלי לספר לו. שהשקר הזה עומד בינינו. ואז אמרתי לו שאני יודע את הסיבה האמיתית לשינה שלו. הוא התפלא. היה מאד סקרן לדעת.

אתמול בלילה היה לי חלום, אמרתי לו.

חלמת עליי? הוא מייד שאל.

לא, עניתי גם מייד.

אז מה רצית להגיד?

שבחלום הזה, ישנת על הספה שלי.

אז בגלל זה אני מרגיש טוב.

כנראה. כן.

אז כן חלמת עליי.

לא.

אתה אומר שהייתי אצלך בחלום.

הופעת אצלי בחלום. זה נכון. אבל זה לא אומר שחלמתי עליך. יש

הבדל.

מה ההבדל.

הבדל עצום. אני לא קראתי לך. באת לבד. לא ביקשתי ממך לבוא. אפילו לא דפקת בדלת, שזה מינימום נימוס. נכנסת, לא הודעת מראש, לא תיאמת פגישה, באת, כאילו אנחנו חברים מימים ימימה, לקחת את הטרנספרנס, שברת לו את הצורה, התנחלת בחדר שלי, ישנת על הספה שלי, נחרת כאילו אין מחר, ועוד אני השגחתי עליך שלא יפריעו לך לישון. ועוד שילמתי על זה מחיר כבד, ואני לא מדבר על זה שפגשתי אנשים שלא רציתי לפגוש רק כדי להחליף בשבילך את המוזיקה, אבל יכולתי לסרב? אתה מכיר פסיכולוג שיסרב? חצית את הגבול מטופל יקר. אני לעומת זאת לא ישנתי דקה.

אני כלייך שמת, הוא אמר. האמת, זה תמיד היה החלום שלי.
מה?

להיכנס אליך לחלום.

לפעמים חלומות מתגשמים, אמרתי לו.

אתה פסיכולוג מספר אחת.

רציתי למות. אבל חייכתי.

אתה חושב שאני אוכל לבוא אליך היום שוב? הוא שאל, מחר זה הפגישה הקובעת.

תבוא, אמרתי, ביתי הוא ביתך. אחרי שחצית את הגבול פעם אחת, מה אני אעשה, נצטרך למצוא גבול חדש. ככה אמרתי, יכולתי אחרת? נכון, לא רציתי שיבוא. הייתי גם מוכן לשלם לו אם זה היה אפשרי, ארבע מאות שקלים לשעה שזה הסכום שהוא משלם לי כשהוא בא, רק כדי שלא יבוא. אבל הוא בא. תפס אותי לא מוכן. הפעם הוא אפילו לא דפק, פשוט נכנס לחלום בלי להגיד מילה. גם המטפלת הגיעה. בלי בעלה. אבל עם אותה שמלה ורדרדה מכוערת. הוא נכנס לחדר שלי, נשכב על הספה ונרדם. היא נכנסה למטבח והכינה לעצמה כוס תה. הריח של התה היה כנראה חזק מאד וזה העיר אותי.

מה זה? הוא שאל, אחרי שנכנס למטבח.

תה, הפסיכולוגית ענתה לו, רוצה?

ישבנו שלושתנו במטבח, אני, הפסיכולוגית והמטופל.

נוצרה שיחה.

הוא הציג את עצמו, היא הציגה את עצמה, הוא אמר שהוא מטופל, היא אמרה שהיא מטפלת, הוא שאל אותה כמה עולה פגישה, היא אמרה

לו שאם הוא רוצה לדעת שיקבע פגישה, הוא שאל אותה אם אפשר את הפגישה לעשות מחוץ לקליניקה שלה, היא אמרה שזה בסדר מבחינתה, הוא שאל אותי אם זה בסדר מבחינתי, אני אמרתי לו, כבר נכנסת לחלום, תעשה מה שבא לך, הוא לקח את המטפלת שלי, הם נכנסו לחדר שלי. אני נשארתי במטבח. היה אפשר לשמוע שהם נהנים מאוד. מיותר לומר שגם בלילה הזה ישנתי מעט וחלמתי הרבה והתעוררתי עייף, מותש, ובכלל לא מרוצה.

בפגישה הבאה שלי עם המטופל הוא נראה מאושר עוד יותר מהפעם הקודמת. הוא גם דאג להביא לי מתנה. זה היה הפטנט של החברה שלו. ה־exit. השלט לדלת. לשמחתי הוא גם דאג להביא לי דלת.

תודה, אמרתי.

נו? הוא שאל.

מה? שאלתי בחזרה.

חלמת עליי שוב?

לא.

אבל הופעתי אצלך בחלום.

נכון.

זהו, תיארתי לעצמי, אני מרגיש כמו סוס עבודה. תדע לך, השינה הזאת מחזירה לי את החיים. אני סוף סוף רואה את האור. הבנקאים החליטו להשקיע שני מיליון דולר בחברה. האקסיט קרוב מתמיד.

אמריקה, אמרתי לו.

בדיוק, ענה וחיך.

שתקתי.

ואז הוא הוציא פנקס צ'קים. כמה אני צריך לשלם לך.

עשרים אלף, אמרתי לו.

עשרים אלף שקלים?

דולרים.

איך? הוא לא כלי־כך הבין. הוא לא חשב שהוא צריך לשלם על השעות

שהוא ביקר אצלי בחלום.

אבל למה? הוא אמר.

מה למה?

לא ידעתי שאני צריך לשלם על זה.

עכשיו אתה יודע, אמרתי לו.

לא חשבתי שאני צריך לשלם על פגישות שהן לא בפגישות. ואם אני רואה אותך בבית־קפה אני גם צריך לשלם?
ברור, אמרתי לו. כל פעם שאנחנו נפגשים. יש פסיכולוגים שלוקחים על פגישה מקרית בסופרמרקט כסף. ושמעתי על מישהו שהתנגש בטעות במטופל שלו וביקש על זה כסף. אחר־כך הם לקחו ביחד אמבולנס וגם על זה הוא שילם לו. גם על זה שהם נפגשו בטיפול נמרץ. אני יכול להוריד את הדלת אם אתה רוצה. זה יצא לך קצת פחות.
אבל למה?

פה כבר ממש התרגזתי.

אתה עושה סקס עם המטפלת שלי, הבנקאים משקיעים בך שני מיליון דולר, נוסף על זה, אתה ישן טוב בלילה. הלוואי עליי. אני לא עשיתי סקס כבר שנה, ובשבוע האחרון לא ישנתי דקה. ובגללך. לקחת לי את השינה. בקיצור, לקחת לי את החיים.
אני לא יודע אם הוא השתכנע אבל הוא קצת נבהל, אמר תודה רבה, רשם צ'ק על עשרים אלף שקלים פלוס מע"מ, קם, לחץ על exit ויצא.

שורשים לבנים

איריס רילוב*

בלילה חלמתי על שערה של אימי. הוא היה שופע ורך, וצבעו כסוף ועשיר כפי שלא היה מעודו.

אחרי שהתעוררתי שלחתי ווטסאפ לרגינה וביקשתי ממנה לקבוע לאימא תור במספרה. בביקורי האחרון ראיתי שהשיער הדק שעל עורפה ארך והסתלסל ואיבד צורה. הצבע דהה וכבר לא תאם לפאה החלקית שהיא חובשת בפעמים הנדירות שהיא יוצאת מן הבית. אני לא סובלת את צבעה הזהוב של הפאה, אבל לא אני בחרתי בה ואף אחד לא שאל לדעתי. היא הותקנה עוד לפני שהתחלתי לנהל לאימא שלי את החיים, כמו שהיא תמיד אומרת, או לפני שהחיים שלי הופקעו ממני, כמו שאני לפעמים חושבת.

כסף וזהב הם צבעי מלכות. אם נצרף להם את ארגמן החלוק שאימי יושבת בתוכו מרבית שעות היום, ונתעלם מכל היתר, אפשר יהיה לחשוב שאני נסיכה, בת לשושלת קדומה רבת-יהוד. יש לזה סימוכין בדורות קודמים: סבתא שלי, אימא של אימא, כשהייתה ילדה קטנה ברוסיה שאחרי המהפכה הסובייטית, האמינה שהיא אנסטסיה, בת הצאר האבודה. אחותה הגדולה אולגה שכנעה אותה בזה; חטפנו אותך, הייתה לוועגת לה, ועכשיו את, הנסיכה, תגדלי במשפחה של יהודים עניים ותשטפי כלים כמו משרתת. סבתא שלי היְלְדָה הייתה בוכה וממשיכה לקרצף את הסירים. איכשהו, בעזרת הסיפור הזה, הצליחה אולגה הערמומית לשכנע את סבתא שלי לשטוף כלים, גם כשהיה זה תורה. אני לא בטוחה איך זה עבד, איך דווקא אגדת אנסטסיה כופפה ככה את סבתא שלי, אבל עובדה. ככל שמיתוס משפחתי יכול להיות עובדה. אולי הצער על אובדן המלוכה שבר את רוחה, רמס את גאוותה.

בהמשך הבוקר שלחה לי רגינה הודעה: היא קבעה לאימא שלי תור במספרה, כבר לאותו יום אחר הצהריים. אבל אימא לא מוכנה שרגינה תתלווה אליה. צלצלתי לאימי. היא נשמעה טוב. כבר סיימה לאכול ארוחת בוקר ועכשיו עישנה מול המחשב וקראה חדשות ב־ynet. "מעלית ובתוכה שישה אנשים, ביניהם אישה הרה, צנחה שמונים וחמש קומות בגורד שחקים בארצות הברית", עדכנה אותי בעליוזות. יכולתי לראות אותה בעיני רוחי: בוהה במסך, צנופה

* מתוך הספר "אל תשבי סתם ככה", שיראה אור בקרוב בהוצאת פרדס

בחלוק הארגמן הנצחי, מאפרת אל תוך קופסאות המתכת הקטנות ששמרה לצורך זה. היו לה אולי ארבע או חמש כאלה, שבעברן הכילו סוכריות מנטה קטנטנות. הן התאימו לתפקידן החדש כמאפרות בזכות העובדה שהיו להן מכסים, וריח האפר לא חדר לכל פינה בדירה. כך לפחות האמינה. עד שרגינה הגיעה, היו הקופסאות הסגורות גדושות הבדלים מצטברות על שולחנה משך ימים. ואולי עדיין. אני לא לגמרי סומכת על רגינה במה שקשור לניקיון.

שאלתי את אימי למה בעצם שרגינה לא תצטרף אליה למספרה.

יש לי תור במספרה? – התפלאה אימי.

כן. רגינה קבעה לך.

נו באמת, בשביל מה.

זה חשוב. שתיראי יפה. שהשיער יהיה מסודר, שיהיה צבע. השערות כבר

ארוכות מדי לפאה, ולבנות.

באמת?

כן, באמת.

אם את אומרת – הסכימה. ואז החלה להשתעל. ולהשתעל. ולהשתעל.

נו, מה קורה לי – סיננה בין השתנקות אחת לבאה.

אימא, תקראי לרגינה.

די. הכול בסדר.

אימא.

העליתי אותה על רמקול, כדי שאוכל לסמס תוך כדי לרגינה. קולות השיעול הדהדו בחדר העבודה שלי. הסתבר שרגינה כבר ניצבת לצידה של אימא, עם כוס מים ביד, וטופחת על גבה. בהדרגה נרגע ההתקף.

אולי די עם הסיגריות, אימא?

נו, באמת. מה את מבלבלת את המוח – קולה היה חנוק מעט.

את יודעת שזה יהרוג אותך.

שטויות.

השתתקתי. החלטתי לבחור את הקרבות שלי, כמו שאומרים, בתבונה: "מה עם המספרה, אימא? יהיה נחמד אם רגינה גם תבוא. היא תיסע אתך במונית. ככה לא ישעמם לך כשתחכי עם הצבע על הראש. תפתרו תשבצים. אולי תשבו אחר כך בבית קפה", הצעתי בזהירות.

אימא ביטלה את הדברים מיד: "שטויות. מה פתאום?", והוסיפה: "תשמעי

מה כתוב בחדשות: מעלית ובתוכה שישה אנשים, ביניהם אישה הרה, צנחה

שמונים וחמש קומות בגורד שחקים בארצות הברית. היית מאמינה?"

סיימתי את השיחה. התקשרתי למספרה. רגינה שלחה לי את המספר. לא הכרתי שם אף אחד. האישה הצעירה שענתה לי בקוצר רוח מסוים הבטיחה שתדאג להזמין לאימי מונית בחזרה הביתה; לא יכולתי לשאת את המחשבה על אימי עומדת ברחוב, מנסה לעצור לבדה מונית, תוהה לאן בעצם היא נוסעת, ולמה, אולי מתחילה לשוטט במורד הרחוב לבדה. אולי נבהלת.

אבל רגינה אמרה שהיא תדאג למונית לשם, וגם תקבל את פניה כשתחזור, וכך תשוגר אימי מִצֵד לְיַעַד, כמו חבילה עטופה מהדואר.

ועדיין לא הייתי שקטה. מי יודע מה עלול להשתבש. שקלתי לרגע לעלות על הרכבת ולהתלוות אליה בעצמי, אבל ביטלתי את המחשבה מיד, משום שהנסיעה הייתה לוקחת זמן רב מדי, וממילא לא הייתי מספיקה, ומשום שהייתי חייבת לסיים להכין שיעור למחר.

קמתי ממקומי ליד המחשב וניגשתי לשירותים. כשרחצתי ידיים הצצתי במראה. ראיתי שגם השורשים שלי לבנים ליד הרקות ואני חייבת לחדש את הצבע. שטפתי פנים והעברתי אצבעות רטובות בשיער, להתפיח את התלתלים ולהסתיר את השורשים. ואת הדלילות. ולו רק מפני עצמי, הבולשת אחר סימנים. כשיגיע זמני, כבר מזמן החלטתי, בשום אופן לא פאה. לאחרונה התחלתי לעקוב אחר תמונות של סלבריטאיות החוזרות בתשובה, יפהפיות אקזוטיות בטורבנים מנומרים או שביסים מדבריים.

רגינה שלחה לי הודעה: היא כבר דאגה שאימא תתלבש, והכניסה לתיק את חוברת התשבצים. תודה רבה רגינה! איזה מזל שאת שם!! – כתבתי בחזרה, מרבה בסימני קריאה, ולאחר היסוס קצר בחרתי אימוגי של ורד אדום לוהט.

איך אימא עכשיו? – שלחתי מסר נוסף, מתקשה לשחרר. כאילו ריבוי המילים המופרחות יצליחו לכסות במשק כנפיהן את חרפת בושתי, אשמתני. היא בסדר – ענתה בזריזות – קצת ישנה מול המחשב. עוד מעט נעיר אותה לצהריים. אחר כך נזמין מונית.

אחרי ארוחת צהריים תציעי לה שוב להצטרף אליה למספרה – ביקשתי – אולי תשכח שלא הסכימה.

אזכור הארוחה במילים הכתובות העלה בי, מעשה כישוף, את ריח העוף הצלוי עם תפוחי האדמה של רגינה, ופתאום קינאתי לרגע באימי, שיש מי שמבשל לה אוכל חם וטוב ומזין את גופה הזקן. בביקורי האחרון רגינה הכינה גם לי צלחת, ושוב הסברתי לה במבוכה שאני צמחונית, גרפתי את תוכן הצלחת בחזרה לתבנית הפיירקס המהבילה שעמדה על הכיריים, וחיפשתי

במקרה אחר תפוח ירוק או יוגורט. ניחוח התבלינים שהדיף התבשיל, אותם ניסיתי לנחש – שום, פפריקה, אולי ציפורן? – עורר בי מין זיכרון ילדות עמום והותיר בגופי חוסר שקט וגעגוע.

ניסיתי לחזור למערך השיעור. ההרצאה עסקה באלכימיה בספרות ילדים: בת הטוחן טוענת שיש לה יכולת לטוות זהב מקש. היא כמוכּן נוכלת. אומנם אפשר להתווכח אם מְבַחֵרָה – אבא שלה החמדן שמסרסר בה ודאי שהוא רמאי ונוכל, השדון הערמומי שעושה אתה עסקים נבזיים הוא נוכל־בן־נוכל, ובכל זאת, איכשהו, עובדה: הקש נטווה והופך בן־לילה לזהב. הכיצד? עד לא מכבר נהגה אימא לחזור ולומר בהשתאות, משנשמט לה דבר־מה: "נו, הראש שלי מלא קש וגְבְּכָה". ואני הייתי חושבת, מי עוד מכיר את הביטוי הזה היום, ומיד הייתי פוסקת: "שטויות, אימא, כולם שוכחים לפעמים". עכשיו, פֶּאת הזהב מונחת מעל לראש, לכסות על החורים, על ההתרוקנות, על הזהב שהפך לקש.

הצצתי בשעון. סימסתי לרגינה. לקח לה כמה דקות עד שחזרה אליי: אימא אכלה, הכול בסדר, היא כבר מוכנה לצאת, אבל רגינה לא מצליחה לתפוס מונית. בְּגֵט־טקסי האפליקציה רק מסתובבת ומסתובבת, בלי תוצאות, ובתחנות הקסטל ובית־החייל תפוס, או שאין תשובה.

חכי קצת – כתבתי – תנסי שוב עוד עשר דקות. לא בוער. שיחכו שם במספרה. איך אימא?

בסדר. יושבת. מעשנת.

היא משתעלת?

לא נורא.

ניגשתי והכנתי לעצמי קפה. ופתאום הייתי חייבת, אבל ממש חייבת, סיגריה ליד. וכעסתי על עצמי, כי ברגע שאני מעשנת הגרון מציק לי אחר כך שעות, ממש הנסיכה על העדשה נהיית, עם כל הרגישויות החדשות של הגוף שרק מְתַרְבּוֹת, וכבר שנים שאני מתגברת על עצמי ונמנעת אפילו מעישון חברתי של לשנורר סיגריה פה או שם, אבל הפעם היה מדובר במצב חירום. התחלתי לחטט בקדחתנות בכל המגירות – במטבח, בשידה שבמבואת הכניסה, בחדר השינה – זכרתי שהיו לי שתיים-שלוש סיגריות מוחבאות, ודאי כבר מעוכות לגמר, אז שיהיו מעוכות, אבל במגירה שלידי המיטה, לצד גרבוני התחרה הסקסיים השחורים המגולגלים, שבלול נידח ונשכח, הצלחתי למצוא רק כמה פירורי טבק יבשים שהעידו על כך שבעיקרון לא טעייתי, אבל בפועל כן, כי הסיגריות עצמן, אלה ששמרתי לשעת הדחק, כבר

מוזמן פֶּלֶר בעשן, כנראה שבכל זאת השתמשתי בשנים האחרונות, והחלטתי שאני יורדת, אבל עכשיו, בלי דיחוי, לפיצוצייה, לקנות פרלמנט־לייט או קנט־ארוך או ווג־מנטול כמו של אימא או מה שלא יהיה, כבר לא זכרתי מה ייטיב עימי ומה יחרוך לי את הגרון, אבל תשוקתי רק הלכה והחריפה. כמו אימא של רפונזל, שהתמכרה לצוף פרחי הפעמונית ובשיגעונה הייתה מוכנה למכור עבורו את בתה למכשפה, הייתי חייבת, אבל ממש חייבת, ברגע זה ממש, סיגריה.

את הסיפורים שלה אהבה אימא לספר בשעת הנחת, אחר הצהריים, במרפסת, עם הקפה והסיגריות. בין שאיפה לנשיפה, בין סלסול עשן למעיכת הגדל במאפרת הזכוכית, שמעתי את הסיפור על סבתא שלי היִלְדָה שהאימנה שהיא אנסטסיה, וגם את זה על התצלום של סבתא־של־אימא מצד אביה – סבי: ראש גדול גלוח, עיניים כהות ועגומות, התצלום האחרון מגטו ורשה. התמונה נשרה ממעטפה שאימי הקטנה הביאה בעליוות לאביה מתיבת הדואר: "תראה, אבא, ליצן קירח ומצחיק!" קראה, ונחרדה לשמע זעקות השבר שלו.

הבדלים המְחוּצִים היו הולכים ונערמים במאפרה, ריח הטבק מילא את ריאותיי, ואימא הייתה לוגמת לאט מן הקפה שכבר התקרר, בלי סוכר, תמיד שנאה להמתיק, והמתיקה סיפורים. לפעמים ערבבה בין סיפורי ילדותה לבין אגדות האחים גרים. ואולי אני ערבבתי ביניהם בזיכרוני? צמותיה הזוהבות שנגזזו במחלת הטיפוס בגיל ארבע; צמתה העבותה של רפונזל הכלואה במגדל.

הנחתי את ספל הקפה המלא־למחצה על משטח השיש במטבח. תחבתי לכיס הג'ינס את כרטיס האשראי, ואחריו גם שטר של חמישים שקלים, כי לא הייתי בטוחה שמקבלים אשראי בפיצוצייה, ועוד בשביל סיגריות. התעטפתי בסוויטשרט הסגול, חטפתי את המפתחות ויצאתי. לחצתי על כפתור המעלית וחכיכיתי.

חדר המדרגות החשיך בדיוק לפני שנפתחו הדלתות, ואור נגוהות בקע מתוך החלל הצר. פסעתי פנימה. הדלתות נסגרו אחריי. קירות המתכת החזירו את האור הבוהק וזהרו בכל צבעי הכסף. במראה שעל הקיר נשקפה דמותי, סתורת־תלתלים, לבנת־שורשים, נואשת, נחושה. ממרומי המגדל החלה המעלית לצנוח, הולכת וצוברת תאוצה במהירות מסחררת, נמשכת בכוח הכבידה והאימה אל הפיר השחור, נופלת שמונים וחמש קומות ויותר, למטה.

שירים

מאיה ויינברג

בייקרי

אֲנַחְנוּ הַאֲשֶׁכְּנוּזִים שֶׁל רִבְעַ 4 אָזוֹר 2
עוֹמְדִים בְּתוֹר לֶלֶחֶם שֶׁל הַבֵּיקָרִי*.
רְזִים מֵהֶרְעֵבָה מְכוֹנֶת, מִפִּילָאֲטִיס, מִדְּכָאוֹן מְטַפֵּל
הֵיטֵב, מְנַהֵל מְאֹד. מְנַמְסִים זֶה לָזֶה וּבִפְנֵים
שׁוֹנְאִים, מְחַנְכִים לְשָׂנֵא. לְחֹשֵׁד. דוֹחֲפִים
בְּחֵן עַל מְנַת לְשָׂרֵד, אֲגַב פּוֹזוֹר סְלִיחָה, סְלִיחָה,
לוֹבְשִׁים שָׁחַר, אֶפֶר כְּהָה, מְאָפֵק, מְמַתֵּג. חוֹלְמִים
עַל פְּרִיזוֹ, עַל בְּרָלִין, עַל נְיוֹ יוֹרְק. שֵׁם
עֲמָדְנוּ בְּתוֹר וְהַכֵּל הָיָה טוֹב יוֹתֵר. טוֹב מְאֹד.
בְּמַח הַעֲצָם בְּעֲצָמוֹת זְכוּרֵי גִנְטִי עֲמוּם לְתוֹרִים
הֵהֵם לְשָׂנְאָה שֶׁכֵּל הַזְּלוּטִי בְּעוֹלָם לֹא קָנָה אֶפְשָׁרוֹת
לְשָׂרֵד. לָכֵן אֲנַחְנוּ נִהְרַג אִם צָרִיךְ וְנִגְיַע לְכְרִיּוֹשׁ,
לְתַפּוּזִים סְחוּט טְרִי, לְאֲמֵרִיקָנוּ אֶרֶץ וּבְבִקְשָׁה
לְאָרֶז לְדָרֶךְ גַּם מְאִפִּין אֲכֻמְנִיּוֹת.
מְחַכָּה לָנוּ יוֹם אֶרֶץ מְאֹד.

* "בייקרי - על 4 סניפיו: בייקרי קופי בר, בייקרי בראסרי, בייקרי דליקטסן ובייקרי ככר המדינה, מציע לכם את מיטב הלחמים, העוגות, המאפים והקינוחים שלנו, טריים, עשויים בקפידה ובאהבה..." (מתוך האתר)

דברים שלא עושים לבית

יש דברים שלא עושים לבית. למשל
לא הופכים בית לבית כלא. למשל
לא הופכים בית לבית זונות. למשל
לא משכירים את הבית לשנים־עשר גברים סינים
שישנים במטות קומתים קטנות ממתכת כמו בכלא,
מוכרים את נשמתם כמו זונות.
לא עושים דברים כאלה לבית.
בית הוא מטת הילדות שלך ומטת הנער,
חלון גדול פונה למערב (בלילות שטו בו ספינות פיראטים
ונחלליות). שם שכבת תחת שמיקה ללא צפית, פרוצה
אל הרוחות. שם שרדת להיות הילדה שאת היום.
החדר בו גססה אמך. המרפסת בה
נהגתן להביט על הרחוב. החבר הראשון
שורק לך מלמטה, הנשיקה הראשונה שלך עוד
רגע לקרות. החלומות דבוקים לרצפות.
לא עושים דברים כאלה לבית
ואת עשית.

אבל הוא יסלח לך.

על הכל יסלח.

זו דרכו.

שירים*

דעאל וודריגז גארסיה

התקף חרדה

התבוננות מרפזת כזו.
 בעמודי חשמל מתרופפים.
 בפנסי רחוב מתקעים.
 התבוננות כזו. בקר
 רוח מדמה. המנסה
 לאלף שלחנות עגלים,
 מאפרות, צלחות, מגפים
 הבורחים למעלה,
 נמלטים מקני המתאר.

מכרח להריח אדמה
 שלא אתאדה מכאן.
 למולל חפצים מכאיבים יותר.
 לתפס מהר שמש כמו זקנים
 על הספסל. מול נוף מתנמל
 דם מתמלא הליום.
 טבור בלי חבל
 מחזיר הד עצום
 כקלפת אבטיח מימי.

התבוננות נאחזת כזו, מאמץ להשיב למטה
 קול שקוף שנעשה גבוה
 מכדי לגשם.
 כמו דג המחליק מהיד שתנחית
 מהלמה על ראשו
 המפרפר מחוץ כל מים.

* מתוך הספר "גילופין" בעריכת דורי מנור, שיראה אור במהלך השנה הקרובה

אזהרות לנפש

ויותר מהמה בני הנהר
מהמלים שבפה ללא הלב
המועף ביעף.
ממה שלא נתנה רשות
לעין לראות
וליד לדעת. והיא חומדת
והיא צובאת על המראות.
ומלהק המדפים הבלתי נתפס
הנהר. ומלהק המדפים הנתפס
הנהר. ומשלהבת המכלה
את עצמה מאליה.
ומגחלת שעל הלשון

הלוחשת הנהר.
ומהשכמה במהירות האור
תנשם. תשאר.
ומילד מסכן וחכם
וממה שהיה
עוד יהיה לעולם.
ומזהר הרקיע
הנוטה להשבר
ויותר
מהמה בני
הנהר.

בכי דחוי

בכי דחוי.
לחדש הבא. לשנה הבאה.
מתי ללחץ על המתג.
בכי חוזר ללא כסוי.
באה הבשורה וצעקה באזני,
והמון אנשים מסביב.
אולי מחר, לחשתי לה.
אולי מעט אחר זה.
בכמה תשלומים? היא צרחה
בכמה?

כוכב נופל

הכוכב אמר לעצמו,
זו פעם אחרונה,
אני לא נופל יותר.
וכלם צעקו, איזה אור!
איד אתה זו כל כך מהר
בתוך החשכה.

אלוהי הדברים הגדולים על ספרו של צביקה ניר: אלוהי התשוקות הבווערות* ניצה בן־דב

כשקיבלתי לידי את ספר השירים החדש של צביקה ניר וראיתי את הכותרת המסעירה, אלוהי התשוקות הבווערות, נזכרתי בספר נפלא שקראתי לפני שנים, שכותרתו "אלוהי הדברים הקטנים", רומן אוטוביוגרפי לירי, טעון במסרים פוליטיים נוקבים, של הסופרת ההודית ארונדהטי רוי. כבר מהכותרת הנחתי הנחה, שהיה עליי לבדוק כמובן, שצביקה ניר, כמו גם ארונדהטי רוי, גוררים את האלוהים אל תוך יצירתם לא מתוך אמונה בו, אלא משום שהם קוראים תיגר על הסדר הקיים, כלומר על אלוהים. ראשית חיפשתי את אלוהים בשער הראשון, שכותרתו "עולם מתוך עולם", ומצאתי אותו רק ברמז, או ליתר דיוק, בהקשר המבטל את ההזדקקות לו. בשיר "שטיח פרסי", הפותח את השער ואת הספר כולו, נזעק קולה של השכנה ממול לחסדי שמיים למראה השטיח הפרסי היקר שלה, שנשמט ממעקה המרפסת ומצטנף בעדינות "בין כפות הדקל לְשִׁדְרַת הַהֶדְסִים הַגּוֹצִיִּת". האישה, השטיח הצונח מטה וחסדי השמיים האמורים לבוא מלמעלה משמשים בשיר הפותח אבן בוחן לזיכרונות המשותפים של זוג האוהבים המבוגר, שצריך לדלות מראות וזיכרונות שנקברו "בְּעֵמֶק גְּלֶסְקִיּוֹת רְחוֹקוֹת זוּ מִזוֹ אֶלְפֵי שָׁנוֹת אור", ולתלות אותם על קירות ביתו. ביתר שירי השער הראשון, הנקרא כאמור "עולם מתוך עולם", התשוקה עדיין בווערת בחייו של הזוג, שזיכרונותיו המשותפים ממלאים כל חלקה לבנה על קירות ביתו, והוא אינו נצרך לאל כדי לברוא שוב ושוב את עולמו מתוכו: "מִנִּיחַ אֶת רֵאשֵׁי עַל כַּר בְּטַנְךָ וּמֵאֲזִין / לְאֶבֶק כּוֹכְבִים מִתְגַּעֵשׂ וְלוֹחֵשׂ בְּאֲזְנֵי / סוּדוֹת בְּרֵאשִׁית / עֲבָרְנוּ יַחַד יוֹתֵר מִמֶּפֶץ גְּדוֹל אֶחָד / לְבָרָא שׁוֹב וְשׁוֹב עוֹלָם מֵתוֹךְ עוֹלָם" (עמ' 17).

גם בשער השני, הנקרא "לשוב אל הסיפור", לא מצאתי אלוהים. אולי הוא נרמז בשיר הסוגר את השער. ליבו של המשורר רחב כשמצא מקו או תיקן שהתייצב על הדף שבו כתב את שירו האחרון, שהרי אותו

* הוצאת הקיבוץ המאוחד, 2019

מקק שיצא לשכור שבר במרחבי הדירה מצא לכאורה מלכות שמיים, יצא לחפש אתונות ומצא מלוכה. אלא שמלכות שמיים זו, השירה, היא כוזבת, והמשורר מציע למקק לחזור לחורו במדמנת הבית.

אז בשני השערים הראשונים לא מצאתי את שחיפשתי, אולי אמצא אלוהים בשער השלישי, שנקרא כמו כל הקובץ "אלוהי התשוקות הבורעות". ואכן מצאתי בעמ' 46 שיר כפירה הנקרא "השמים משקרים":

"השמים משקרים / במצח נחושה / מפרכסים עצמם / כזונה קשישה /
בכל זריחה ושקיעה / פורשים מניפת נוצות / כטנס מיחס / לפתות פתאים
שכמונו / לגלגל עיניהם למעלה / לעבר הנצח המדמין / פולטים עלינו
את נזליהם / שנצלה לגשם / משחירים כדי ששקריהם יבלעו בחשכת
הליל."

שיר זה על יפי הטבע השקרי, וגם השיר שבא בעקבותיו שנקרא "בבוא הרוח", עומדים כאנטיתזה לכמה וכמה מזמורי תהילים המשבחים את אלוהים דרך התגלותו המרשימה בטבע, המעוררת כלפיו אמון ואמונה. למשל, תהילים ק"ד:

ברכי נפשי, את־יהנה:
יהנה אלהי, גדלת מאד; הוד והדר לבשת.
עטה־אור, כשלמה; נוטה שמים, כיריעה.
המקרה במים, עליותיו:
השם־עבים רכובו; המהלך, על־כנפי־רוח.
עשה מלאכיו רוחות; משרתיו, אש להט.
יסד־ארץ, על־מכוניה; בל־תמוט, עולם נעד...

או למשל מזמור ח': "יהנה אדנינו־ מה־אדיר שמך, בכל־הארץ... כי־ אראה שמך, מעשה אצבעתיך־ ירח וכוכבים, אשר כוננתה..." וכן במזמור י"ט: "השמים, מספרים כבוד־אל; ומעשה ידיו, מגיד הִרְקִיעַ..."

הרעיון היסודי של מזמורים אלו הוא, שההסתכלות בהדר הבריאה מביאה את האדם לידי הערצת הבורא ואהבתו, לאמונה בנצחיותו, ליראה מפניו ולהכנעת האדם המכיר בגדולתו. אבל צביקה ניר טוען את ההפך, שרק פתאים יאמינו שהשמיים מספרים כבוד אל, כי הזריחות והשקיעות המפארות אותם, וגם הגשם היורד משמיים, נועדו לפתותנו, אין בהם נצח ואין בהם אמת, והלילה השחור נועד להבליע בתוכו את השקר והכזב.

בשיר "בבוא הרוח" (עמ' 47) קורא משורר "אלוהי התשוקות הבוערות" לא להיכנע לשמיים, "אין טעם לשלח אליהם עינים מיחלולות" כי "המקטים ישונו נטולי ניצוצות" ובבוא הרוח – הלוא היא רוח אלוהים – יש להתכופף, אבל לחזור ולהזדקף בלכתה. הנביא יחזקאל, לעומת זאת, מעיד שהרוח היא שהזקיפה את קומתו: "ותבא־כי רוח, ותעמדני על־רגלי" (יחזקאל ג, כד). כלומר, השער השלישי רווי אכזבה מהשמיים המרמים. הלוא ביאליק כבר טען, "הכוכבים רמו אותי", וכך גם ניר. השירים של השער השלישי שופעים אפוא פאתוס נבואי וכתובים בלשון גבוהה, מרעידת לב, והמשותף להם הוא הפער שבין הציפייה שהמשורר־הנביא יישא בשורה קולקטיבית לעם ולעולם, לבין מציאות השתבללותו בתוך הריק של תוך־תוכו, כמו למשל בשיר "לפני ולפנים" (עמ' 48): "והנשך הגדול אחז את צנארזני בטפרני / הניף אותי אל על והשליך אותי אל תוך / הלפני ולפנים. נותרתי לבדי בתוך הריק / מגשש בדי אחר אור שקוף ואור / ורק פני השתקפו מולי מחשכת הריק / ומאחוריהם עוד פני / ועוד פני / ועוד פני / ועוד / טור אינסופי של פני". כמה שונה משורר "אלוהי התשוקות הבוערות" מהנביא יחזקאל שיד ה' מביאה אותו אל הבקעה. "והנה־שם כבוד־יהוה עמד, ככבוד אשר ראיתי על־נהר־כבר; ואפל, על־פני" (יחזקאל ג, כג).

כשמגיעים לשער הרביעי מתבררת סיבת־הסיבות להרגשת הריק והאמונה השבורה של המשורר. כותרת השער "מן הדם אל הדם" מרמזת על אבל אינסופי וכך גם השירים, חלקם חידתיים וקשים לפענוח, על ילד נעלם, על סדר פסח ראשון שהיה רדוף צללים, על כך שהמשורר הבכור, פטר רחם שסכנה תמידית מרחפת מעל ראשו, דווקא הוא "מוכה חיים", על סבא שאפרו מדשן את אדמת פולין "ולא ידע שאפר שערותיו יאפיר שערות נכדו הלא נודע לו" (עמ' 67). ידע חוץ טקסטואלי שיש לי, שצביקה ניר הוא אח שכול – אחיו עמוס, הצעיר ממנו בחמש שנים נפל בעיר סואץ במלחמת יום הכיפורים, ואימו ניצולת השואה ואביו לא קמו מן האפר אחרי מות בנם הצעיר – מבהיר שבתשתית יצירתו של המשורר רוחשת ידיעה שעברנו מן הדם ששם אל הדם שכאן, שם לא מצאנו אלוהים וגם כאן לא. תיבת התהודה המקראית של השער החמישי מעצימה את ההרגשה שהמשורר, הבקי בלשון המקורות, יכול ללהטט עימה ולשעבדה לצרכיו. השער נקרא "גרגשית" על שמה של אישה ששייכת לעם הגרגשי, אחד משבעת עממי כנען והזניח שבהם. מעולם לא שמענו על אישה השייכת

לעם הזה הנזכר פעמים ספורות בתנ"ך, אבל ניר בורא יש מיש: יש עם גרגשי, אז מטבע הדברים שיש אישה גרגשית.

השימוש היצירתי במקורות יש לו קשר למאורעות המצמררים של דורנו, ביניהם הזעזוע שעבר על העולם כשדאעש החל לפרסם את הסרטונים על עריפת ראשים. לאחר השיר על ראשו של גליית המתגלגל בין אשפתות והיה לאסקופה נדרסת ("גְּלִית בּוֹכָה עַל אֶשְׁתּוֹ", עמ' 81), בא בעמ' 82 שיר אקטואלי הנקרא "נכרת ונזכר", וגם שם נזכר ראשו של גליית, וגם ראשו של שאול המלך שאנשי יבש גלעד הורידוהו מעל החומה אחרי התבוסה בגלבע, וגם ראשו הכרות של חייל על גדות התעלה במלחמת יום הכיפורים. הקשרים וקשרי הקשרים בין ראשים ערופים בזמנים רחוקים וקרובים לבין ראשים חיים מורכנים ונזכרים, מזעזע ומשעשע כאחד: מזעזע בשל האכזריות הנמשכת מעולם ועד עולם, ומשעשע בזכות הדמיון והיכולת של המשורר, דרך נושא הראש, לקרב רחוקים ולכפור בעיקר. בשיר שלפנינו, למשל, הוא חותר תחת הבחירה של חכמינו את הימים שנקבעו על ידם לצום ותענית, ותחת ההתפעלות מדוד הנער שגבר על גליית האימתני: "העולם חוגג, עורפים ראשים. / אני נמשך בעבותות קסם / אל מסך הטלוויזיה לראות / ראש נכרת ונזכר / איך המורה שלחה אותי / לעמד בפנה/ בראש מרפן. / מלך חי וקיים כרת את ראשו / של גליית הפלשתי / והניף אותו אל על / ואני שאלתי: להיכן זרם הדם? / רציתי לחבק את אנשי יבש גלעד / שצמו שבועה ימים לאחר שנכרת / ראשו של המלך הראשון. / חכמינו זכרם לברכה לא גזרו תענית / לא על מלך ולא על ראש ממשלה. / חי וקיים כורת הראש / חי וקיים מחול החרבות. / כשנגדע ראשו של התלמיד האהוב / על גדות התעלה במלחמת יום הכפורים / לא ספרתי למורה / כי לא זכרתי אם הייתה קסדה על ראשו / כשהכניסו אותו לשקית / ולא התחשק לי לעמד שוב בפנה. / כל כך הרבה שירים ורקודים / בנות ישראל יוצאות במחול. / חי וקיים, חי וקיים, / הפה ברבבותיו. / מחול הראשים הכרותים. / מחול הראשים הערופים. / ועכשו הכל בצבע אמת / ורק הצנוורה / מקלקלת את השורה. / והאבן השואבת של המסך / חזקה ממני / ומושכת את ראשי אל תוכו / ואני נרתע מאכזב / כל כך רציתי להרגיש / ראש נכרת."

בשער השישי, הנקרא "לשון מפורקת", מגיע לשיא השימוש החתרני של המשורר במקורות. הלשון המפורקת היא תחבולה בקשר שלא נקשר

בין המשורר לנערה. בתשתית השיר מונח המדרש שבא להסביר את הליקוי בדיבור של משה רבנו: הוא היה כבד פה וכבד לשון, כלומר מגמגם, כי שלח ידו לעבר גחלת לוחשת ושם אותה בפיו. הגחלת והגמגום יש להם פונקציה של הימלטות ממחויבות בשיר: "לא, לא ידעתי אותה / ולא את כאביה. לרגע / רפרף פרפרון / בזוית עיניה / וכף ידי נרתעה / מלחיה שבערה / כגחלת לוחשת. / עצמתי את עיני / ונתתי דרור לגמגומי. / מוטב להתנצל / במלים שבורות" (עמ' 59).

השער השביעי והאחרון של "אלוהי התשוקות הבורעות" נקרא "סיבילה", והשיר החותם את הספר כולו נקרא "מחשבות טובות". הספר הפסימי, האירוני על גבול הסרקזם, העוסק בכפירה, באבל, באובדן הליכוד, בהזדקנות, בזיכרון, בזמן המחולל שינוי בגוף ובתשוקה – מסתיים לכאורה במחשבות טובות, ב"שקט המפלא בתוככי הדברים הפשוטים". אבל השורות האחרונות מפרות את האשליה שאלוהי הדברים הקטנים, הפשוטים, חזר לשלוט בכיפה. תיבת פנדורה, הנזכרת לפתע פתאום בשתי השורות האחרונות של השיר, מאיימת על האור הבוקע מהמחשבות הטובות. "פנדורה, פנדורה, מתנת האלים" – מתחנן המשורר בפני האישה המיתולוגית האוצרת בתיבתה את פוטנציאל העונש על האנושות – "השליכי גלימתך וכסי את התבה פן תאבדנה מחשבותי" (עמ' 221).

לדידי, שלושה דברים הופכים יצירה אמנותית לגדולה: הצפיפות הטקסטואלית, כלומר, היכולת לומר דברים גדולים ומורכבים ברמו, בחסכנות, בקיצור נמרץ; הרבידות הלשונית והאינטרטקסטואלית; והאקטיביזציה של הקורא, כלומר, היכולת להפעיל את הקורא במלאכת הפרשנות ופענוח הטקסט. שלושת המרכיבים האלה מצויים בספר, ולכן הוא מכיל בתוכו את אלוהי הדברים הקטנים והגדולים.

שירים שמואל מוניץ

רחם

כשפָּרְתוּ לְאִמָּא שְׁלִי אֶת הָרָחֵם
כְּבָר הֵייתִי בְּמִקּוֹם אַחֵר.
שְׁאֵלְתִי אִם אֶפְשֶׁר לְשָׁמֵר אוֹתוֹ
כְּמוֹ שְׁשָׁמְרוּ בְּקַפְסָה אֶת הָאֲבָנִים
שֶׁהוֹצֵאוּ מִכֵּיס הַמֶּרֶה שֶׁל סִבְתָּא.
בְּסוּף לְקַחוּ אוֹתוֹ לְמַעַבְדָּה
כְּדֵי לְבַדֵּק אִיךָ הַפֶּדָּה לְחֵבֵית נֶפֶץ
בְּכֹכֵר הַגּוֹף.

כָּךְ נִחְרַב הַבַּיִת
הַרְאֵשׁוֹן שְׁלִי, וְאֲנִי
הֵייתִי בְּמִקּוֹם אַחֵר.

אם כבר למות

אם כְּבָר לִפְלֵ, שִׁיְהִיָּה עַל הַרְגָלִים.
אם כְּבָר לְזַחַל, אֲזוּ בְּרֵאשׁ מוֹרָם.
אם כְּבָר לְבִכּוֹת, שִׁיְהִיָּה בִירוּשָׁלַיִם
בֵּין נוֹה שְׁאֲנָן לְגַבְעַת רָם.

אם כְּבָר צְעָקָה, שִׁתְהִיָּה מְצַדֵּקָת.
אם כְּבָר טְעוֹת, שִׁתְהִיָּה הַפִּיכָה.
אם נִגְזֹר עָלַי לְפָרְפֵר בְּשִׁקְט
לְפַחוֹת שִׁתְהִיָּה לִי שְׁמִיכָה.

אם כְּבֹר לְצֵאת, שְׁיִהְיֶה לְלֹא דְפִי
בְּלִי לְשֹׁמֵר עַל זְכוּת הַשְּׁתִּיקָה.
אם כְּבֹר שְׁקִיעָה, שְׁתִּהְיֶה רַבַּת יְפִי
אם כְּבֹר לְמוֹת, שְׁיִהְיֶה בְּנִשְׁיָקָה.

לקט

לאורי פרסטר

הַסְּפָרִית שֶׁלְךָ שְׁלַחַה יָד בְּנַפְשָׁה.
לְסֵפֶר שְׁלִי הִיָּה אַרְוַע מוֹחִי.
לֹא פָּלֵא שְׁאַנְחָנוּ נַפְגָּשִׁים בְּמִסְפָּרָה
לְהַפְחִית מַעַט
מִהַעֲמָס הַמוֹטָל עַל רְאֵשֵׁינוּ.

רֵאשֶׁךְ מִנַּח כְּמַצְבָּה
שְׁצַמְחִים גְּדִלוֹ עֲלֶיהָ פָּרֵא.
שְׁעָרֶךְ חֲצָה אֶת קוֹ הַחֲזֵה.
אֲנִי מְצִיץ בְּךָ דְרֶךְ הַמְרָאָה
וּמְצַלִּיחַ לַפֶּגֶשׁ אֶת עֵינֶיךָ.
חַיּוּכְךָ בּוֹהֵק וְחַד כְּמִסְפָּרִים.

בְּסוֹף הַיּוֹם אֲנִי רוֹכֵן עַל הַרְצָפָה
וּמְלַקֵּט שְׁבוּלִים שְׁחֵרוֹת.

סל דנה הלוי

א.

אָבִי רוֹפֵּא
אִמִּי אַחֹת
וְאָנִי חוֹלָה

ב.

אֵיךְ אֶכְתֵּב שִׁירָה עַל הַמָּטָה הַנוֹסֵעַת
בְּמַסְלוֹת אֶל הַיִּכַּל הַהֶקְרָנוֹת
הַעוֹשָׂה אֶת דְּרָכָה יְדַעֲנִית וּמְנַסָּה
כַּפְזֻמוֹן חוֹזֵר.
אֵיךְ אֶכְתֵּב עַל הַמְּכֹנָה פּוֹקֶחַת הָעֵינַן
הַמְּפַטְפֶטֶת אֵלַי בְּשִׂמְחָה חֲלֻקִּיקִי יְקוּם

ג.

כְּשֶׁכֶּלֶם יִלְכוּ
אֶתִּישֵׁב בִּירְאֵת כְּבוֹד
מוֹל רַעַל הַמְּרַפֵּא שְׁלִי.
אֶטֶל כְּדוֹר כְּדוֹר, לֹא כְּאַחַר יָד
אֶלָּא בְּכֹנֶה מְלֵאָה
כְּבִטְקָס תְּהֵ עֵתִיק כְּלָלִים.
אֲדַמֵּין אוֹתָם חוֹצִים אֶת מַחְסוֹם הַדָּם־מַח
כְּמַדְלָגִים מַעַל מַכְשׁוֹל

ד.

כְּטַחְתִּי בְּעוֹלָם שִׁיתֵן לִי
הַזְדַּמְנִיּוֹת אֵינְסוֹף
לְדֶרֶךְ עַל אֲדַמַּת הַמַּדְבָּר הַזֶּה
לְדַשְׁדֵּשׁ בְּחוֹל וּבְחֻצָּץ
לְטַבֵּל בְּגַבִּים יְרַקְרָקִים.

מה רבו נפלאותיך
הפתעותיך

ה.

יש הקלת מה
ללכת ברחוב ולהרגיש חלק מאלו שלא שפר מזלם.
אני חפה מרגשות אשם על שזכיתי
בקורת גג מעל לראשי.
לעתים נדמה לי כי אפשר שאני מגנה על אהובי
בסיוע קל של סטטיסטיקת המזל

ו.

בשעת לילה כשכלם ישנים
בנות יפות ביוטיוב מלמדות אותי
לקשר לשערי מטפחות צבעוניות.
יותר מכל אני אוהבת קשירות אפריקאיות.

ז.

החיים
כחם במתניהם
נושאים אותי מעלה מעלה
לעתים משתקף המות
רק במבטם של אחרים

ח.

בוא נחשב על זה כחם רוח
נשב במרפסת
הנה, אי הודאות אופפת אותנו
אפשר
למשך ממנה חוט
לקלע סל

להניח בו את שארית חיינו.

נמר על עץ אביבית משמרי

כשעלתה לקומה השנייה ירד מולה בחור שחור שיער והנהן במהירות. שכנים נחמדים, חשבה. חדר המדרגות היה נקי, מואר, אבל הדירה שהראו לה כאן הייתה איומה. כוך מעופש עם שיש שבור במטבח. היא הודתה לבעל הבית ויצאה אל הכתובת השנייה. אולי שם.

הרחוב הכי סואן בעיר היה ריק ושקט באותו היום. היא לא חשבה שזה מוזר. היא חצתה את הכביש רב הנתיבים אל הבניין שחיפשה. כשעלתה לקומה השלישית שוב ירד מולה בחור, שוב אותו אחד, שיער שחור קצר. לא גבוה ולא רחב אבל מוצק. נעים פנים. "גם את בחיפוש דירות?" חייך.

"כן".

"אז לפה ממש לא כדאי לך לעלות, חבל על הזמן שלך. את מחפשת שני חדרים בטח".

"או אחד וחצי, תלוי".

"פה זה שניים בלי מעלית והם רוצים מחיר של שלוש וחצי, באמת חבל לך על הזמן. באתי, אמרתי שלום וברחתי".

"טוב". היא עצרה לרגע. "באסה".

"את בטח גם הולכת לראות במספר שבעים ושמונה?" היא פנתה לרדת והוא ירד בעקבותיה.

"איך ידעת?"

"זה אותו תיווך, הם נותנים לכולם לבוא באותו יום. חסכנים".

"הבנתי. נמאס כבר מהשוק הזה".

"כן. אני מאתמול מסתובב פה. אבל מה לעשות, זה קרוב לי לכל מקום". הם הביטו שוב זה בעיני זה. הוא כנראה חמש שנים פחות ממנה. תואר וחצי פחות ממנה. נאה למדי, אבל עוד משהו. "את באה לראות מה זה שם?"

היא חייכה. ירדה יחד אתו ועלתה יחד אתו לבניין הסמוך. "כולם מוכרים ובורחים מפה", אמרה.

"כן, הא? בסוף נישאר רק אנחנו". אמר.

הם עלו שניהם ונכנסו שניהם. ישב שם עורך הדין מטעמם של בעלי

הבית. הדירה הייתה בת שני חדרים, לא ישנה ולא חדשה, המחיר היה סביר לגמרי, נוף מקסים של גגות העיר נשקף מהחלון. עכשיו נצטרך לריב עליה, חשבה.

עורך הדין אמר: "אני צריך לומר לכם עוד משהו. הייתה גרה פה פעם שכנה והיא עזבה. היא קצת לא בסדר בראש. לפעמים היא מגיעה שוב, היא טוענת שיש לה זכויות בדירה, מאשימה את השכן ממול שהוא מרגל אחריה, כל מיני שטויות כאלה. אתם צריכים לדעת שלפעמים היא באה. אני אומר לכם מראש. ואם לא הייתי מספר, השכנים פה ממילא היו מספרים לכם בזמן ההובלות. לפני שמונה שנים היא עזבה. קודם גרה פה משפחה שידעה להתמודד אתה בטובות. תגידו אם לכם זה מתאים".

הבחור הביט בה. היא הביטה בו.

"אני אגיד לך את האמת, קצת כבד עלינו", אמר הבחור לעורך דין. לא טרח לתקן שהם לחוד. גם היא לא תיקנה.

"אני תמיר", אמר כשירדו חזרה במדרגות.

"נעים מאוד".

הוא לא שאל אותה דבר. הם עמדו זה מול זה בפתח הבניין, ליד הגדר החיה של הלנטנה. הביטו זה בזו. מבטו היה מכוון אליה ונפתח ישר. פניו היו חצובות בזוויות משופעות. היא התעטשה.

"הופה, עפתי", אמר. שניהם חייכו בבת אחת.

ליבה לא הלם, הדופק לא סער ותשוקה לא התעוררה בה. התעוררה רק ההכרה החריפה והאפשרות לדעת עוד.

"אני מקווה שתמצאי בקרוב. בזכות אחר צהריים", אמר.

"אתה בזכות שניים".

"לא בדיוק בזכותי", אמר. עמד מולה, קל ומובן מאליו. הם חייכו שוב.

"ואת חמודה".

משהו עמום מאוד נדלק. אור של היזכרות בדבר ישן. הוא היה בבירור צעיר ממנה. חתול רחוב ערני, אבל מרוסן.

"תודה".

"התעייפנו, לא? בואי נשתה משהו אצל יפה, אני מזמין אותך".

היא ציפתה שיוביל אותה לבית קפה שלא הכירה, אבל במקום זה הם חלפו על פני חמישה-שישה בתים, והתקדמו אל תוך החלק השקט של הרחוב, ממספר 78 למספר 72. בקומת הקרקע עמד תמיר ודפק.

"מה אתך, יא גזור?" שאלה אישה רחבה בשיער צבוע בהיר, עם

ציפורניים עשויות. קולה היה רם אבל נעים. "היום בבוקר אני שוטפת מתחת למיטה של אודליה ומה אני מוצאת, את הכוס מיץ שלך משלשום".
"בשביל זה אני בא, לעשות לך עבודה".

"חמור", אמרה האישה.

"מת עליך. רגע, תכירי, זאת יפה, וזאת – ?" אמר ועצר.

"הדר", אמרה הדר.

חדר המגורים של הדירה הקטנה היה כמסתבר גם מין מטבח, ובו עמדו יפה, אודליה ועוד מישהי, חברה או קרובה, כולן בנות ארבעים לפחות. כשתמיר נכנס, נראה היה כאילו פתחו מחדש בשיחה שנקטעה. זה לא היה ביתו אבל ניכר שהרגיש שם בבית. הוא הציג את השאר בפניה: אודליה וכרמל. בסך הכול שלוש נשים גרו שם אבל התחושה היתה ערבוביה אדירה של מהויות נחושות, כולן בשיער צבוע גוונים ובגופייה צמודה, כאילו התלבשו במיוחד לקראת יום בבית, נושאות את עצמן בקלות, כל אחת בגופה הנבדל, בתווים הנפרדים שלה. שולחן העץ הכבד שסביבו עמדו, כמו לטקס משפחתי, נשא ערב רב של מכתבים רשמיים, כוסות ריקות, מסחטת לחץ גדולה שעמדה שם וקרש חיתוך עם המוני תפוזים חצויים. הרושם שעשו, של פעילות חשובה, היה מטעה – הן פשוט היו הן, ובעוצמה. הדר שתקה והקשיבה לשיחה הצחקנית.

"את בסדר?" שאל. מצמץ אליה במהירות, לאות חיבה.

"כן". חייכה.

"בואי, מתוקה, תשתי משהו", הכריזה יפה. "את רוצה מיץ תפוזים?"

"אולי עוד מעט".

האם הרגישה קטנה? או עשתה את עצמה קטנה יותר ממה שהיא? לא נראה לה. פשוט הייתה לרגע הצופה במחזה. גם זה בסדר. הריגוש התחיל לפעפעע בה בכל זאת, למרות שלא חשבה שיקרה אתו היום משהו. בכל זאת האופן שבו צירף אותה לביקור החצי־משפחתי הזה שלו, השהות המובנת מאליו של שניהם פה, ההתבדחויות חסרות העידון של חברותיו. היא נזכרה בסצנה משפחתית בסרט שראתה ונופה בעצמה, את לא באמת כזאת מתנשאת.

"לא אוהבת תפוז? יש לי עוד מיצים, שלא תחשבי", אמרה יפה. היא

מנתה על אצבעותיה: שזיף, בננה, לימון.

"מה לימון? לימונדה! את לא תיתני לה מיץ לימון סחוט ככה",

התערבה אודליה.

"טוב, היא מתוקה זאת, איך שהיא שותה ת'לימון זה הופך ללימונדה", אמרה השלישית, ששמה כמסתבר היה כרמל. הארשת המחויכת של כולן חיוקה אותה.

אף אחת לא שאלה מיהי, אף אחת לא חקרה את תמיר. הוא עמד לידה, קרוב אבל לא נוגע.

*

שניהם נכנסו לחדר צדדי קטן. יפה לא שאלה אותו דבר. כנראה היה נכנס לשם לשנת צהריים מדי פעם. אבל עכשיו היה שש וחצי בערב. לא היה לה למי לחזור. בחדר עמדה רק מיטת יחיד נמוכה מאוד. הקיר היה צבוע סגול ועל הרצפה נפרש שטיח ארוג, מהמזרח הרחוק או משהו. היא התיישבה על המיטה.

"דאגתי לך, שלא יבלעו אותך", אמר. "אלה פותחות את הפה, לא סוגרות. אבל הן חברות טובות שלי".

"זה בסדר. הן חמודות". מילה חיוורת, חשבה, לעזות הצבע והמיצים שקרנה שם בחדר המטבח. הולכים בעיר לבד ורואים חנויות, אוטובוסים, ופתאום נכנסים לתוך חיים של אדם. ועכשיו היא פה אבל מה היא מחפשת. כל דבר שתמצא יהיה זול יותר ממה שראו שניהם לרגע. פתאום חשבה ונחרדה מהקנאה שעלתה בה: אולי יש לו משהו עם יפה?
"דווקא רואים שאתם בקשר טוב. ורואים כשאתה לידן, רואים".
"מה ראית? תגידי".

"יש לך לב ישר".

הוא התיישב על הרצפה ליד המיטה, פונה אליה. הביט בה בשקט. לא היה כל לחץ לעשות כל דבר שהוא.

היא נמשכה בחזקה אל הווייתו של הבחור הזה, אבל לא היה לה מה לעשות ברגש שהתעורר. להתחבק? לשכב? לשאול שאלות? הכול נראה מטופש ולא קשור. היא רצתה להחליק על פניו, על הזוויות. לגעת בגופו היה ודאי נעים אבל היה מעצים את השוני, הופך את הכול לסטוץ. ומה זה כבר עכשיו בעצם? לגמרי סטוץ. היא תשנא כל כך את עצמה ואותו אם מהצלילות שעמדה ביניהם בחדר המדרגות יישארו רק רשמי גודל וביצועים. אולי תיגע באצבעותיו בלבד.

הוא הביט לכיוונה, שקט, בלי סימן לצמצום המרחק. מחכה לשעת כושר? או פשוט מסוגל להכיל יותר ממנה? סביר שהאפשרות השנייה.
"מתי את צריכה לצאת מהדירה?" שאל.

"יש לי חווה פתוח, אני יכולה לתת התראה של שלושה חודשים",
אמרה. "ואתה?"
"אני אין לי בית כרגע, אני בין חברים".

*

זה מין מצב שבו היא הייתה רוצה מאוד לספר לו. שידע הכול. ומצד שני לא נחוץ לומר לו ממש כל דבר. היא הבינה את עצמה ורק נותר עוד מישוהו שיבין אותה. אבל הניסיון המטומטם להפסיק לחיות לפני שש שנים, והכול. לכי תספרי.

ואחותה התאומה. בעיקר אחותה התאומה. החיבור שנכרת. כולם מתלוננים, כשהם רוצים לזכור אדם שאיננו עוד, שקשה להיזכר בתווי פניו. כאן היא ידעה בדיוק מהם תווי הפנים, שכן ראתה אותם במראה בכל פעם. תמר, נערה בת עשרים ואחת. וחצי. עשרים ואחת ושמונה חודשים. השאירה את אחותה פה לבד, השאירה אותה ונפלה. נהרגה בנפילה מגשר, כמה עוד מלודרמטי זה יכול להיות? ואפילו לא התכוונה לזה. תאונה.

וכולם חשבו שהדר ניסתה להפסיק לחיות בעקבותיה. הם לא יבינו. אף פעם לא היו תאומות מהסוג שמתלבש אותו הדבר והולך לקניות ביחד. אפילו החברות שבחרו היו שונות מאוד. אבל כל עוד הייתה תמר לידה, הייתה לה האפשרות האחרת. עכשיו זו רק היא, בלי קבוצת ביקורת. מכתבים עדיין מגיעים מרשימות דיוור ישנות, מרשויות שלא עודכנו, אבל אין שום רישום ממקום חדש. שום מקום שיראה להדר לאן אפשר ומה לא כדאי.

מה מכל גוש החיים הקהוי הזה היא יכולה להראות לו עכשיו? כלום. מה הוא יראה לה? בעוד עשר דקות ישכחו שפגשו זה את זה. אולי תכף ילווה אותה החוצה, כבר אין אור יום בחוץ אבל הרחוב נדמה עדיין שקט מאוד. ילווה אותה הביתה ויפרד. אולי תזמין אותו אליה? כך לפחות הסיטואציה תהיה קצת יותר נורמלית. לא, יקבעו להיפגש ביום אחר. תבוא לבקר אותו בדירתו החדשה. הוא יבוא אליה.

*

"נעים לי אתך", אמרה.

הוא חייך. התנשם לרגע. אבל חוץ מזה לא היה סימן לפיתוי. האם בכל זאת תציב לו תנאי? הוא ודאי ייעתר, אבל מה הייתה רוצה לבקש? הדר ראתה פתאום את תליון הנמר המצונף שעל צווארו. מוזר, רק

חתולים אנחנו רגילים לראות מצונפים, ופה, ברור מאוד, היה נמר ששכב מעורסל בתוך עצמו.

הוא שם לב למבטה. "אני מעצב תכשיטים", אמר. "ככה יש לי זמן להסתובב ברחובות לראות דירות, גיחך. עבודה אני עושה בלילה, תמיד רק בלילה. לא באור טבעי. אור טבעי הורג את המתכת. היא צריכה ניאון עליה כדי לתפוס את הצורה. את רואה את זה?" הוא הניח את קצה התליון על פנים כף ידו והציג בפניה.

"זה יפה".

"עכשיו תגידי לי, איך את יודעת שזה נמר?"

הזנב יותר ארוך? האוזניים מעוגלות? היא ניסתה לנחש אבל כל ניחושה נתקלו במנוד ראש וחיוך סתום. לבסוף אמר: "מה זה נמר? נמר ישן על עץ. חתול הוא חתול בית, ישן על הרצפה. נמר – ישן על עץ. עשיתי אותו ישן על עץ, אבל בלי העץ".

עכשיו כבר שכבה על המיטה, על צדה, יד אחת תומכת בראש. הוא היה בישיבה מזרחית מול ראשה.

מה שהיה בלתי נסבל עבורה, היה מצב טבעי אצלו, הבינה. הרגע שלפני הקפיצה, בלי שום צורך להוכיח שקפצת. ובכל זאת, שוב ושוב תכננה את אופן ההתקרבות. לגעת בפניו? מוזר. בידיד? סוגסטיבי מדי. בכתפו? קלישאתי. בכפתורי החולצה המשובצת? התליון חמק מן החולצה והשתלשל החוצה. היא שלחה את הזרת שלה והניחה מתחת לנמר המתכת.

"הנה עץ", אמרה.

מרסיי

ספי שיבוק

כשהייתי בת חמש ההורים שלי יצאו לשליחות במרסיי מטעם תנועת בני עקיבא. אבא שלי היה בן שלושים וחמש, אימא שלי בת שלושים ושתיים, ליאת אחותי הבכורה בת אחת עשרה ויעל בת שמונה. בחודש הראשון גרנו בבית מלון מעל הנמל. ריחות הדגים והים התערבבו בריח הבוטנים המסוכרים שמכרו בקונוסים מנייר בצבע חום, בוטנים שלנו אסור היה לאכול כי זה לא היה כשר. כעבור חודש עברנו לדירה בבניין בן שמונה קומות ברו פייר לורן. הבית היה לא גדול, שני חדרי שינה וסלון, רצפת פרקט, טפט פרחוני, חלונות עץ לבנים. על אחד הקירות בחדר השינה של ההורים שלי ששכן בקצה מסדרון ארוך וצר הייתה תלויה תמונה של אונייה גדולה ששטה בים בזמן שקיעה. את החדר שלי חלקתי עם אחיותי הגדולות. בכדי להבדיל בין המיטות, ליאת תלתה מעל למיטה שלי מגבת ורודה עם ציור של ברבא פאפא. התחלתי ללכת לגן שנמצא במתחם של בית הספר היהודי יבנה, שם למדו ליאת ויעל. בימים הראשונים אימא שלי ליוותה אותנו וכל הדרך נתנה לליאת הוראות. תני יד לכל אחת מאחיותיך, שימי לב שאתן יורדות בתחנה הנכונה, אל תיצרי קשר עין עם אף אחד, תשמרי טוב טוב על הכסף והכרטיסייה. בגן חיכו לי ניקול ו'וסטין, שתי גננות מגונדרות בנעלי עקב, חזאית צרה ואודם אדום, וילדים יהודים שלא ידעו מילה בעברית. ישראל? ישראל? הם שאלו אותי במבטא צרפתי והתפוצצו מצחוק. לקח לי חודש לקלוט את השפה ולדרוש מהמשפחה שלי שלא יפנו אליי יותר בעברית, אבל אף אחד מהם עדיין לא ידע צרפתית.

בכל בוקר אימא שלי העירה אותנו בזריזות. בחוץ היה עדיין חשוך. בזמן ששטפנו פנים והתלבשנו היא הלכה לקנות בגט מהמאפייה הקטנה שבקצה הרחוב. בבית היא חתכה את הבגט לשלושה חלקים, הכניסה פנימה חמש קוביות שוקולד וסגרה בנייר פרגמנט. את הצמות היא קלעה לי בפראות, מהדקת חזק וממלמלת: השיער שלך חלק מדי. כשהתלוננתי ששמלת הצמר מגרדת היא אמרה: אז תתגרדי, רק אל תאחרו. את הדרך הארוכה ליבנה התחלנו בתחנת המטרו קסטלן. מהרגע שנכנסנו פנימה העיניים שלנו ננעצו ברצפה בחיפוש אחר כרטיסי נסיעה שלא הוטבעה בהם חותמת. אם מצאנו כאלה – צהלנו, כך יכולנו להשתמש בהם ולקנות בכסף שיועד לכרטיסייה

ממתקים. ברכבת ישבנו צמוד צמוד בשני מושבים. ליאת ויעל צחקו והסתודדו וכששאלתי אותן מה מצחיק, הן היו חוזרות אחריי בלעג קס קי אָ דְרֹל, קס קי אָ דְרֹל. אחרי ארבע עצירות ירדנו בתחנת סיינט ז'וסט ומשם עלינו על אוטובוס ליבנה. המתחם היהודי היה אפור ומוזנח. ילדים בתלבושת אחידה שכללה חולצה לבנה וחצאית פליסה כחולה עד הברך לבנות, וחולצה תכלת ומכנסי ברמודה כחולים לבנים, התרוצצו ברחבה האחורית שלא היה בה דבר מלבד שני ספסלי עץ ועמודי מתכת בגבהים שונים שהזכירו לי תחרויות אתלטיקה קלה שראיתי בטלוויזיה. חלמתי להיות נדיה קומנצ'י, דקיקה, רצינית וספורטיבית, אבל בגן ניקול וז'סטין קראו לי פֶּטִיט בְּנֵיה, סופגנייה קטנה. בסוף היום ליאת לקחה אותי מהגן וחיכינו ליעל בשער. שוב צעדנו לתחנת האוטובוס ומשם למטרו. מחוץ לקסטלן אימא שלי חיכתה לנו. השעה הייתה חמש וכבר החשיך. בדרכנו הביתה חלפנו על פני קונדיטוריות עם ריחות מאפים טריים, חנויות ממתקים, דוכני גלידה ובתי קפה. מדי פעם נעצרנו, מצמידות את הפנים לחלון הראווה, בוחנות בשקיקה את המאפים השונים ומדמיינות איזה טעם יש לפחזנית בציפוי שוקולד או לעוגת שכבות עם קרם ורוד. אימא שלי התבוננה בנו בשקט ואחרי כמה דקות האיצה בנו להתקדם. בית אני אכין לכן עוגיות קוקוס, רוצות? כן! קפצתי משמחה וליאת עיקמה את הפרצוף. לא רוצה עוגיות קוקוס יבשות, היא אמרה בעברית, אני רוצה פחזנית.

מאוחר יותר אבא שלי היה חוזר מהעבודה. אחרי ארוחת הערב ישבנו בסלון מול הטלוויזיה וכשהצטרפתי לשירים בפרסומות הוא אמר מה זה, את כבר ממש צרפתייה. תמיד היו לו סיפורים על שיבושי השפה שלו והמנטליות הצרפתית. הוא היה מחקה את נהג המונית שלא הבין מילה ממה שהוא אמר וכולנו צחקנו. לפעמים היינו צופים בסרטים של לואי דה פינס. אבא שלי, שתווי פניו הזכירו לי את אלה של הקומיקאי הצרפתי, היה משוגע על לואי דה פינס ובכל פעם שהיה פאנץ' הוא היה מחקה אותו וצוחק, עד שנהיה מאוחר והתבקשנו לעלות למיטות.

לפני שנרדמתי שמעתי את ההורים שלי מדברים בלחש. אחר כך הגיעו הקולות המוכרים של הפטפון. נעימות הפסנתר של ריצ'רד קליידרמן ואלף נשיקות של יהורם גאון היו התקליטים שהם הכי אהבו לשמוע ושלצליליהם נרדמתי.

בשבתות הלכנו להתפלל ולאכול בקהילה. לפני שיצאנו אבא שלי היה קושר את מפתח הדירה לחגורה כי אסור היה לטלטל ואימא שלי לקחה

מטרייה. לא עזרו תחינותיו של אבא שאין עירוב ושכלל, מטרייה זה מוקצה, זה אסור. זה מטופש, אימא שלי פסקה ויצאה. בקהילה קיבלו אותנו בשמחה ובחיבוקים. אני שימשתי מתורגמנית. תגידי לאבא שלך שהוא ידבר אחרי הקידוש, תגידי לאימא שלך שהיא לבושה יפה. כולם התפעלו מהשליטה שלי בצרפתית, אבל אני ראיתי איך אבא שלי מתכווץ. יעל לחשה תפסיקי כבר להשוויץ ואימא ליטפה לי את הראש ואמרה אני גאה בך, את יודעת? נו, איך אומרים את זה בצרפתית? יעל שאלה בעוקצנות ואני משכתי בכתפיים.

בכל כמה ימים שלי הביא לארוחת הערב בחור צעיר שהוא ניסה לשכנע לעלות לישראל. דן, פטריק, שאול, מרקו. כולם היו גבוהים ויפים. הם אכלו ברעבתנות מהאוכל שאימא שלי הכינה וביקשו תוספת. כשהגיע הזמן להיפרד הם אמרו, אהה... נראה. ישראל מקום קדוש קדוש, אבל אין כמו מרסיי. אבא שלי היה צוחק בעגמומיות. נתראה בקידוש, אה? הם אמרו רגע לפני שהדלת נסגרה אחריהם, מנסים להקליל את האווירה. אני לא יודעת מה אנחנו עושים כאן, אימא שלי אמרה. אני מתגעגעת להורים שלי, לאחים שלי, למעלות.

אחד מהם ישתכנע בסוף, את תראי, אבא שלי אמר. ומה עם הבנות? כל בוקר הן יוצאות למסע ארוך במקום לצעוד ברגל לבית הספר. צרפתית הגדולות עדיין לא יודעות, הן מתגרות מכל מאכל שאנחנו רואים ברחוב. נמאס לי להגיד להן אסור על כל דבר. את נותנת להן מתנה, את לא מבינה את זה? הן רואות עולם אחר, עם אנשים אחרים ושפה אחרת, אבא שלי ניסה לרכך אותה. נו, ומה טוב יש בזה?

הוויכוחים שלהם נמשכו עד שעה מאוחרת. שכבתי במיטה והקשבתי בדריכות לכל מילה ורק כששמעתי את הצלילים הראשונים של השיר אלף נשיקות, נתתי לעיניים שלי להיעצם.

הימים חלפו ובכסלו מרסיי לבשה חג. כל הקישוטים והאורות הצבעוניים הם לכבוד חנוכה שלנו, הגננת אמרה. אז פאפא נואל יבוא לבקר אותנו? גיום שאל בהצבעה. לא לא, פאפא נואל לא שלנו, לנו יש אליהו הנביא. כשאתם מדליקים חנוכייה תשאירו לו עוגיות וציורים ליד הדלת.

בזמן שחיכינו ליעל שתצא מהכיתה, שאלתי את ליאת מה זה פאפא נואל. אני אראה לך בדרך, היא אמרה, וכשצעדנו מהאוטובוס למטרו היא הצביעה

על בובה גדולה בדמות סבא, לבושה חליפה אדומה, שחייכה אלינו מחלון הראווה של בית הכולבו "באז" ואמרה בעיניים נוצצות, הנה, זה פאפא נואל וזה עץ אשוח מקושט. נואל זה חג של נוצרים, לא של יהודים, יעל אמרה. שתיהן כבר דיברו צרפתית שוטפת אבל המבטא שלהן היה משונה.

בערב סיפרתי לאבא שאני רוצה לצייר ציור מיוחד לפאפא נואל. מה פתאום? הוא שאל. אנחנו יהודים, החג שלנו הוא חנוכה. אז לאליהו הנביא, אמרת. מה אליהו הנביא עכשיו? אנחנו לא בפסח.

תן לה לצייר, אימא שלי אמרה. מה זה משנה חנוכה או פסח. ככל שחלף הזמן הוויכוחים שלהם התגברו.

יום אחד יצאנו בהפסקה לחצר. היה קר אבל היו ילדים שלבשו חולצה קצרה. ישבתי על הספסל ולא שמתי לב שהגננות קראו לכולם להיכנס חזרה לגן. הסתובבתי חסרת מעש והצצתי בחלונות הגדולים של בית הספר. בקצה כל כיתה הייתה במה ועליה שולחן וכיסא ומאחוריה לוח. המורה שעמדה על הבמה דיברה אבל לא הצלחתי לשמוע מה היא אומרת. פתאום היא זעפה, צעקה משהו והצביעה על אחד התלמידים. הילד הנוף עלה לבמה, הסתובב לכיוון הלוח והוריד את המכנסיים. המורה לקחה סרגל מתכת גדול והצליפה שלוש פעמים על הישבן שנעשה אדום. אחר כך היא הניחה את הסרגל על השולחן, הסתכלה על הכיתה ואמרה משהו בזמן שהילד הרים את המכנסיים. היא טפחה לו על הראש וחייכה. הילד לא בכה ולא נראה נבוך. הוא חזר למקומו והשיעור נמשך.

בבית סיפרתי לאימא שלי את מה שראיתי. היא הכינה ביצים מקושקות וסלט וביקשה שאעזור לה לערוך את השולחן. זה נכון? היא שאלה את ליאת ויעל והן אמרו כן, זה נכון, זה מה שעושים לילדים שמפריעים. אבל אל תדאגי, יעל אמרה בפה מלא אוכל, אני אף פעם לא מדברת בשיעור.

זה נורא, אימא שלי אמרה לאבא שלי ופינתה את השולחן. תמיד כשהיא הייתה נסערת הידיים שלה רעשו. כלים הוטחו בכיור, ארונות נסגרו בפראות. איך ההורים של הילדים האלה לא מתלוננים?

זו התרבות שלהם כאן, מה אפשר לעשות? אבל הבנות שלנו תלמידות טובות, זה לא יקרה להן, אבא שלי ניסה לפייס.

זה בכלל לא משנה אם זה לא יקרה להן וזה קורה לילדים אחרים, אימא שלי צעקה.

ההורים שלי רבו הרבה בערב. במריבות שלהם אבא שלי נראה לי קטן, מתגונן, אפילו מפוחד. אבל מחוץ לבית, בבית הכנסת או בקהילה, הוא

היה חזק ובוטח. כשהוא דיבר כולם הקשיבו והנהנו בהתפעלות. אנשים רצו בקרבתו ולא הפסיקו להגיע לדירה הקטנה ברו סן לורן. את אימא שלי מצאתי לא פעם בוכה חרש בחדר השינה. היא ישבה על המיטה הזוגית הגדולה והתבוננה בפוסטר של האונייה בשקיעה. כשהבחינה בי מיהרה לנגב את הדמעות ולומר לי בעברית מעורבבת בצרפתית שהיא פשוט מתגעגעת הביתה. אבל אנחנו בבית, אמרתי. לא, אנחנו לא. פה זה לא הבית, היא אמרה בלחש, מנערת פירורים דמיוניים משולי חולצת הטריקו שלבשתי. בפסח הודיעו להורים שלי שסבא גוסס. בוקר אחד אימא שלי ארזה תיק גדול, חיבקה כל אחת מאתנו בנפרד ואמרה: אני נוסעת, תהיו ילדות טובות. לפני שהיא יצאה היא התכופפה אליי ואמרה בעברית, אני אביא לך מתנה מישראל. תתנהגי יפה ואל תשגעי את אבא. על השאלה מתי תחזרי היא לא ענתה, הדלת נסגרה וריח הבושם שלה נותר באוויר דקות ארוכות. בערב יום העצמאות סבא נפטר.

במשך כל התקופה שאימא שלי הייתה בישראל עשינו חיים משוגעים. בכל בוקר אבא שלי הכין פנקייק לצלילי מוזיקת פופ. רקדנו ושרנו והוא נראה מאושר. אחר כך הוא ליווה אותנו עד פתח הגן ובית הספר ובסיום יום הלימודים הוא חיכה לנו בשער מחוץ, תמיד נשען על אוטו, או על עמוד. כשהבחין בנו הוא פרש ידיים לצדדים כאילו לא התראינו שנים ארוכות. בערבים צפינו בלואי דה פינס ואבא שלי הסכים שנלך לישון מאוחר. תרגישו לכד מתי אתן עייפות, הוא אמר. בלילה שמעתי את יעל לוחשת לליאת, הם כל כך שונים.

אימא שלי חזרה לקראת חג שבועות. אבא נסע להביא אותה משדה התעופה ואנחנו חיכינו בבית בדריכות. כל אחר הצהריים ניקנו וסידרנו, הכנו עוגה וקנינו פרחים מהחנות שמתחת לבית. ליאת אמרה: כשהיא מגיעה אל תתנפלו עליה, תנו לה רגע לנשום. אבל כשאימא שלי פתחה את הדלת לא הצלחנו להתאפק. קפצנו עליה, חיבקנו ונישקנו. תראי כמה הן התגעגעו אלייך, אבא שלי אמר וכרך את זרועו על כתפה. היא הייתה עמוסה בתיקים ובשקיות והפנים שלה היו סמוקות. היא חיבקה כל אחת מאתנו בנפרד וכשהגיעה אליי לחשה לי ברוך: אבא אמר לי שהיית ילדה נהדרת. היא החמיאה לנו על הסדר והניקיון, טעמה מהעוגה והריחה את הפרחים. מחר בבוקר תפתחו את המתנות, היא אמרה, אבל עכשיו לישון. נגמרה החגיגה.

כל החשבון עוד לא נגמר על "אחרי הספירה" מאת דורית שילה* שלומציון קינן

דורית שילה היא סופרת שסופרת. לא רק את הימים שבאים אחרי הספירה ונותנים את שמם לכותרת, אלא כל דבר שאפשר לחשב, למדוד, לחבר, להחסיר, לחלק ולהשוות.

בסיפור הראשון בקובץ, שקודם כול ממקם אותנו בתוך מניין החודשים, בנובמבר, ואחר כך בתוך "אבא גוריו", אנחנו נזכרים שוויקטורין "חסרה מה שבזרא את האישה בריאה שנייה: שמלות נאות ומכתבי אהבה". כלומר, חיסור, ואז הכפלה (של הבריאה) ואז החסרה כפולה – כי המספרת, כך אנחנו למדים, לא זו בלבד שמעולם לא קיבלה מכתבי אהבה, אלא שמבטו של גבר שנח עליה "בהינף עפעף, מניח אותה בערמת הנשים הלא ראויות". יש שני צדדים למשוואה: בצד אחד הראויים, ובצד השני שאינם ראויים; אלה שנבראו בריאה ראשונה, ואלה שנבראו בריאה שנייה, ואלה שנפלטו מהבריאה בכלל, אבל אין שום מאזן הרמוני. לא יין ולא יאנג.

אייזיק ניוטון, שהיה אדם מאוד דתי, מצא סדר מופתי ביקום כי הוא חיפש אותו. אבל דורית שילה היא אדם מאוד חילוני ולכן היא מחפשת אי-סדר. נדמה שהיא מחשבת וסופרת, כדי ליישב את המשוואות שלא נפתרות כי יש בהן רק חיסור ועוד חיסור. למשל, איך יכול להיות שיש מישהו שאין לו מקום בעולם, שהוא אחד או אחת יותר מדי? איזה מין חשבון הוא זה? כך, באותו סיפור, האנלוגיה המכוננת בין "אבא גוריו" לאביה של המספרת, מסתכם בחיבור וחסור: חוץ מהעובדה שלשניהם קוראים אבא, "לשניהם שתי בנות, שניהם חיו את שנותיהם האחרונות ברעב מתמשך ומתו בסוף" – פלוס בנות, מינוס אוכל, מינוס חיים. וזה ממשך בחיבור וחסור אותיות: "כבר יותר מעשור היא מנסה לחבר את האותיות למשמעות אחת ברורה: א', ב', ד', ולא הצליחה לצרף אליהן את ההא והתו הארוכות שהפכו את אביה מאיש אבוד לאדם ללא רוח חיים".

* פרדס הוצאה לאור, 2020

לא הצליחה לצרף אליהן את ההא והתו. האם אדם אבוד שווה לאדם ללא רוח חיים? מה יותר ממה? מה פחות ממה? ואנחנו יודעים שברקע של כל זה יש אלוזיה אירונית ובכלל לא סמויה לרעיון הקבלי של הוספת אות או גריעת אות כדי ליצור משמעות בעולם, לעורר את הגולם לחיות או למות. אבל גם כאן, כמו במקרה של מכתבי האהבה, החיסור הכפול לא יוצר ערך חיובי, כי החשבון לא עובד. וכמה שלא תנסה לצרף את האותיות שפזורות בעלטה מתוך שובל המילים שהשאיר, לא יהיה פה חסד מיסטי, ולא דת, הן לא יפיחו רוח באיש שאולי בצעירותו, כשאכל בעמידה, נשבו בו איזשהם חיים.

בסיפור "סטפס" כבר אפשר להבין מה הפתרון האמיתי של האלגברה של שילה. גם סבתה הג'ינג'ית של המספרת, נאמר לנו: "השתמשה במילים כאילו היו החפצים האישיים שלה. הזיזה אותן ממקום למקום עד שקיבלה את מה שרצתה". בכתיבה, החוקים אחרים. שם – כמו שאמר המשורר הסופי כָּבִיר – באפס, מתחיל כל הכיף. כל השאר זה סתם לספור.

בכתיבה עצמה יש חשבון אחר לגמרי. כך, למשל, בסיפור "רחמים" יש משוואה לא אפשרית של חוסר עם חוסר. הנזיר וינסנט נמנע מתענוגות, וזו שכרוכה אחריו נמנעת מצאצאים. ובתוך שתי השלילות האלה של אנשים שנחסרים מהעולם, יש גם פה ושם עסקאות מחושבות: "עכשיו אני כבר לא אנמית". היא אומרת, "צבע תמורת רחם – עסקה משתלמת, לא?" אבל בדיוק בגלל שהספרות של שילה חילונית, ואין בה ניסים או בתולות שנכנסות להיריון, הגאולה מתרחשת מחוץ לכל ההרמוניה הגברית הזו. באלגברה אחרת של מילים. כי היא כותבת: "אבל אני כבר הייתי הרחק משם, מטיילת בנעליים נוחות על גבעות ירוקות לחופו של אוקיינוס מלווח וקר, וברקע ספינות דייגים משייטות מול מגדלור כסוף. וילד בן עשר בעל עיני ברזל כחולות אוחו בידי, וכידו השנייה בזו של אביו הלבוש גלימה לבנה, חגורה מעץ וסנדלים".

נוכיר כמובן את הגוף, אחד הגיבורים הראשיים של הספר, שגם הוא מכונה שמחסירה ומוסיפה, שכלכלת התשוקה שלה כל הזמן מקוצרת, שאין שום היגיון במתמטיקה שלה. ונוכיר את הזמן, שכמה שלא מודדים אותה, וסופרים אותה, היא לא מתחברת: "כבר הגעתי לאמצע החיים", כך בסיפור "על הספה", "אם אמשיך זה כבר יהיה ברוורס, עם הגב לעתיד

והפנים לעבר". ויש גם חלוקה: כך מתחלקים בני המשפחה בסיפור "סטפס": "בבגרותם הצטרפו שלושת האחים השחורים לאצ"ל, ושלושת הג'ינג'ים להגנה". למה? כי אולי אם נחלק דברים לפי איזושהו סדר, אקראי ומופרך ככל שיהיה, נבנה מחדש סדר קיים שבו משפחה היא משפחה, ומין מזדמן הוא מין מזדמן, אבל, "כמה שלא אשתדל, לעולם לא אוכל להיות חלק מהסיפור הזה", היא אומרת. שוב ושוב אנחנו מוטחים לתוך חוסר האפשרות המתמטית. לא להיות חלק, לא להיספר, זה גם מה שקורה בסיפור "אילו לוטה", שם המזכירה שהייתה לאשתו של שטפן צווייג מבינה שהיא בכלל לא נספרת במכתב ההתאבדות שלו: "ארבע שנים של אהבה ושל שירות ושל מסירות אינקן, ולא זכיתי להיכלל בקהל הידידים שהוא מברך".

ומה קורה כשדברים כן נמסכים יחד למשהו שיכול להצטרף למשמעות ולהרמוניה? הסיפור "בון אנה" מלא בכל מיני טקסים של מדידות וספירות, שכמה שלא יימדדו, לא ימלאו את הרווחים. אבל ברגע מסוים, מבין אנרי שהלפיתה שהוא חש היא לא של לב שכשל אלא של לב ששב לרצות, והרגע הזה, הקתרזיס הגדול, נגמר בהשתנה בדיוק בחצות, עם צלצול פעמוני ראש השנה, כשהוא סוף סוף הצליח לכרוך פעולה בפעולה. סוף סוף הצליח לחבר משהו. אלה המקומות שבהם המשוואות נפתרות. לא בזיכרון דתי, כפי שאולי היינו מצפים מהגורל כשהוא מצרף דבר לדבר, אלא בפאתוס: אותה צניחה חדה מן הנשגב למגוחך. ומי שצירופי המספרים שלו נגמרים בחבטה, מי שלא כלול, שאין לו מקום בסיפור, מה יעשה? ימציא ספירה אחרת. אולי לכן כותבת המספרת בסיפור "אחרי הספירה": "נדמה לי שהספירה אחת היא מקום טוב להתחיל בו מחדש". נראה שדורית שילה מתחילה מאחת, וממציאה אפשרות של אלגברת ספרותית אחרת, ובכך מצטרפת למודרניזם העברי, שגם בו "כל החשבון עוד לא נגמר".

נוף ההמון המקיא (דמדומים בקוני איילנד) פדריקו גרסיה לורקה מספרודית: ערן צלגוב

מתוך "משורר בניו יורק", מספריו החשובים של לורקה, שראה אור בשנת 1940 רק לאחר מותו של לורקה, נכתב בזמן ביקורו בניו יורק ב-1929-1930 ובמהלך מפולת הבורסה הגדולה של התקופה. המשבר הכלכלי והמפגש עם מיעוטים שונים בניו יורק ובהמשך בקובה השפיעו רבות על אופי השירים בקובץ מבחינה תמטית וצורנית.

האִשָּׁה הַשְּׂמָנָה בָּאָה לְחִזִּית,
עָקְרָה אֶת הַשְּׂרָשִׁים וְהִרְטִיבָה אֶת עוֹר הַתְּפִים.
הַאִשָּׁה הַשְּׂמָנָה שְׂמֵהֶפְכֶת אֶת הַתְּמַנּוּנִים הַגּוֹסְסִים עַל פִּיהֶם.
הַאִשָּׁה הַשְּׂמָנָה, יְרִיבָתָה שֶׁל הַלְּבָנָה,
רָצָה בְּרַחֲבוֹת וּבְקוֹמוֹת הַנְּטוּשׁוֹת,
מוֹתִירָה גְּלוּלוֹת זְעִירוֹת שֶׁל יוֹנִים בַּפְּנוֹת,
מְעוֹרְרַת זַעֲמָם שֶׁל הַנְּשָׁפִים שֶׁל הַמְּאוֹת הָאֶחְרוֹנוֹת,
מְזַמְנַת אֶת שֵׁד הַלְּחֵם דֶּרֶךְ גְּבֻעוֹת הַרְקִיעִים הַמְּטֹאטָאִים
וּמְסַנְנַת אֶת הַתְּשׁוּקָה לְאוֹר בְּנִתִּיבִים הַתֵּת-קַרְקָעִיִּים.
אֵלוּ בְּתֵי הַקְּבֻרוֹת, יְדַעְתִּי, בְּתֵי הַקְּבֻרוֹת,
וּכְאֵב הַמְּטֻבָּחִים הַקְּבוּרִים תַּחַת הַחוֹל,
אֵלוּ הַמְּתִים, הַפְּסִיוֹנִים וְהַתְּפוּחִים שֶׁל הַשְּׁעָה הָאֶחְרַת
שֶׁנֶּדְחָפִים לָנוּ בְּמוֹרֵד הַגְּרוֹן.

לְחֻשׁוֹשִׁי שֶׁל יַעַר הַקִּיא הַגִּיעוּ
עִם הַנְּשִׁים הַחֲלוּלוֹת, יְלָדֵי הַשְּׁעוּה הַחֲמָה,
הַעֲצִים הַתּוֹסְסִים וְהַמְּלָצָרִים הַבְּלִתִּי-נְלָאִים
הַמְּגִישִׁים צְלָחוֹת מְלַח מִתַּחַת לְנִבְלֵי הָרִיר.
לֵאלֹהֵי תְרוּפָה, בְּנֵי שְׁלִי, הַקָּא! אֵין תְּרוּפָה.
אֵין זֶה קִיא הַפְּרָשִׁים עַל שְׂדֵי הַפְּרוּצָה

ולא קיא הַחַתּוּל שְׂבַלַע בְּפוּזוּתוֹ צְפָרְדַּע,
אַלֶּה הַמַּתִּים הַשׁוֹרְטִים בִּיַּדֵי הַעֶפֶר שֶׁלֵּהֶם
אֶת דְּלֹתוֹת הַצּוּר שֶׁם מְרַקִּיבִים עֲנָנִים וְקִנּוּחִים.

הָאִשָּׁה הַשְּׂמֵנָה בָּאָה לַחֲזִית,
עִם אֲנָשֵׁי הַסִּירוֹת, הַטְּבָרְנוֹת וְהַגְּנִים.
הִקִּיא הַרְעִיד קִלּוֹת אֶת תַּפְיָה
בֵּין יְלָדוֹת שֶׁל דָּם
שֶׁבִקְשׁוּ הַגְּנָה מֵהַלְבָּנָה.
אוֹי לִי! אוֹי לִי! אוֹי לִי!
מִבֶּט זֶה שְׁלִי הִיָּה שְׁלִי, וְאֵינְנוּ עוֹד שְׁלִי!
מִבֶּט זֶה הַרוֹעֵד עִירָם בְּגִלְלֵי הָאֶלְכוּהוּל
וּמִשְׁלַח סִירוֹת שֶׁלֹּא יֵאָמְנוּ
דֶּרֶךְ הַכְּלָנִיּוֹת שֶׁל הַרְצִיפִים.
אֲנִי מֵתְגוֹנֵן בְּמִבְט זֶה
הַנִּשְׁטֵף מֵהַגְּלִים אֲלֵיהֶם הַשַּׁחַר לֹא מֵעַז לְהַגִּיעַ,
אֲנִי מְשׁוֹרֵר לְלֹא זְרוּעוֹת,
תּוֹעָה בְּהֵמוֹן הַמִּקִּיא,
לְלֹא סוּס נִרְעָשׁ שֶׁיַּחֲתִּךְ
אֶת הָאֲזוּב הַסְּבוּךְ שֶׁלְרַקוֹתֵי.

אֲבָל הָאִשָּׁה הַשְּׂמֵנָה הוֹסִיפָה לִהְיוֹת בְּחִזִּית,
וְהָאֲנָשִׁים חִפְּשׁוּ בְּתִי־מְרַקַחַת
עִם הַטְּרוּפֵי הַמֵּר.
רַק מְרַגַע שֶׁהִנִּיפוּ אֶת הַדְּגָל וְהַגִּיעוּ הַכְּלָבִים הַרְאִשׁוֹנִים
הַתְּנַפְּלָה כָּל הָעִיר כְּלָה עַל גְּדֵרוֹת הַמִּזְחָ.

ניו יורק, 29 בדצמבר 1929

שירים לוון מילק

אקספרס של חצות

נכנסתי לסנדלריה של סינדרלה.
רבע שעה לפני חצות
גשמע תקתוק טפות האופטלגין,
היא מזגה לי שוב חמץ
וכל מלה שללה הכחילה את הדם.
בעלת הנצל השקופה
סנדלה את כף רגלי הקטנה
עד שנמצאה מתאימה.

בעלי מבטן ולידה

גמרתי אמר לראותך הלילה.
אתה בעלי מבטן ולדה.
הזהר והכפור בתוכי
נתחלק בו חצי חצי.

דבדבן שחר פורט לי על העוד,
שר אל תוך חבל הטבור.
אתה הוא אהובי, צורי משגבי
כי אתה נתת אנחה בלבי.

אני אשה בורחת מצירי לדה לעיר רחוקה
מתוק לי בשמים וקר לי על האדמה,
אין לי אחרים על פניך, אתה בעלי ממבט.

זכרת מלאכים שלושה,
ועמדת כנגד השמש העולה,
ונתת הטבעת באצבע.

גולדסטאר

אני שומעת את השקט הלכן על מדרגות של כוכבים
אתה שונא את השמים שיוצעים ללכת
איך אתה בא כלך
שפתים רועדות אלי

אגן מים חמים שלי,
אתה מגביר את החשמל בתוך הגולדסטאר שלי
יש לך אותי בפתח האדם של הגיטרה
אתה עץ תותים שעף עף עף עם העלים

עוד עטיפה אחת נפתחת ושנינו מתכלים,
מראים כנפים זה לזו.
אתה מסמן עלי בכוכב צהב
עקבי כמו כל תא ותא בגופי

אני רוקמת כדי לפרם את החלום
בוא עם השפתים האסופיות שלך אל שביל הפרגים כי הנץ החלב.

הו פרח עולמי שלי
הו אהבה שלי בישנית
הו חלום שחר שלי,
ציר אותי עם בינדי על מצחי.

אני אוהבת אותך, סמי אשכנזי ננו שבתאי

רצייתי לספר על אהבתי החדשה:

סמי אשכנזי, איש מהשכונה

הכרתי אותו בתחלה כלקוחה

הוא אינסטלטור –

”דוקטור צנורות”

סמי אשכנזי מעדיף נשים בהירות

הוא שם לב כמה אני עצובה

מבעד לחלון הראונה

כשבחנתי מנורות קריאה

בחנותו הפתוחה

לפתע הוא יצא וחקק אותי

הכיתי בסגורים

דמעה נזלה על מכנסיו המאבקים

כבר לא ידעתי איך מתקשרים

הצנורות שלי היו קפואים שנים

גם מרעלים

ברחתי לדירה בסערה

בלי מטריה

ברחובות הרטבים

עבר עוד זמן עד שהוא בא אלי

לבדק מקרוב את הדברים

ובגדול הכל אצלי היה תקין

עם זאת ברור גם שהיו קצת בעיות

ענין של משתיות

אבל הכל,

הכל סדר לי סמי בידי הגדולות

ואז התודה שחלם עלי שנים רבות

מוכן שהעריך שלא אמצא בו שום ענין

הוא שפותח אסלות
אני שסוגרת ספרים
אבל דוקא מצאתי, חברות וחברים
והצנרת שלו, אם אתם שואלים
תקינה לחלוטין
לא שזה עניינכם
אבל לא היא גרמה ללב שלי
להפתח שנית או להזיל נוזלים

אני אוהבת את סמי אשכנזי
כי יש לו כזה חיוך גדול ומקסים
כי הוא מזכיר לי את "דודי שמחה"
כי כשאנחנו גומרים הוא פותח את הדלת
ערם כביום הולדו ושואל את אמו:
"מאמא, הכל בסדר?"
את צריכה ממני משהו?"
הביצים שלו, הארכות והמדלדלות
מתנדנדות בעליוזת כשהוא מיטיב לה את הכריות
נדי חומלות ומנחמות
עיני החכמות
הן משקפות את נשמתו
המלאה במתנות
ויש לו את הכרס הכי חמה
ויש לו מטפחת בד ישנה
שבה אני מנגבת את הנזלת
אחרי שבכיתי על חוהו הרחב והשעיר והנעים
ואני בכינית אימה, אתם יודעים
אבל הוא מקבל אותי עם כל הפגמים

אל תחשבו שלא היו לסמי אשכנזי נשים
לפות מאוד אולי אפלו חכמות ממני
ובכל זאת הוא רוצה דוקא אותי
ואגב כך, שנינו די עצובים על שבזבזנו כל כך הרבה שנים

אָבַל מָה לַעֲשׂוֹת, הַחַיִּים קָצְרִים
כָּרְגַע הֵם הוֹיִם וְנִמְשָׁכִים
וְזֶה כְּנֹה מִזֵּל שְׁסָמִי אֲשַׁכְּנִי לֹא מִזִּין ת'שְׁכַּל
אֵלָא רַק אוֹתִי
הוּא לֹא מְדַבֵּר עַל "מִינְיּוֹת"
וְלֹא שָׁמַע עַל "אִיד"
הוּא לֹא קָרָא "עֲרוֹת", "מִתְעוֹרְרִים"
וְלֹא חָבַר שָׁל מֵר אֲדוּאָרְד סְעִיד

אֲנַחְנוּ שׁוֹכְבִים
כְּשֶׁבַחְדָּר הַסְמוּךְ נוֹשְׁמַת עוֹד אִמּוֹ בְּחֶרְחוּרִים
לְפָנַי עֲשָׂרוֹת שָׁנִים שֶׁבֵר לָהּ בַּעֲלָה אֶת הַצּוּרָה וְהַחַיִּים
פּוֹצֵץ לָהּ ת'פָּנִים לִיַד הַיְלָדִים
וּבְרֵאשָׁה הַמְצַלֵּק עֲדִין הִיא מִשְׁחַזְרֵת סְפוּרִים
לִי לֹא עָשׂוּ כְּאֵלֶּה דְבָרִים
אָבַל הַכְּתָמְתִי עַל זֶה
דְּפִים עַל סְדִינִים
אֲנִי מוֹרִידָה בְּפָנֶיךָ אֶת הַכּוֹבַע, גְּבֵרֶת אֲשַׁכְּנִי
וּבְפָנַי בְּנֵךְ אֲנִי מוֹרִידָה אֶת הַבְּגָדִים
(שְׁנִיָּהֶם, אֲגַב, מְסַכִּימִים שְׁאֲנִי הִיפָּה בְּנָשִׁים)
וְאֲזִ אֲנִי וְסָמִי מְזֻדְיָנִים
אֲנַחְנוּ מְפָצִים עַל הַשָּׁנִים
מַחְבְּרִים רְגֵשׁ וּמִין
עוֹשִׂים אֶהְבָּה
פְּשׁוּט חַיִּים
מִשְׁגָּעִים

גלות הירח

חגיית גרוסמן

ביום שבו ניסתה אימא להכניס את סבתא לבית גיל הזהב, מתה סבתא לונה. זה היה ביום ראשון בצעהריים אבל הרחוב היה חשוך. פנס הרחוב שפך אור בוהק על דלת הכניסה ולמרות שהשמיים היו בהירים ותכולים וניתן היה לראות ענני נוצה מרחפים מעל עץ הברוש, שרה הבית בחשכה. הבלחי פנס הרחוב השתקפו בשלולית שבפתח, זו שמדי יום הלכו וגדלו ממדיה עד שהתרחבה לאגם זעיר.

כל החלונות היו סגורים. רק בחדרי שבקומה השנייה צף אור ורוד. הוצאתי את ראשי מבעד לחלון וראיתי קצה של נעל מבריקה. אליה הייתה מחוברת רגל מתנדנדת. דמות ענק השתקפה בשלולית, לגופה טוקסידו שחור, על עיניה מסכה שחורה ולראשה צילינדר גבוה שמעליו נצבע הרקיע באדום.

"מי אתה?" שאלתי אותו.

"סמי," הוא ענה וניער שושנה צהובה. אבקניה התפזרו וכתבו באוויר את אותיות השם של סבתא:

ל

ל		ה	נ		ו				
			ה		נ				ו
ו		ו			ה				
									נ
נ		ו		ל	ו	נ			
								ו	ל
				ל		ה		נ	

"מה אתה עושה על הגג שלנו?" שאלתי אותו.

"מחכה."

בסלון הניחה אימא תקליט על הפטפון וסבתא שכבה על מיטה מתקפלת. כתמי הדם בתחבושת שסביב צווארה התייבשו והשחירו. חמישה תפרים נתפרו לראשה. על הקיר מעליה תלויה תמונה של רנה מגריט והיא שוכבת על מיטה מתקפלת ליד שרפרף קטן שעליו בקבוק סודה ישן, כוס עם קש, מזרק ובקבוק אופטלגין. רק בלילה כשהיא חולמת

על עישון אפשר לראות אותה רצה בין החדרים, מנסה לברוח מתשוקתה להצית סיגריה. כבר חודש שהחלונות בבית מוגפים. אימא לא ראתה את סמי ואני לא סיפרתי לה שהוא יושב על גג הבית, ראשו פצוע מחפצים שזרקתי עליו. סמי ליפף רשת סביב ידו הלבנה לספוג בה את הדם ובידו השנייה נופף באלה להדוף את מטח החפצים.

עיניי ננעצו בסבתא מעבר למעקה המדרגות. אימא, שעמדה והאזינה למוזיקה, טמנה את שתי ידיה בכיסי השמלה. היא הסתכלה במוזיקה וגבה פנה אל סבתא. על הכיסא האפור נזרק מעיל שחור. כובעה היה מונח על המזוודה הסגורה. היא האזינה לקול שירתו של סבא, אדישה לעיניי ולסבתא ולאיש השיכור שעומד על הגג והרשת סביב ידיו האפורות כבר נפרשה, מוכנה ללכידה, האלה בידו הולכת ומתרוממת.

בסלון עלתה דהרת סוסים מהפטפון והצלילים נהפכו לעמודים גבוהים. מן הגג נשמטה הרשת על צמרת הברוש, בסלון הצליף הרכב בסוסים. מאחורי הווילונות הכהים יצא סמי והנחית מכת אלה באוויר. סבתא נאנחה וקמה בזהירות מהכיסא המתקפל והתעטפה בסוודר לבן. צב ים שחור עלה מהפטפון וריחף מעל ראשה, השתחל החוצה מבעד לסדק הצר שבדלת הכניסה וריחף מעל סמי שניסה לחבוט בו. סבתא שבה לשכב על הספה, עצמה את עיניה ונמלטה מן החדר אל יערות מושלגים, ליער ירוק שבו בית מואר באורות כתומים ומעליו דמות לבנה ומזוקנת מניפה את ידיה, יושבת על מצע עננים, ומתחת לעננים דוהרת רכבת.

מבעד לחשכת השיחים גילה סמי את צווארו הלבן. הווילון כיסה את פניו ומעיני סבתא עלתה ספינה עם מפרשים תכולים ומלוחים, קצף סיפון כבד הציף את לחייה בדיוק כשאימא נכנסה לסלון.

"איך את מרגישה?" שאלה אימא.

"כואב לי," ענתה סבתא והחרישה.

רציתי להתקרב אליה ולגעת בה בלילה לפני שתכבה את האור. רציתי להתכופף על ברכיי וליטול את כף רגלה ולעסות אותה בשמן.

בארוחת הצהריים, כשישבנו מסביב לשולחן הקטן במטבח, מעל לעוף אפוי ואורז לבן עם תירס, הניפה את ידה הרועדת. כבר לא איתנה, לא בטוחה, לא מאיימת. סבתא שלחה את ידה לאימא ונתנה לה שטר כחול, מתנה ליום הולדת. "תודה," לקחה אימא את השטר והניחה אותו על הדלפק.

סבתא שבה לשכב בסלון לבדה. אנחנו חלפנו על פניה, אמרנו לה

שלום ולא דיברנו, לפעמים לא אמרנו שלום ודיברנו רק בינינו. אימא קיפלה את הכורסה ואת המזרק והאופטלגין הכניסה למזוודה והזמינה מונית.

"היא עישנה את חייה," סיפרה לי לפני השינה, "כל לילה במועדון הלכה לשמוע את סבא מנגן, עד ימיו האחרונים הוא שר וניגן, אבל היו שנים ארוכות, לאחר שעזב ונישא לאחרת, שהיא ישבה במרפסת בכותונת אדומה וחיסלה קופסאות 'ברודווי'."

לאחר שאימא כיבתה את האור בחדרה יצאתי אל המדרגות וראיתי איך היא יושבת על הרצפה ומשפשפת את רגליה של סבתא, מורחת את כפותיה בשמן ולוחצת בעומקן. הכותונת הייתה מופשלת עד מעל לברכיה ובחוף נשמע צופר המונית. אימא קמה, פשטה מעליה את הכותונת והלבישה את סבתא. אך סבתא נשמטה מידיה אל הספה ושלחה את נשמתה מבעד לזוגיות הקרות. נשמתה נתפסה ברשת של סמי ונסקה עימו אל השמיים האדומים.

שבוע לאחר מותה, אחד השכנים בבניין שבו נמצאת דירתה הקטנה, אמר לאימא שראה דמות אישה בין התריסים, מתרווחת על הספה המתקפלת שבמרפסת. הרחוב אומנם היה חשוך, אך השכן התעקש שישב בבניין ממול ליד שולחן האוכל ושיחק קלפים, כששמע מהסלון שלה את הפטפון מנגן "ביי מיר ביסט דו שיין...". סבתא שכבה על הספה כערפל, ידה השמאלית טמונה בכיס חלוקה האדום והימנית מציתה סיגריה. קול הפטפון שטף את שני החדרים הקטנים בדירה, הליפטטיק עלה מן המגירה. וזוג שפתיים אדומות, בלי גוף, בלי פנים, השתקפו בראי, כשמכל צד ריחף עגיל פנינה.

חירותו אמונתו ארנון מילוא

אליסף, יש קבלת שבת. אליסף. אליסף!
יאיר מושך לי בשרוול ומעיר אותי משרעפים. הסוחרים המאחרים בשוק ממהרים להגיף תריסים. השמש ממהרת גם היא ומסתלקת מערבה אל הים, אל עיר אחרת. אורות מתחילים לזהור על בתי עינוגים סוררים. נערה אדמונית, קישוטים בשערה, נזם גדול באפה וציורי גוף על גבה, מציצים בהיחבא מבעד לשמלתה, יושבת על דלפק עץ ברחוב ושותה משקה. גל קור עובר ומצמרר את עורה. בחור גדל מידות שיושב מולה, לבוש במדי צבא ובנעליים אדומות, מעביר יד על כתפה והיא נענית למגעו, מתרפקת, מתמסרת, עיניה מביעות אהבה, עיניו תשוקה. בוא כבר, יאיר נוזף בי ואנחנו חוצים במהירות את רחוב יפו, מותירים מאחורינו את הבערה ומחשישים אל רחוב שפת אמת, חוצים את קבר הרבה מגור ונכנסים אל הישיבה רגע קל לפני שדלתותיה ננעלות עלינו. המלמד, עיניו קרות, זועמות, והוא קפדן בהלכות ובמשמעת הנוהג, מלווה אותנו בדרכנו למרתף הישיבה, שם נערוך שיעור בין השמשות ונקבל שבת. המרתף אטום, מחומם יתר על המידה, והתלמידים נדחסים בצפיפות. ריחות זיעה מתערבבים באפי. אורות הניאון מרצדים על התקרה. קולו הגבוה של המלמד מנקר באוזני כיתוש הלכוד במשחה. אני מפליג בדמיוני אל הרחוב, אל עיבורה של העיר, אל המדבר, אל היער, אל הים.
הימים בישיבה נוקפים ומוצא אֵין. לא די בפריקת העול הנהוגה בין הזמנים. משנה לשנה הלב יותר נכנע, מסתגר. ואני הולך ודוהה, הולך ובוהה. בכפות רגליי הלכודות בגרביים השחורים, בגבות השחוחים לפניי, בבלייל השיער של סנטרי, המשתקף במרק העוף הדליל. בחריצים הלא קדושים של אבני מדרכות העיר. בוהה בחטף בכל נערה עם שיער אדמוני, קורע עין מול כלי הזין של החיילים המשתלשלים מאחורי גבם. בכיתה, בוהה בטפטופי המזגן שעל החלון. פוער עיניים למול טיפה ההולכת וגדלה, הולכת ומלאה, ואני עוצר את נשימתי עד שתואיל לנשור בטפיחה אל הרצפה. דמיוני מפליג אותי מעבר לקיר, מעבר לעיר, אל מקום שבו הבגדים קלים יותר והגבות מתוחים ושער הנערות מתנופף. עד שחודל אותי הקול הצווחני של המלמד, גבי מתיישר ועיניי ננעצות

אל הלוח עד שישובו להתעגל אל החיזיון. המלמד קורא לי לחדרו, מבטו חמור אך קומתו הנמוכה והילוכו נלעגים והוא אינו מזרה אימה. הוא מתרה בי שאחדל מבהילה ואשוב להיות תלמיד חכם כמבראשית. הוא מספר שנפוצה השמועה שאני בוהה אף בנערות בשיטוטיי הבטלים ברחובות. אני מכחיש באופן נמרץ, אך הזמן חולף ובהייתי אף מחמירה. כותלי הכיתה אינם שומעים את תפילתי וממשיכים לסגור עליי, אני מוצא כל עניין בלימוד וגופי כמה לתנועה נמרצת. בדמיוני אני ארנבת הנמלטת בתנועות אגן מהירות והרב הגדול, ידו האחת אוחזת בכובעו וידו השנייה מנסה לאחוז באוזניי הלבנות הארוכות – אני נמלט ממנו אל המחילה. כעת אני יושב בלשכתו העמוסה באבק קודש, אוזני מרוטה ואדומה ואני מבקש במחילה, לשוב. המלמד דורש אם אני נוטל ידי בבשרי ושופך זרעי לבטלה. אני מסרב לענות. הוא מתלחש עם הרב, הם בוחנים את שער זקני המדובלל, עולה בי החשש שגם יבקשו להציץ בערוותי. הם מוסיפים להסתודד, חורצים דיני. הרב בקולו המתוק מאיים עליי שאהפוך לאותם נערים שבטלותם אמנותם והם מסתובבים כחתולי רחוב בין בתי השכונה, משפחתם מתנכרת להם ואף זיווג ראוי אין בנמצא בעבורם. אך הוא פוסק שכנראה חל בי שיבוש הנעורים והוא מתיר לי, אף כי טרם מלאו לי י"ח, להתחיל בהליכי אירוסין שיחלו בעז"ה בהקדם. הנערה המשודכת מלכי שמה, בת ט"ז שנים. מעבר לאריג נלחצים שדיה התפוחים, עולים ויורדים עם הנשימות הכבדות. היא מחפשת תלמיד חכם להתפאר. לגבי הגשר המתוח על שיניה אין כל דאגה, הוא יוסר עד יום הכלולות והיא תהיה ערוכה ומוכנה לכל דבר מצווה. היא נלהבת לרצותי, ניכר כי מתלבטת אם אמרה את שמותר ואני חש תשוקה עזה להניח יד חומלת על כתפה, ולשלוח אותה אל אימה. אני נדרש להשיב אל הרב בהקדם אם טובה היא בעיניי לעול אישות.

כל הנערים בני גילנו בישיבה קיבלו מעטפות חומות ומשולש מוטבע בצידן העליון. המלמד מתרה בנו לבל נתעלם ממעטפה זו, עלינו לסור במועד הנקוב ללשכת הגיוס שאינה רחוקה כלל ולהצהיר שתורתנו אמונתנו ואנו מחויבים ללימודי הקודש. צבי מקשה ושואל מה יהיה אם לא נלך וכי מדוע עלינו להצהיר הצהרות כאלו באוזני הציונים. המלמד משיב עלינו באיום כי חירותנו תישלל מעלינו והציונים ישלחו מכונית אסורים לאזוק אותנו. מתפתח דיון נרגש על מהות הצדק, זכויות הפרט והחירות ואני דמיוני אוזק אותי אל על, הלאה מכאן. מתקן הצבא

כשגרירות מדינה עוינת. רבים מחבריי מליטים ידיים ומכסים עיניים אך אני נוטל לעצמי את חירות הבהייה. כאן אני רחוק ממשטרו של המלמד המחפש בעיניו את עיני החולמניות. אני בוהה בעצים ובבנייני האבן הכעורים, אני מביט בפניהם של החיילים המביטים בי בחזרה במבטים סקרניים. ברחבת המסדרים עומדת קבוצת חיילים במדים רפויים, הנמתחת לקול קריאה כאשר קצין גבוה סוקר אותם בפנים חמורות. שני חיילים במדים מנומרים אזוקים זה לידי של זה נגררים בצעדים כושלים אחרי חיילת, שערה אסוף ומדיה הדוקים להתפקע היא חולפת על פני וליבי הולם. אני בוהה במתאר שדיה המציצים מעבר לחולצה והיא נותנת בי מבט עוין. אני מביט בחיילים המנומרים המשתרכים מאחוריה ואינם יכולים להתיק מבטם מפרכוסי ישבנה. השמש קופחת מעל ראשי ולפתע תוקפת אותי בחילה קשה. איני יכול להישאר עוד במחנה. אני חייב להימלט, את דרכי הביתה אני עושה, חתול חגיר נלחץ אל קירות הבתים מבקש צל. לכול אני מספר כי הצהרתי וחתמתי על כל אשר נדרש ממני. בלילות אני חולם על מכונית האסורים של הציונים שבאה לשלול את חירותי. חיילת אדמונית אדירת שדיים אוזקת אותי אל גבה וגוררת אותי כשק אל מעבר לשיבה, היא נושאת את גופי אל הר המוריה ושם עוקדת אותי, משקה את איברי בשדיה ואני כפות לשיח האטד ופי חסום. כל דפיקה בדלת מקפיאה את דמי. אולי הגיעה השעה. אני חושש שבאים לחפשני. אני חושש שאולי נשכחתי. כאשר המלמד נוזף בי שוב על חולמנותי אני מגחך ביני לבינות עצמי, כי בקרוב תבוא מרכבה ציונית גדולה רתומה לשש נשים אדמוניות חשופות חזה ותיקח אותי בסערה עד שקולו של המלמד ילך ויידקק, ילך וייפרם עד שיהפוך לנקודה, ויתפוגג. אין לסמוך על הציונים. השבועות נוקפים ואף אחד לא בא לדרוש את נפשי, ואני עומד במריי ומסרב לכל שידוך. אחרי מלכי, סירבתי גם להתארס לאלישבע, אף שהיא אדמונית. הרב הזהיר אותי כי אם אסרב לרבקי הוא יחדל לעת עתה מלמצוא לי זיווג לעריות ויותר אותי להתבוסס בתשוקתי.

אני מחליט לעשות מעשה ופוסע לעבר המחנה, אולי אמצא שם פתרונים לחידת הציונים. מדוע הם מתמהמהים מלעצור בעדי? והרי שמם יצא למרחוק כקלגסי שלטון, המושלים ביד רמה ולוקחים כל בחור וטוב לחרב, והנה צבא ההגנה אינו שונה מכלל המוסדות הציוניים כביטוח הלאומי, משרדי הפנים, התחבורה, העירייה... מוסדות מאובנים הפועלים

בלאות שהיא כה עצלה עד שעולה בה מעין רשעות. בפתח שער המחנה ישובה חיילת, מוטלת על כיסא פלסטיק מרוחה כבובת סמרטוטים נטולת חיים, צווארה אלכסוני ועיניה כמעט יוצאות מחוריהן, בוהות במסך הטלפון והיא כאחוזת כישוף, מסיטה שוב ושוב את אצבעה שמאלה על המסך. אני פונה אליה והיא אינה עונה או עושה את עצמה כמתעלמת. אני מכחכח שוב בגרוני בתוקף, והיא מרימה עיניים באדישות חרדה. "סליחה," אני אומר לה, "אולי את יכולה לסייע." אני נבוך מאוד, עיניי נמנעות מעיניה. "את יכולה אולי לברר עם הממונים המוסמכים מדוע אין עוצרים בעדי?" "מה?" ההיא גועה אליי בתגובה. "אני מאוד מצטער," אני מפלבל, "הבנתי שאמורים לעצור ולאזוק אותי, רציתי רק לדעת..." גיחוך קל עולה על פניה. "שמעתי באמת שיש אצלכם כאלה. תשמע, אני ממש לא בקטע," דיבורה מאנפף, קולה עולה ויורד חליפות, "אבל יש לי חברה שממש, אבל ממש בעניין. אתה רוצה שאני אקשר ביניכם? יש לך טינדר?" "היא תוכל לסייע לי?" אני חושש. "הא, תשמע, היא מלכה, פשוט מלכה. אם היא לא תוכל לא נראה שיש משהי שתוכל ever."

אחרי צהרי כמה ימים ואני מהדס לי ברחובות העיר, חוצה את בית הכנסת זיכרון משה וכושל לעבר רחוב חפץ חיים. חייל שדוף הולך, מבטו שקוע בטלפון, מתנוודד כחסיד. ודאי מחפש דרכו. לפתע אני נתקף בזעם, קרביי מתהפכים עליי והבחילה עולה בגרוני. אני סוגר את הפער ביני לבין עורפו המעוקל של החייל וידי, יד נחש, נשלחת כאילו מאליה וחובטת בעורפו. המכה חלשה מאוד אך החייל הנשוך מופתע, מכשיר הטלפון מושלך מידו ונסדק. החייל מביט בי באימה. ידיי המכושפות נשלחות שוב לעברו ואוחזות ברובה היורד מצווארו. החייל נצמד לנשקו הלולכי ולרגע קל אנו עומדים, ידינו משורגות אל מול הרובה כנחשים מזדווגים. אני מרפה מאחיזתי והחייל נמלט לקול קרקוש מגפיו הכבדים. לשיבה כמעט שאיני מופיע עוד. המלמד אמר נואש. אבי מתנכר לי. אימי בוכייה. ימיי מלאים שיטוטין ובהייה לבטלה. אני מתיסר קשות על החטא. בסיוט חלומתיי עולים לנגד עיני פניו של החייל המבוהל. שמועה חולפת כי חייל הוכה עד זוב דם בשכונה חרדית. שוטרים סורקים כעת את הרחובות, הם רכובים על סוסים, מגפיהם עופרת. הם מקישים על כל דלת ופורצים אותה בבעיטה חדה בקצות מגפיהם, סורקים את החדרים, מרעידים את האוויר בצלילי שוטיהם, חובטים בראשיהם בקירות מוסלקים, עוקרים מרצפות נסתרות, תולים פשקווילים הקוראים

להסגרת החוטה המסתתרת. איני יכול עוד. אני חייב להשיב אליי את חירותי ואני מחליט בראש מורם להסגיר עצמי אל תחנת המשטרה. אני מפקיד עצמי בתחנת המשטרה בדרך יפו. התחנה הומה אדם, שוטרים ושוטרות נכנסים מהמפתן אך עיניהם אינן נתונות בי. אני מוטל, חפץ ללא ערך בעמדת הכניסה, נבוך מכדי לבקש עזרה. השעות נוקפות. יובש ממלא את גרוני וצינת הערב לוחשת לעצמותי. שוטרת חומת שיער, אזיקים משתלשלים מאחורי ישבנה, שואלת אותי לרצוני. עיניה טובות, מבקשות להבין. היא מזמינה אותי לחדרה ואני נרתע. היא מזמינה שוטר נוסף, כיפה שחורה לראשו ועיניו חולמניות, להצטרף אלינו. אני פונה לשוטר, מתוודה על הכול: על חטא הכאת החייל, החולמנות, התשוקה, מעשה אונן. אני מבקש שיסייעו לי. אני מבקש שיעצרו בעדי. אני מניח ידי על השולחן. אולי תשלוף השוטרת את אזיקיה ותכרוך אותי בהם. השוטר החולמני מניח יד על כתפי ובטני גועה. אני מתחנן שלא ישליכו אותי לביתי, שייטנו לי לבלות את הלילה, מוגן, אסור. אני מבקש לחיות חיי חירות כשל החילונים. השוטר אוסף אותי אל ביתו. מבטיח לסייע. מכיר הוא את ראש הישיבה וגם קשור לשלטונות הצבא, יוצא ובא בפרוזדורי הציונים.

חיילת בכומתה כחולה דורשת ממני להזדהות. זו לי השבת הראשונה שאני יוצא מן הצבא. חמוש ברובה שקנהו מידפק על ברכי. המדים צרים מכדי להכילני. אני מגיש לה ביד רועדת את תעודת החוגר שלי. היא בוחנת את שער זקני המדובלל, חוככת בדעתה אם זהו זקן או שמא גילוח שלא עלה יפה. אני מפשפש בכיסי, מחפש את הטופס עם חותמת הכשרות של הרב הצבאי המתירה לי לגדל זקן, הטופס אינו מצוי בידי. החיילת חשה את התרגשותי הגוברת. היא נותנת בי מבט בוחן, ארוך, ולבסוף מתרה בי ומתירה לי לנוע. אני נמלט, מפוחד. לא מספיק לחקוק בזיכרוני את צבע שיערה. ממשיך את דרכי אל ביתו של אבנר, השוטר החולמני שמארח אותי, עד שיימצא לי סידור הלנה. עם אימי אני משוחח בחטף, מספר דקות מדי שבוע. אבי קרע עליי קריעה. הוא שכחני. אני חשוב בעיניו כמת. שוכב על האדמה, עפר בפי וקת הרובה דבוקה לחיכי. הקסדה אינה מהודקת דייה אל הלסת והיא נופלת לפנים. בפקודה אש עליי לשחרר את הנצרה ולסחוט את ההדק אל עבר דמות אדם עשויה קרטון. קולות נפץ נשמעים ותרמיל אש לוחט ניתן ופוגע באוזני. האם נדמה לי כי רואה אני ארנבת לבנת אוזן, עוגבת לחופשי

מבעד לדמויות הקרטון? אישוניי צרים וראייתי אינה מיטבית. אני מסיט את הקסדה ומתרומם כדי לראות. המפקד נזעק. הוא מתרה בי במילים חמורות אשר נופלות, ערלות, על מפתן הקסדה. במשרדו המפקד נוזף בי על חולמנותי, מאיים עליי בעינויי הדין הקשים ביותר שהצבא יכול להתקין. מאיים בשבת. מאיים בשלילת החירות. אני משפיל מבט ומקבל בהכנעה את הדין.

חדר האוכל הצבאי אטום ומחומם יתר על המידה. עוד מעט נערוך את סעודת השבת. החיילים יושבים וממתינים לכניסת המפקד התורן. בקריאה הקשב על גופי להימתח, לכבד את המפקד בקימה. המפקד סוקר את החיילים ועינוי נחות עליי, על כיפתי השחורה ועל זקני המדובלל. הוא קורא לי לברך על היין ועל הלחם, מפציר בי להרביץ מעט תורה בחיילים. אני נבוך אך הם תולים בי עיניים, מחכים למוצא פי. מצפים שאסיים במהרה והם ישבו לסעודה. פרשת השבוע היא פרשת משפטים. אני בוחר לצטט מתוך הפרשה את דיני העבד העברי. רבי יוחנן מבקש להסביר שעבד עברי המבקש להישאר אצל אדוניו ולא לצאת לחופשי נרצע דווקא באונו כיוון שבבחירה להישאר עבד ישנה החטאה. מדוע? כאשר הקב"ה נתן לנו את התורה הוא הפך אותנו לעבדיו שלו – "כי לי בני ישראל עבדים", כלומר מצווה עלינו להיות חופשיים ועבדים רק לקב"ה. אני מברך על היין וכל החיילים עונים אחריי אמן. בעוד רגע קט תרד עלינו שבת המלכה. חמימות נעימה מתפשטת בעורפי ושלווה גדולה נופלת עליי.

שירים

מרדכי גילי

הייתי רוצה

1.

בנוכחם חמשים ושש הופיעה
בילי הולדי בקרנגי הול
בניו יורק. כל הכרטיסים נמכרו.
באותה שנה הקליטו מילס דיויס וקולטרין
את Round About Midnight.
מרק רותקו ציר את "כתם וצהב",
בקט כתב בפריז את "מערכה ללא מלים".
בתל אביב שרה שושנה דמארי על
כתה אלמונית.
"לא אגדה רעי" הנה להיט.
בנוכחם חמשים ושש, ארבעה ימים
לפני יום הולדתו, התאבדה אמי.

2.

הייתי רוצה לשבת עם אמי
במוזאון, מול ציוריו של רותקו,
דקות ארוכות, שקטות.

הייתי רוצה לראות עם אמי
את ההצגה "מחכים לגודו",
לדבר אמה על בקט.

הייתי רוצה להכיר לאמי
שירים של בילי הולדי,
לראות אתה את הסרט
"לידי שרה בלון".

הייתי רוצה לחזק אותה
מול הכעור של חיינו,
של חייך.

בארון הספרים

שני תצלומים שחרר-לבן, מסגרת אחת.
בני ארבע, בגן.
נדמה שאנחנו באותו חדר, אותו צלם.
שערך אסוף בסכה, תלתליך בהירים.
ידך האחת מחבקת דב,
השניה מלטפת את אפו.
פני רחבות, פוני גזור לרחב המצח.
ביד אחת מיצב את מוט העץ,
בשניה משחיל טבעות צבעוניות.
הסדר לא נכון.
שנינו לא מחיכים למצלמה,
שנינו מרכזים.
אני כבר שמאלי ואת ימנית.
עוד רגע נביט זה בזה.
בואי נתחבק.

שירים נעמה יונג

*

אֶפְשֶׁר לְשַׁקֵּעַ
בְּבִקְרָה
לִפְלֹא וְלִפְלֹא
לְבוֹר
יְקִיִּצָה
וְאֶפְשֶׁר לְנִסּוֹת לְשַׁלַּח
פְּרִי־סְקוֹפֵי עֵין
מִתּוֹךְ כְּבֹד צוֹלְלֹת
פְּנִימִי
לְחַפֵּשׂ אוֹר
שְׂמֵמֵלָא בְּלִי מִשִּׁים
אֶת חֵלּוֹן
הָעוֹלָם.

הַתְּמַקְדוֹת*

אֲנִי עוֹמֶדֶת
עַל שֵׁפֶת הַרִיק
הַפְּנִימִי
כְּעוֹרֵב
חֲשָׂה אֶת הַשָּׁחַר הַגָּדוֹל הַרוֹאֶה
חַי גְּלִים
בְּתוֹכִי.

* שיטה לטיפול וריפוי שפותחה על ידי פרופ' יוג'ין ט. ג'נדלין

המבצר יודית ולבר

תמרה לא התכוונה להיעלם. היא רק משכה כמה דקות לפני היציאה כדי לסיים לראות סרטון מצויר. היא ניגשה למקרר ושתתה עוד פטל. הדקות חלפו והדרך הארוכה לכיתה חיכתה לה. היא ישבה על הספה בסלון והייתה מאובנת. היא ידעה שהיא צריכה לקום, להרים את הילקוט, לנעול את הדלת. היא חיכתה לעצמה שתעשה זאת, אבל השרירים שלה סירבו לנוע. היא נתנה לדקות לעבור בעודה יושבת על הספה עד שנהיה מאוחר מדי. וכלום לא קרה. היא העבירה ערוץ. אישה בלונדינית עמדה בגבה לגבר בחליפה ובכתה. ההתרחשות על המסך כבשה את תשומת ליבה והיא רצתה להמשיך לצפות. הדמויות החליקו אחת על גבי השנייה כמו שמן עד למנגינת הסיום הדרמטית. כבר לא היה טעם ללכת לבית הספר. השיעור הראשון התחיל לפני עשר דקות, ותמרה לא יכלה לסבול את המחשבה להיכנס לכיתה הרבה אחרי צלצול הפעמון ולספוג את המבטים המזלזלים של הילדים, או את הנויפות של נדיה המחנכת מול הכיתה כולה. וממילא עומד להתחיל עוד פרק. היא נשענה עמוק יותר לתוך הספה הרכה, מתנערת מהפחד ומתמסרת לעונג ההיעלמות.

לא עבר הרבה זמן מאז היום הראשון בבית הספר החדש. אימא ליוותה את תמרה בבוקר, אבל בצהריים היא נאלצה לחזור לבד, בפעם הראשונה, והמולת הילדים וההורים והשמש המסנוורת של תחילת ספטמבר כל כך סחררו אותה, עד שליד שער בית הספר החדש לא היה לה אפילו כיוון כללי הביתה. בתושייה מסוימת היא שאלה הורים שליוו את ילדיהם הביתה אם הם יודעים את הדרך לשכונת הליך, עד שמצאה אימא אחת עם ילד שהלכה לכיוון והתלוותה אליהם. כשדרכיהם נפרדו בכניסה לשכונה, הנוף הפרברי החדגוני שוב בלבב אותה. הכול נראה לה מוכר, כל רחוב יכול להיות שלה, כל בית, כל פנייה שמאלה. היא פנתה שמאלה מוקדם מדי וחלפה על פני בתים מוכרים, צמאה ומזיעה.

הרחובות היו גדולים מדי, היא הפכה בהם לנקודה קטנטנה וחסרת חשיבות. הרחובות הפרבריים נועדו למכוניות משפחתיות, לחניות, לא לילדות בנות עשר וחצי. עליהן המתכננים לא חשבו. דווקא בעיר היא ידעה להתמצא. ידעה להגיע אפילו עד הקונסרבטוריון, שהיה בקצה

של רחוב כצנלסון. אבל כאן כל הבתים הפרבריים הדומים היו חתומים בפניה והרחוב היה חם ובהיר וריק מלבד מכונית חולפת נדירה. כל הילדים כבר חזרו הביתה והם אוכלים עכשיו ארוחת צהריים או משחקים במחשב. החברות שלה מהעיר חוזרות עכשיו הביתה גם. אולי הן עוברות בדרך במכולת של יעקב וקונות צ'יפס או מסטיק בעשרים אגורות. אולי הן הולכות לשחק בגינה או קובעות להיפגש בקיוסק הרחוק כדי לקנות סוכריות חמוצות. הדרך הביתה הייתה קצרה יותר בעיר, מלאה באטרקציות, קיצורי דרך סודיים וחתולי רחוב. כאן הדרך ארוכה ומשעממת, והיא לא מכירה את השכנים או את החנווני במכולת, היא לא יכולה להיכנס בדרך לקנות בקבוק מים צונן, אולי לבקש הוראות מיעקב שהיה צועק לאשתו "איפה זה הלילך, את יודעת?" ומחייך לתמרה ואולי מגניב לה מסטיק בחינם. פה אין מכולת. זאת שכונה חדשה ובמקום מכולת קטנה בקצה הרחוב אנשים נכנסים למכונית המשפחתית ונוסעים לסופרמרקט בפאתי העיר, מואר וגדול ומתפקע ממוצרים. ההזדמנות לקנות דירה בפרבר החדש שזה עתה אוכלס בתוכנית מתאר ממשלתית הייתה ברכה משמיים, אבל גם הכניסה את המשפחה עמוק יותר לחובות. בקיץ האחרון אימא נאלצה להתפטר מעבודתה הפקידותית בעקבות המחלה של סבא ולשבת אתו, לשמור עליו ולהתרוצץ בין רופאים. אבא בעבודה. רות בצבא. היא לא יכולה לקרוא לאף אחד.

תמרה מיששה את המפתח שהיה בכיס מכנסיה כדי להירגע, מבינה בחוש את ההישרדותיות שהיא צריכה לגלות במצב הזה. היא חזרה על עקבותיה במהירות וזיהתה את הירידה התלולה לרחוב שלה. היא כמעט רצה, באושר וברגליים כואבות, הילקוט מיטלטל על גבה, יודעת את שם הרחוב ומספר הבניין בעל פה, מאגרפת את המפתח בידה, עולה במעלית, פותחת את דלת הכניסה לדירה הריקה ולא טורחת לסגור אותה מיד אלא מזנקת למקרר וגומעת בקבוק מיץ פטל קר. היא הצליחה. היא שרדה את האתגר הראשון שלה. היא בבית.

היא רצתה לטלפן למישהו, לספר על ההרפתקה שלה, על הפחד ועל הניצחון. היה לה רק את המספר של אבא במשרד, והוא לא ענה. לא היה לה מספר של אימא בבית חולים, או של רות בצבא. החדרים הגדולים של הבית החדש איימו עליה, הזכירו לה פתאום את הדרך הביתה. רחבי ידיים ומוארים מדי, לבנים וריקים נורא. חדר לבד, לראשונה בחייה. היא טלפנה למיכל.

"היא עוד לא חזרה מבית ספר, יש להם שעות ארוכות יותר בכיתה ו'", אמרה בחביבות עניינית דורית, שתמרה קראה לה אימאשלמיכל. "מה אתך, איך בבית הספר החדש?"

"ממש כיף", אמרה תמרה, "יש לי גם חדר חדש ויפה. את יכולה למסור למיכל שהתקשרתי?"

הנוכחות של מיכל בחיים של תמרה הייתה כמו חוט ארוך בין שני מכלי קוטג'. לפעמים היא התרחקה, לחברים, לעיסוקים, לריבים, אבל ככל שהחוט נמתח, ככה החזרה הייתה מהירה יותר. הפעם החוט הרגיש קרוע.

תמרה הוציאה מהילקוט את דף הקשר הכיתתי שחילקה נדיה המחנכת. השם שלה לא היה כתוב עליו נכון ובתום השיעור היא ניגשה לנדיה להעיר לה על הטעות.

"כן, תמר?" אמרה המורה במאור פנים.
"קוראים לי תמרה", היא השיבה בראש מורכן.
"כתוב לי פה תמר", אמרה נדיה בחוסר סבלנות והציגה את דף השמות כהוכחה.

"זאת טעות", תמרה התעקשה והתחילה להרגיש שהתלמידים שיוצאים מהכיתה מצחקקים לנוכח הסיטואציה, וגם פחדה להישאר לבד בכיתה.
"את בטוחה?" נדיה הדגישה, חמורת סבר, לא מוכנה ליפול קורבן למזימת ילדים.

"אני יודעת איך קוראים לי", תמרה מלמלה בזעם וברחה החוצה מהכיתה המחניקה, נדחפת בין ילקוטים של ילדים גבוהים יותר. האמת הלא נעימה הייתה שכל הילדים היו גבוהים יותר מתמרה.

בבית, היא הוציאה טוש שחור מהקלמר ושרטטה על הדף את האות ה' בסוף השם הפרטי שלה, שגרם לו להיות כעת צמוד לשם המשפחה. תמרהבר. היא הסתכלה על שמות הילדים האחרים בכיתה והכתובות שלהם. רובם גרו ברחובות עם שמות סתומים כמו "הנרקיס" או "העוגב". היא איתרה שני ילדים בכיתה שגרו ברחוב שלה, אבל שניהם היו בנים, מה שלא מאוד עוזר לה. היא ניסתה שוב את אבא.

הפעם הוא ענה, חזר מארוחת הצהריים. הוא שאל איך היה ואם היא חיממה לה כבר אוכל ואמר שהם יחזרו בסביבות שש בערב. תמרה רצתה לספר לו איך הלכה לאיבוד ומצאה את הדרך בכל זאת, אבל הוא מיהר. היא סגרה את הטלפון שוב ופנתה לטלוויזיה, עוברת מתוכנית אולפן

בערוץ הילדים לסדרת בית חולים בערוץ שלוש לסרט מצויר, לקליפים באמטיווי, ושוב ערוץ הילדים, ושוב סדרה, ועוד אחת, עד שהמפתח של אימא נשמע בדלת.

הימים עברו. סבא עדיין היה מאושפז. אימא נסעה אליו במסירות כל יום בשני אוטובוסים. רות חזרה מהצבא לפעמים, במה שהרגיש כמו שיתוף פעולה של המשפחה כולה בהעמדת הפנים שהיא עדיין גרה בבית. תמרה אהבה שרות באה, כמו דודה מאמריקה, מלאת סיפורים וריחות זרים, אבל היא תמיד עזבה מהר מדי, תמיד הייתה בדרך לתחנה הבאה. היה לרות כישרון יוצא דופן להסתדר בחיים, לעשות חברים בכל מקום שעברה בו ולעבור בהרבה מקומות, חמושה בתרמיל עם בגדים וכמה מאות שקלים במזומן שקיבלה מאבא או מעבודת מלצרות מזדמנת. ההורים התנהגו כאילו הם דואגים לה, אבל הם גם סמכו עליה כמו שסומכים על מבוגר. רות הייתה מוכשרת יותר מהם בלהסתדר בעולם ונדמה שמה שרצתה הוא פשוט שיניחו לה לנוע ללא הפרעה.

תמרה לא נהנתה מאותו כישרון לרכוש חברים בקלות. החוקים של העיר כבר לא היו תקפים. היא נאלצה ללמוד פרטי פרטים של מורכבויות והיררכיות. בעיר כולם גרו בדירה, כולם שיחקו ברחוב, כולם חזרו הביתה ברגל או באופניים. כולם היו קצת מלוכלכים תמיד, מחול של גינת משחקים, מבוץ, מאספלט. כאן האוכלוסייה התחלקה לילדים משכונות של וילות וילדים משכונות של בניינים, כמוה. לא היו לה שכנים בגילה והמשחק ברחוב לרוב היה משעמם ולא מלהיב, בלי הסמטאות וההרפתקאות והסודות הקטנים של העיר. בכיתה היא התחברה עם תהילה, שאומנם גרה בשכונת הווילות אבל גם הייתה שמנה, עובדה שהגבילה את האופציות החברתיות שלה. כשתמרה באה אליה הן היו משחקות משחקי קופסה בחדר של תהילה ומשחקי גומי וקלאס בחצר היפה של הבית. תמרה לא קינאה בבית הגדול, רק בהורים הנחמדים והשמנים של תהילה, שהיו מכינים להן ארוחת ערב ושואלים על בית הספר ואפילו דנים אתן בחדשות הערב.

היא ידעה שהמצב הכלכלי של המשפחה לא טוב, אף כי לא היה חסר לה דבר. היא אפילו לא זכרה שלמדה לא לבקש, היא פשוט ידעה שלא מבקשים. כשהכיתה התחילה לקיים מסיבות יום הולדת בבתים של הילדים, תמרה הופתעה וגיחכה למראה השמלות של הבנות. שמלות של גדולות. היא לא חלמה לקנות דבר כזה, אבל אחרי שסיפרה לאימא

על המסיבה הראשונה היא קיבלה שמלה שחורה יפה שנקנתה בחנות עודפים. המצב הכלכלי תמיד היה שם, עמד באוויר, הגדיר את המתח שכולם היו בו. היא ידעה שאבא מהנדס ושהוא עובד מאוד קשה. אימא הייתה בעיקר מבשלת, מנקה ונאנחת. הם רבו הרבה, לפעמים בלחישות, לעיתים קרובות יותר בצעקות. תמרה לא הצליחה להבין את פרטי הריב. היה נראה שכל הורה מנסה להוכיח שהוא מקריב יותר. "לך קל", הם היו אומרים לה לפעמים בחיוך מריר.

היא לא לגמרי הבינה למה לה קל. נדיה המחנכת המשיכה לטעות בשם שלה ולהתייחס אליה בבוז צונן. היא לא הייתה ילדה בעייתית, או מפריעה בכיתה, אבל גם לא לגמרי עמדה בדרישות. היא חטפה צעקות כשליד אחת השאלות במבחן בחשבון היא כתבה "אין לי סרגל". היא לא חשבה על דרך טובה יותר להתמודד עם הבעיה. זה קרה לה הרבה. היא שכחה להביא ספרים, מחברות, אטלסים, ציוד אמנות. הציונים שלה היו בסדר ותהילה לרוב הייתה עוזרת לה להשלים חוסרים, אבל מול נדיה היא הרגישה כמו מטרד. יצא לה שם של מרחפת, כי בשיעורים הייתה שוקעת עמוק בציור, בהתכתבות עם תהילה או בבהייה, עד שהיו צריכים לקרוא בשמה כמה פעמים כדי שתשים לב. היא לא עשתה שיעורים לרוב, מאחר שבשעות הארוכות והבודדות בבית אחרי בית הספר היא העדיפה להתמקם על הספה עם ארוחת צהריים שחיממה במיקרוגל ולצפות בכל מה שהיה לכבלים להציע. היא הייתה מנהלת רישום של התוכניות האהובות עליה במחברת צהובה, רושמת את שמות הדמויות ומשולשי אהבה אפשריים. לפעמים היא כתבה את השמות גם באנגלית, בה החלה להצטיין. כשההורים הגיעו הביתה הם היו מעבירים לערוצי חדשות ששעממו את תמרה, אז היא נכנסה לחדרה במטרה להכין שיעורים, אבל בעיקר שמעה קלטות בטייפ, ציירה והמציאה משחקים. לפעמים היא התקשרה לחברות מהעיר והן נשמעו רחוקות. הן עדכנו אותה במורים חדשים, חברויות ויריבויות חדשות. השיחות נעשו משעממות ואיטיות עם הזמן. היא זכרה את חגיגות הפְּרָדה שלה מהחברות ועיינה פעמים רבות באלבום הפְּרָדה שהכיתה הכינה לה, בה כל ילד כתב לה ברכה. היא הייתה שואפת לקרבה את ריח המסטיק של המחברת, לעיתים מתעכבת על הברכות של החברות הקרובות, או של לירן שישב לידה בכיתה ד'.

היא נהגה לבהות הרבה. הייתה יושבת על מסעד הספה, מתבוננת החוצה על הרחוב, העצים, המכוניות, השמיים. הכביש במרחק. ממקדת

את מבטה בנקודה לא ספציפית כמו בפוסטרים התלת ממדיים שבדיוק נעשו נפוצים, ומרגישה את התודעה שלה נוזלת לצדדים כמו חלבון של ביצה, מכילה הכול ולא כלום. מבחוץ היא יכולה להיראות עורגת, אולי כמהה לחיים הקודמים שלה.

*

ההיעלמות הפכה לשגרה. זה לא הצריך מאמץ מיוחד. רק להתנהג כרגיל עד שהדלת נסגרת. לתת לאימא להעיר אותה, להתלבש, לסדר את הילקוט כי היא תמיד התעצלה לעשות את זה בלילה שלפני, לקחת מהמטבח את הכריך שהכינו לה ולשים בתא המיועד. ואז הם אומרים שלום ונוסעים. אבא לעבודה, אימא לבית חולים. וזהו.

בצהריים היא יצאה החוצה, משאירה את הילקוט בבית. שוב היא לבד ברחוב הפרברי, אבל הפעם הוא לא הפחיד אותה. המחשבה על המקום הריק שלה בכיתה מילאה אותה תחושת עוצמה. היא לא איפה שהיא אמורה להיות ואף אחד לא יודע. אבא בעבודה. אימא בבית חולים. רות בצבא. כל הילדים יושבים בכיתה ומקשיבים למורה ורק תמרה בר פוסעת לבד, חופשייה, כל צעד שובר עוד גבול, קונה לה עוד חלקה קטנה של עולם. היא הולכת כל הדרך לכביש הראשי, המכוניות חולפות לידה במהירות אבל הן לא נוסעות לכיוון שלה. לא היה לה לאן ללכת, אבל היא לא התכוונה לתת לזה לעצור בעדה. אם היא רק תלך רחוק מספיק, חייב להיות שם משהו אחר.

*

עירית קמה מוקדם מדי בבוקר להכין סנדוויצ'ים ואז לרוץ לאוטובוס שעובר פעם בשעה שייקח אותה לאוטובוס השני לבית החולים. את זמן הנסיעה היא ניצלה לאכול את הסנדוויץ' שהכינה לעצמה ולהתאפר. היא לא רצתה שאביה יחשוב שהיא מזניחה את עצמה. לשבת לידו היה החלק הקשה של היום, במיוחד כשלא היו טיפולים. הם היו מכאיבים, אבל אפשרו תנועה, מילות עידוד, עשייה. בזמני מנוחה היא הרגישה לא בנוח לשבת על ידו. הוא נעשה אדיש לסיפורים על הבנות והיה רגון. הריח של בית החולים הכה בה מדי בוקר בכניסה, לא מאפשר לה לברוח מחשבתית למקום אחר, רחוק, אקזוטי. הריח החרף קרקע אותה, העיר אותה מהעגמומיות השקטה של הנסיעה לעגמומיות פעילה של התרוצצות, טפסים, שאלות, משימות קטנות. אחותה לרוב לקחה את משמרת הערב והיא הייתה מתחילה במסע הביתה, שם חיכו לה כלים

וכביסה וניקיונות ובישולים. מעבר לזה נשאר לה כוח רק להתמזג עם הספה, להפוך זגוגית, להפוך לנוזל, להיבלע בטלוויזיה.

תמרה מסתדרת, היא חשבה. היא ילדה חכמה. היא יודעת להתרחק מצרות והיא אחראית, שלא כמו רות, שאוהבת לחפש אותן. לכולם יש תפקיד למלא, היא אמרה לעצמה, וכל עוד הילדה בריאה ואוכלת ומקבלת ציונים טובים, שתיהן עושות את תפקידן. לא בהכרח מצליחות בו או מצטיינות בו, אבל מקבלות ציון עובר. כלומר מתישהו ייתנו להן לעבור, להמשיך, לאנשהו. למקום אחר. לזמן אחר. לקיום יותר קל. בזה היא האמינה. בכל אופן, אין טעם להתלונן.

הנוף החום־אפרפר שניבט מבעד לחלון האוטובוס השני שלקח אותה הביתה היה חדגוני ונטול עניין, כך שמבטה של עירית נמשך מייד לדמות הקטנה שהלכה לצד הכביש וכמו התגבשה לפתע מתוך הריק. רק לאחר מספר שניות היא הבינה שזאת דמות שהיא מזהה. היא צלצלה בפעמון וירדה מהאוטובוס בכניסה ליישוב והחלה ללכת בצעדים בהולים לכיוונה של תמרה, בלי להבין באמת מה עליה לעשות. גל של כעס וחרדה הכה בה לאור החריגה הפתאומית מהסדר הקיים, אך הוא נמוג לחלוטין עד שהיא חצתה את הדרך אל בתה, שעמדה בזה לצד הכביש, נראית אדישה ומכונסת ופתאום הרבה יותר גדולה ממה שעירית זכרה. זאת הייתה תחושה מוכרת, גם רות גדלה וחמקה ממנה כשהיא לא שמה לב. האינסטינקט ההורי לצעוק ולגרור אותה הביתה התפוגג ונותר בה בלבול. היא עמדה לצד בתה, מנסה לראות מה יש באופק שתמרה מסתכלת עליו כל הזמן והיא לא יכולה לראות.

"מה את עושה?" היא שאלה לבסוף. תמרה רק משכה בכתפיה והשפילה מבט לרצפה, מתבוננת בתשומת לב בנעלי הספורט המלוכלכות שלה מתחככות בעשב החולי. השמיים נצבעו בכתום חזק שזרח על הכביש והשרה אווירת חלום, הופך את הנוף המרופט לכמעט יפה. עוד מעט יתחיל החורף.

"מה יש שם?" תמרה שברה את השתיקה.

"איפה?"

"אחרי הכביש, אם ממשיכים ללכת."

"אני חושבת שיש שם מבצר ביזנטי".

"מה זה מבצר ביזנטי?" תמרה הרימה מבט סקרן אל אימה, כאילו

הרגע התעוררה משינה.

"זאת מין טירה, אני חושבת, שבנו אנשים שגרו פה לפני הרבה מאוד שנים. לפני שהיה כביש, או שכונה", עירית נאבקה להסביר לתמרה, שדמיונה הוצת.

"כמו טירה של אבירים?"

"משהו כזה".

"אפשר ללכת לראות?" תמרה עדיין התבוננה באימה. היא גבהה, חשבה עירית. צריך למצוא כסף לקנות לה בגדים חדשים.

"מה עם ארוחת ערב?"

"אחר כך".

בבית היה אוכל להכין ובגדים מלוכלכים לכבס. שיעורי בית לבדוק, חשבונות לשלם וטלפונים שצריך לעשות לשלל גופים שאינם ששים לעזור. הכול היה חשוב, דחוף ולא בר דיחוי. כולם צריכים למלא את התפקיד שלהם כדי שיום אחד יהיה יותר טוב. יום אחד זה יבוא, יום בלי חוב ובלי דאגה, כמו פעם, כשהייתה צעירה ולמדה על ביזנטים. יום אחד שבו יהיה אפשר לשבת בנינוחות ולהתענג על יופי ועל בטלה, לצחוק ביחד. היום הזה שתמיד התרחק ונשאר מחוץ להישג יד. עירית הושיטה את ידה ותמרה אחזה בה. הן צעדו יחד בשתיקה אל המבצר.

שירים דוד ברבי

קריצה

זו קריעת הגוף מהנפש החרדה
יודעת מנוח רק ברגע שכחה
זו מציאות הקיום המתחמקת
לתוך הלילה עד רגע היקיצה
שמקדים את הבשורות
זו דרך אדם חסר סכוי
אל מול גזרת מלכות
זה כאב חסר האונים
כמו לשקע בבור יוסף
ולא נמצא מושיע להביא
את שבע השנים הטובות

שמים מצירים

שמים מצירים אינם מתעברים
רק נצבעים בשמש עירמה
צובעים את עינינו
ברגע קסום אחד מתחלה
קופאים ברגעי הערבים
עת צונחת השמש
לצבע ארץ חשוכה
אחרת

באותו יום, כלומר א' בראש השנה, יום שבא ודופק חוה פנחס־כהן

לגבריאֵלה אלישע

על דלת השנה והשנוי בעצמה ומודיע מי חי ומי ימות
בקשה גבריאֵלה בת אולין שנתפלל עבורה בבית הכנסת
שזנכיר את שמה וקשה הדבר מנשא כשאדם מבקש על עצמו
ואֵלהים עסוק באסוף ומיון השמות הרבים הבאים לשלחנו.

והייתי רוצה לשמש בהיכלו כמו באותו יום שעמדנו בתור
לפני ביתו של המקבל כדורי כדי לבקש על חייו
של יוסף בן סעדה ושמעון, אולי יעמד לו זכות אבות
ועמדו שם מיני משמשים וממנינים ומחליטים מי יבוא
לפני הרב עצוב העינים, מי יבוא ומי ילך, מי בכספו
ומי בִּיחוסו ומי ללא מעות וללא בית ילך וישוב מחרתו
לתור הצפיות בירושלים. ועמדנו בושים ומקוים שתהא
לנו דקה אחת עם איש העינים הקרוב לשמים
אך היו שמשיו גוצרים ודוחקים ומונעים דבור
פה אל פה. פנים אל פנים. כי תור המבקשים גדול
והקפה דוחקת ומצער שהטיל אֵלהים בעולם
נדחקים ותועים אנשים לתורים לבקש על גופם
על נפשם, כאלו היה אֵלהים וכל בניו של הרב
המקבל נדמים להם כמלאכים משרתים אדונם.

אולי זאת קלישאה, אבל זאת האמת

מחשבות בעקבות "גיא בן הינום" של יפתח אשכנזי

אילאור פורת

[זהירות, ספוילרים]

הצחוק האירוני ביותר מול הנביא הוא שתאמר אמת אבל איש לא יאמין לך. קסנדרה של אייסקילוס נאלצת ללמוד זאת על בשרה. ניתן לחשוב על קסנדרה כמעין גלגול מוקדם ומהופך של בלשית, שבמקום לשחזר את הרצח לאחר מעשה, צופה אותו מקדם ולפנים: "הנכריה חדת-חושים ככלב ציד, כבר מרחרחת בעקבות הנרצחים" (אגממנון, עמוד 74); היא אשר חושפת - בטרם-הרצח - בדיוק מופתי, את זהותם ואת כלי המשחית של הרוצחים: "הרשת היא האישה, היא המרצחת... זה רצח בתחבולה בתוך אמבט". אבל באשר היא מתנבאת, קסנדרה מקוללת: עולה מולה צחוקה המהדהד והאירוני של המקהלה היוונית, שממאנת להאמין לה. צחוק עיוור, מטומטם, שמולו היא מנבאת בפיכחון מדויק את מותה שלה עצמה.

איך למנוע מקסנדרה למות בשנייה האחרונה, איך לעצור את הרצח? איך לא לתת לצחוק המתגלגל לסמא את עינינו מול "האמת"? המותחן של יפתח אשכנזי, "גיא בן הינום", מגלגל את קללת הנביאה קסנדרה מיוון העתיקה לירושלים של 2015.

אילו סודות יכולים עוד לארוב לבלשים ירושלמים? בפרברים הסמוכים, אתה מפנטז קלישאה - שהגופות טמונות בחצרות האחוריות, במרתפיהם המנומנמים של השכנים, מאחורי גדרות של חיוכים אטומים, צבועות בלובן המטריד של חיוכים אטומים. לו היית חי שם היית נעשה בלש בכורח, ממציא בטורח תעלומות כנגד עריצות השעמום של המרחב הפרברי. וכאן בירושלים, המתים מוטלים בשיירות בדרך אל העיר, במאבק על השליטה הדתית בהר. זהו המרחב שבו אתה יליד, וככל יליד, המרחב והלשון האלו מובנים מאליהם עבורך. המתים דינם למיתוס, והבלשים מתים משעמום. איך תוכל אפוא קסנדרה הבלשית לתפקד כ"נביאת אמת", חושפת הפשע, מגלמת החוק, בעיר שבה הנבואה וגלגוליה כבר

* כנרת-זמורה, 2019

הפכו לקלישאה שחוקה, למרחבים שבהם כל צלצול פעמון כנסייה נשמע כהכרזה על מלחמת דת וכל קריאת מואזין כצווחת קרב? בירושלים הזאת, כבר מן הכותרת הדרמטית של הספר, "גיא בן הינום", נדמה שנוכל לנחש מה יהיה כלי הרצח ומי יהיה הרוצח.

החיים באבו טור הציורית ("שלרוב נחשבת לשקטה ויוקרתית", אבל תמיד בסיכון שמישהו מבעיר בה את הפחים), ששוכנת לצד גיא בן הינום, גורמים לך להרגיש עמוס עוז ב"סיפור על אהבה וחושך". השכנים בעלי-שם ("נדלקתי על המורה זלדה, ראשי לוטף על ידי טשרניחובסקי, שיחקתי חמש אבנים עם א"ב יהושע, נתתי כף לש"י עגנון") במקבילותיו הלוקאליות – אריה זקס וגבי אלדור, יהורם גאון, דניס סילק, משה חובב והרשימה נמשכת עוד ועוד. אתה גר ברחוב גיחון, לידך נעמי, צרויה ובת שבע, וחש את עצמך המלך בקצה השושלת. מאתיים מטרים ממך הגבול הבלתי-נראה, הרחוב משתנה ומצר, הבתים מתגבבים והכפר הערבי נפתח. בכניסה לשכונה שלט גלוי: "כיבוש אבו טור". אתה צופה על הממשות מהמרפסת, מביט אל החומות הקרובות של העיר העתיקה. אתה אומר שיום אחד תכתוב את הסיפור שלך על אהבה וחושך. אתה חושב קדימה, מכוון קאנונית. אנשים מחפשים היום "אמת", נסוגים לממשות עצמה. אתה מוכן לתת להם אותה: אוטופיקשן, ממואר. אבל משהו מעיב על התוכנית שלך: הביוגרפיה שלך נדושה, המרחב הזה מחניק את כל אפשרות החיים. חבר צוחק עליך שהזיכרונות ה"אמיתיים" שלך נראים בדיוניים ואתה נעלב, מתעקש נגד צחוקה העיור של הקלישאה, מנסה להציל את קסנדרה הנביאה ממוות במקום שבו הנבואה עצמה היא קלישאה.

גור גורביץ נשען על קיר העץ של האולם וחיכה שיקראו בשמו. הוא מסתכל בשעון, את השורה הוא הוריד לפני חמש דקות, ככה שהוא עדיין בפוקוס. אין מה לדאוג. מנהלת הפסטיבל קוראת לו, והוא עולה לבמה במבט מושפל וחיוך נבוך. עם השנים הוא למד לזייף את המבוכה והצניעות בכזו מיומנות עד שמי שלא הכיר אותו טוב חשב שהוא אחד הסופרים הנבוכים והצנועים בישראל, אדם שאלמלא היתה בווערת בו התשוקה לספרות ותחושת השליחות היה נותר נחבא אל הכלים. מי שלימד אותו גם להעמיד פנים של צנוע וגם לא להרגיש גרוע בשל כך היתה אמונה לב

חזק, הגורה שלו, ועל זה, כמו על כל מה שעוד לימדה אותו, הוא היה אסיר תודה. גור פוסע בביטחון מהוסס על השטיח מקיר לקיר, תוהה האם באמת הבד הכבד של השטיח בולם את קול צעדיו, או שזו רק התחושה שלו כרגע. אותה מחשבה מסייעת לו להעביר את הזמן עד לרגע שהוא מגיע לפודיום, מוציא את דף הנייר המהווה מכיסו (בכוונה הוא קיפל אותו כמה פעמים, שייראה כמו טקסט שעלה לו בייסורים רבים), משתעל פעמיים ומתחיל לקרוא: "יש לי חלום!"

הסופר גור גורביץ' הוא אחד הנרצחים בספרו של אשכנזי. הצחוק מדמותו הפרודית מלווה אותנו לאורך כל הקריאה. זה צחוק עיוור, אירוני. עלינו להתגבר על הדחף האוטומטי, לטפס מבעדו כדי לגלות את "האמת" הבלשית שבסוף הסיפור, ברגע שבו שם הרוצח נחשף ולבסוף נלכד. אנחנו מגלים בקריאה של אשכנזי "אמת" שהפכה לספרות, שהפכה לייצוג שחוק, קלישאתי, של דמות הנביא, הסופר הצופה, במרחב. במהלך הקריאה הקוראים מאתרים את המכתב הגנוב במנטרה שהדמויות חוזרות עליה שוב ושוב: אולי זאת קלישאה, אבל זאת האמת. הקריאה כובשת דווקא בגלל שככל שפניו של הרוצח מתגלות הוא נראה לך מוכר מדי. ככל שהאמת מתגלה היא משטה ומשתטה, דווקא כאשר היא מעמידה פני קלישאה שבדרך כלל מחניקה ממך את החיים כחבל מלופף על צוואר יגע.

שני בלשים יצאו לדרך: יונתן, יוצא סיירת דובדבן, נותר הלום קרב אחרי חטיפתו של אבו חדיר. הוא מפוצץ בכדורים ואלוף בעינויי שבויים. הוא נשוי אבל ניהל פעם רומן כפוי עם לינה, בלשית ממוצא רוסי שמספרים עליה ששכבה את דרכה לתפקיד. כבר השניים האלו עשויים ליפול לתוך הקלישאה של "הבלש הקשוח" ו"הרוסייה הזונה", לא פחות משרשרת הרציחות שהם מתבקשים לחקור. אחרי כל רצח מופיעה כתובת עם שגיאות כתיב פרובוקטיביות (למשל, "מוחמד אומו הקוראן=נייר תואלט"), שנועדו להבעיר את האזור. נראה לך שאתה כבר מראש מנבא לאן זה ילך. ובכל זאת – זה מותח לכל האורך, ממלא את הממשות בחיים שסוטים לסמטאות צדדיות, בורח בין פנסי האמת לצללים האפלים של הגיא, ואתה מופתע ברגע הגילוי של הרוצח: לינה מוצאת את שמו בספר "פריחת הדובדבן" של גורביץ'. הספר מתאר זיכרונות של לוחמים

בסיירת דובדבן, ומופיעות בו דמויותיהם של שלושה לוחמים ששירתו יחדיו: יונתן, אבנר ו"בן אדם", שגורביץ' ראיין לצורך הסיפור ועשה בזיכרונותיהם כבשלו. תיאור האנשים שהיא כבר מכירה (יונתן ואבנר) נראה לה בהתחלה כבדיחה, קריקטורה מרודדת, מלאה (אליבא דלינה) בנאומים פסיכולוגיסטיים שממלאים את הפערים בשביל הקורא. לנו הוא נראה תיאור פרודי. אבל ברגע האחרון לינה משנה את דעתה: שגיאות הכתיב של בן שמתוארות בספר הן המפתח המפליל. תחילה חשבנו ששגיאות הכתיב הן מעשה מכוון של הטעיה שנועדה להבעיר את האזור, והן התבררו כטעות לא מכוונת, כתם גס ומופרך על טהרת האמת המרה. ברגע הקתרטי הזה שבו "בן אדם" מתגלה כשמו של הרוצח, אתה מבין שבעצם שמו היה גלוי בפניך מהפרק הראשון – ברגע שבו "בנאדם", הרוצח כפי שהוא מתואר בפרק הראשון מעיניה של אחת הגיבורות, היה כל הזמן הזה, "בן אדם". השמות היו כמעט גלויים בפניך. כפי שהמרחב הירושלמי של "גיא בן הינום" פועל בספר הזה כמכתב גנוב שמתגלה, כמעט, כידוע מראש. הרווח האינפנטילי הזה מלא בחיים. מן ה"כמעט" הזה אפשר לנשום, אחרי כמעט 300 עמודים של עלילת מתח נהדרת.

בינואר 2020 אירחה אגודת הסופרים העבריים משלחת רשמית של סופרי נפאל, יוצרים המייצגים את "נפאל אקדמי", המוסד המקביל לאגודת הסופרים בישראל. במסגרת המפגשים נוצר קשר גם עם קהילת העובדים הזרים הנפאלים השוהים בישראל, ועם אלה מהם אשר כותבים שירה וספרות. משלחת הסופרים מנפאל כללה את:

מר נגנא פראסאד אפרטי, משורר, יו"ר האקדמיה הנפאלית וראש המחלקה לשפה הנפאלית במוסד זה. בעל תואר אמ. איי בספרות נפאלית.

פרופ' אמה ראג' יושי, סופר, משורר, מבקר ספרות ומתרגם. לשעבר ראש המחלקה לאנגלית באוניברסיטת טריבוהובן בנפאל.

ד"ר דווי נפאל, סופר, משורר, מבקר וסופר ילדים. עורך ספרים וכתבי עת. את שיריו של דווי נפאל היה קשה לצערנו לתרגם בלי לאבד את כל ערכם, כי הם כתובים במקורם בנפאלית בקצב מיוחד שבו הוא מגיש אותם בעל־פה, בקריאה מסורתית נפאלית שהיא מוזיקה בפני עצמה. הוא כתב גם שיר מיוחד על הביקור בישראל, ובו הוא משווה בין נפאל שבה מצוי המקום הגבוה בעולם (האוורסט) לבין ישראל שבה מצוי המקום הנמוך בעולם (ים המלח). השיר מתחיל במילים אלה (בתרגום חופשי): "אנו האזנו לאגדות בריאה במזמורי ההימלאיה, / בדומה לאגדות ירושלים על בריאת העולם".

מאיר עוזיאל

מחזה לילה

אמה ראג' יושי AMMA RAJ JOSHI

מאנגלית: מאיר עוזיאל

ביתו של ראמי היה מלא מהומה. פנסים היו תלויים מעל שער המתחם שהוביל אל הפתח, ובמעלה גרם מדרגות העץ המוביל לקומה העליונה. שם פילחו צחוקים חוזרים ונשנים את הדממה של הכפר, כפנינים מתפוררות. הקומה העליונה הקרינה את אור מגורות הלחץ, כמו היה זה בית פלדה הנוצץ באור השמש. אור זרח בניצוצות גם על כרי האחו המתגלגלים, בשטח הגבעות מעבר לעמק הצר.

מעולם לא ראה הבית כל כך הרבה אורה ונצנוצים, ומעולם לא התאספו בו כל כך הרבה נשים. נשים בעלות אלפי קמטים על לחייהן ומצחיהן, נשים

קשישות, לעסו בעצלתיים שאריות של ארוחות היום הקודם, והתיישבו במעגל על מחצלת במבוק גדולה מול האח.

הנשים הצעירות, כלותיהן, סבבו סביבן, משרתות את המבוגרות מהן וממלאות את צורכיהן, מחייכות בזריזותן ובשמחת עלומיהן. עבור בנות הכפר היה שמור מרחב אחר. הן היו לבושות במיטבן; על פניהן הבעות בלתי מפוענחות; והן שיתפו זו את זו בסתר ובלחישות, בחלומותיהן על היום שבו יהיו לבושות בשמלה יפה של כלה. היום שבו הן יילקחו בשקט על ידי החתנים שלהן. חלקן חייכו ברכות וחלקן פרצו בקול צחוק. אחרות פשוט הסמיקו בביישנות והרכינו את ראשיהן, לא מסוגלות להתמודד עם הקהל הרב.

הילדים היו עסוקים במשחק. כל הבית זמזם מצחוק וחיוכים של ילדים, פרוצים בשלל המשחקים שלהם. לא היה שום סימן לגבר. הנוכחות הגברית היחידה הייתה שיעול גס של סבא זקן, שנראה עדיין ער בבית בעל גג הסכך במדרון, מחוץ למתחם.

באח המעגלית רבצה ערמת אפר, עם כמה כדורי אש אדומים מפחם. הגחלים הזוהרות העניקו חיים לאח. אחרת, היא הייתה מתה כמו האפר עצמו. קורות העץ התומכות בגג היו שחורות, מפויחות, והבהיקו באור המנורות בקטעים שבהם הקורות נצבעו בצבע שחור מבריק וחלק. בפינות נאספה ערמה של כלים משומשים ענקיים. צלחות העלים המלוכלכות והקערות היו פזורות על הרצפה מחוץ למתחם, והזכירו מדשאה גדושת עלי שלכת לאחר סערה קשה.

דבר אחד היה משותף לכל האנשים שהתאספו בבית: חיוכים. היו חיוכים על כל הפרצופים – על פניהן העוריות המקומטות והדהויות של סבתות ישנות, על עור הפטל של החותנות הצעירות, על לחייהן הפורחות כאפרסק של הילדות, ועל הפנים הוורודים של הילדים הקטנים.

דבר אחד היה שונה בכל החיוכים האלה: הסבתות הוותיקות הציגו את הגזעים הצהבהבים בלסתותיהן חסרות השיניים, שיני הכלות נצצו בחלקן, אפילו תוך כדי חיוכים מדוכאים, הבנות הצעירות בהקו בזוהר שנהב, ומבעד לחיוכי הילדים, עם הניבים העליונים של שיניהם, בעבע החלב.

הלילה המעמיק בחוץ דרש מנוחה, לא מודע לחיים שהיו עדיין צעירים בבית. אפילו הילדים לא הראו שום סימן לשינה. אחרי הכול, זו הייתה החתונה של ראמי. ימים שכאלה היו נדירים, ואף אחד לא היה מוכן להחמיץ את השמחה.

זה היה הלילה היחיד בכל עשר שנות חיי שאימי לא השכיבה אותי כדי

להרדים אותי, ואבי לא נוף בי על כי איחרתי ללכת לישון. השעה הייתה קרובה לחצות כשאמא של ראמי באה אלינו והודיעה: "ילדים, אתם צריכים לעלות לקומה העליונה עכשיו. אורחים מגיעים לכאן ואנחנו צריכים לפנות את המרחב הזה".

בזמן שהילדים האחרים רצו לקומה העליונה בזה אחר זה, התגנבתי בשקט אל אחורי גרם המדרגות העץ. רציתי לזכות בהצצה אל האורחים. בזו אחר זו ירדו הנשים מהקומה העליונה. הייתי מוסתר לגמרי מאחורי המדרגות, בלי לחשוש שמישהו יבחין בי שם. הרגשתי את האבק יורד על ראשי. הרמתי את מבטי מבעד לפתחים הצרים של גרם המדרגות רק כדי להיפגע כפליים: האבק הזורם בעיניי ואחורי אישה ללא תחתונים שנגלו מול פניי. אבל, מוסתר מתחת למדרגות, לא יכולתי לצעוק ולא לצחוק.

המשכתי להתבונן במה שנפרש לעיניי.

כשכל הנשים ירדו במדרגות שמעתי פעמוני תאו מצלצלים בקול רם, דנג־דונג־דנג־דונג. זיהיתי את הפעמונים האלה. שמעתי אותם כששומר התאו שלנו הביא את בעלי החיים לכפר, בדרך אל המרעה הגדול שלהם בקיץ. הוא קשר את תאו המים בחצר ממש מחוץ לביתנו, ונזכרתי איך הפעמונים הדהדו במשך כל הלילה.

אבל עכשיו, במקום לראות תאו מול הכניסה, ראיתי אדם גבוה ונאה נכנס לחדר המשותף. הוא היה לבוש בְּדֹאֲרָה סוּרְאָנוּאֵל לבן – השילוב הנפאלי הטיפוסי של מכנסי רכיבה הדוקים, עם חולצה מעל ומעיל חזייה – ומעיל קשמירי שחור. חגורת עור חומה ורחבה הייתה קשורה סביב מותניו והוא חבש כובע שחור נוסח בְּהָאקְטֹפּוּר על ראשו, נוטה בזווית של ארבעים וחמש מעלות. כשהוא נכנס לחדר הבחנתי בפעמון התאו שיצר את הדנג־דונג: הוא היה תלוי ממושב מכנסיו.

לאיש היו עיניים חומות עגולות מודגשות בכחל, גבות עבותות, אף מבריק ומחודד, לחיים מלאות ושפם גזום למשעי. שערו בקושי נראה לעין מתחת לכובע ההדוק. החלקים של הכובע שסוגרים על הפנים פנו כלפי מעלה וכוונו ממש מעל האוזניים. החזה המרשים שלו התבלט. כשהוא נוקש בנעליים השחורות המבריקות שלו, הוא הלך בנחישות קדימה, ואז הגיע למרכז החדר, מוקף בנשים הצעירות והלא כל כך צעירות. שם הוא דיבר בקול גרוני צרוד, "אימא של ראמי! היכן את? לאן נעלמה המכשפה?" שאל שוב.

"אני באה. למה אתה צוחק כל כך? אפילו העורבים השחורים נשמעים יותר טוב ממך", השיבה גיסתה לבושה בצורה מטופחת. טיקה אדומה

נראתה על מצחה ואבקה אדומה פוזרה לאורך החלק המרכזי של שערה השחור המבריק, שנתלה מעל גבה בשתי צמות ארוכות. היא פקחה לרווחה את עיניה, עיני איילה, ולחיייה היו כעין השיש. בנחיריה נצץ יהלום בהיר יותר מפניה. שתי התלוליות העגולות שתפחו על חזה פרמו את חולצתה, ויצרו פתח אנכי צר שחשף את שדיה הלבנים כקרב. השדיים, שעמדו כמו ידיות קטנות, הרימו את חולצתה.

"איפה הכיסא שלי? למה הזזת אותו? שמתי אותו כאן בבוקר, לא?" הוא שאל.

"כן, אבל הזזתי את הכיסא כי הייתי צריכה לקרצף את הרצפה."
"איך יכולת לעשות זאת בלי אישורי? את זונה! את מתנהגת כמו כלבה. תחזירי אותו עכשיו. למה את עומדת ובוהה – את חירשת?" שאל.
לפני שהספיקה לחזור לחלון, מישוהו השליך סל במבוק – מהסוג שבו איכרים נוהגים לשאת זבל קומפוסט אל השדות. גיסתי סובבה את הסל עם הפתח כלפי מטה ואמרה לו, "הנה, ועכשיו אתה, שים את הישבן הבעייתי שלך על הכיסא המחורבן שלך ותפסיק לקשקש. אתם הגברים תמיד תובעים, לעולם לא תעשו דבר בעצמכם. נמאס לי ממך."

האיש התיישב בעדינות על הסל ודיבר בקול רך ומתוק: "אל תצעקי, יקירתי. את לא יודעת כמה אני אוהב אותך. תתעודדי, תהיי מתוקה. זהו יום שמח. בננו התחתן היום. עמלך הגיע לסיומו. ממחר תהיה לך כלה שתעבוד עבורך ולא תצטרכי לעייף את העצמות הישנות שלך, תראי."
קולו הרגוע של האיש השפיע על גיסתי שהתחילה להתפתל ולהסתובב, לנשק ולחבק אותו. הוא העביר לאט לאט את ידו סביב כתפה ולפת אותה באחיזתו. ראיתי אותו מחליק את ידיו דרך פתח החולצה שלה ולוקח את שדיה לידי. ראיתי אותה עומדת ונכנעת לו. גדהמתי כמה מהר היא הובסה על ידי החנופה הארסית.

בתוך פחות מעשר דקות בא הלם גדול יותר. הוא ירד אל הרצפה כשגיסתי בין ידיו, והניח אותה על המחצלת מול כל הנשים, שרק צחקו כמו טיפשות. ואז הוא טיפס מעליה והחל להתעלס אתה, בזמן שהפעמון שהיה תלוי על מכנסיו מתנדנד ומצלצל. יכולתי לראות את נצנוץ חלקת הירך שלה. היה לי קשה מאוד להשאיר את עיניי פקוחות, אבל הציוצים והצווחות של הנשים והנערות מסביב נתנו לי מושג מה קורה שם.

"זקנת מדי לכל זה, אבא של ראמי," שמעתי אישה אומרת.

"את רוצה שאנסה אותך?" הוא אמר בקולו הגרוני.

"כמה נורא!" הגיבה אישה אחרת.

"תן לבן שלך למלא את התפקיד הזה מעכשיו," נשמע עוד קול.

"את צודקת," הודה.

מתוך קול צלצול הפעמון, הבנתי שעכשיו הוא מתרחק לעבר הדלת. פקחתי את עיניי וראיתי את גיסי מכסה את ירכיה המנצנצות בסארי שלה, ומשקיעה את פניה בכפות ידיה הפתוחות בסומק מביש. הופתעתי שאף אחת מהנשים לא הראתה שום סימן של מצוקה או גועל מן המעשה הציבורי האיום הזה. נראה היה כי הן נהנו מכל זה, ולא יכולתי להבין מדוע. חשבתי שהאיש יעזוב, אבל הוא לא עשה זאת. במקום זאת הוא פיהק בקול רם.

"למה אתה מפהק כמו כלב טיפש? חכה דקה. אני אכין את המיטה ואז תוכל ללכת לישון. אגב, אכלת משהו? הכפריים אולי נתנו לכם אוכל טעים.

אתה מסתובב בכפר כולו מאז הבוקר, לא?" אמרה גיסי.

"שמרי על הלשון הנושכת שלך! לא אכלתי כלום מאז הבוקר. אני עייף

ורעב כמו חמור."

"שאתה. אתה חושב שאתה טוב יותר מחמור? יש לך מושג איך אני מנהלת את המשפחה שלך? לך, המר, תספיג את עצמך באלכוהול המסריח ההוא, ואם אתה מוצא כוז, קח לעצמך גם זונה. אני חולה ממך." אבל היא לא הפסיקה לעבוד תוך כדי שהיא אומרת את הדברים האלה. בינתיים הציעה את המיטה. היא פשטה מזרן כותנה מרופד על מחצלת הבמבוק ועליו סדין פסים ואמרה, "בוא ותניח את גופך הרקוב עליו ותזלול את האוכל הזה, שקניתי בכסף שהרווחת."

האיש החוויר, אך השתתק והחל לעסוק באוכל שהונח לפניו. לאחר מכן שתה כוס מים, דחף הצידה את הצלחת הריקה ושכב על המיטה. בתוך רגע הוא נחר בקול רם. תנועת הנחירות ותנועתו הגופנית הזכירה לי מפוח עור של נפח. גיסי, שדיברה אתו בזעם כה רב מוקדם יותר, ישבה עכשיו להפתעתי למרגלות המיטה והתחילה ללחוץ את רגליו ברכות. ואז היא פתחה את השרוכים שהחזיקו את מכנסיו בהדרגה והורידה אותם. רגליו וירכיו נראו חלקות ומשייות, רכות, ללא שום סימן לשיער שגורם לגברים לדמות יותר לקופים. שמתי לב שהוא לבש את התחתונים שלו, אם כי הוא היה מכוסה בחולצת-העל הארוכה ובמעיל שלבש. לאחר מכן היא הרימה בקבוק שמן חרדל, הניחה את רגליו על ירכיה והחלה לשפשף את השמן על עורו, מעסה אותו באהבה. "לאלוהים לא היה אף אחד אחר בשבילי ולכן הוא קשר אותי לאיש הזה. שותה כמו דג. אוכל כמו חזיר. נוחר כמו חתול בג'ונגל. ישן כמו

כלבה לאחר הלידה. העיוורון של ההורים שלי! הם לא שמו לב לאף אחד מהדברים האלה בו.”

הרגשתי שהיא כמעט בוכה, היא מחתה את עיניה בשרוול הימני. לאחר שעיסתה את רגליו הניחה אותן ברכות על המיטה, והתקדמה לעבר גופו. תחילה הסירה את מעילו בקלילות של רוח ערב ואחר כך פרמה בהדרגה את קשרי חולצתו, בזה אחר זה. היא הניפה את החולצה וחשפה את חזהו. לתדהמת, האיש ששכב שם היה אישה צעירה, עם חזה כמו תפוחים מוזהבים מאזור מוסטנג. הפטמות שלה שכנו כמו פצעונים זעירים בתוך התל הוורדרד של שדיה. היא קפצה, קמה והתכסתה בכיישנות, משכה את השפם וזרקה אותו, הסירה את כובע הֶבְּהָאֶקְטֹפּוֹר ושחררה את שיערה הארוך. מחיאות כפיים נשמעו מיד.

זו הייתה אחותה של ראמי, נערה צעירה שעדיין בורכה בברכת הילדות, בהצגה ששמה בשפת המקום רֶאָטְדִי – מחזה ליל כלולות. כל הזכרים של הכפר יגיעו הביתה עם ראמי וכלתו כמה שעות אחר כך, עם שחר. בהמשך שום דבר לא יזכיר את מה שקרה, ואף אחד לא ידבר על הלילה. הכול יהיה עטוף בשמיכה של חושך. כל אחד מבני המין הגברי בכפר ימשיך ללכת בדרכו, וכל אישה תמשיך להתמודד, בחיוכים על פניה, ודמעות מסתרות מאחור.

מבוך

גנגא פראסאד אפרטי (יו"ר האקדמיה הנפאלית)

מאנגלית: מאיר עוזיאל

יוֹנָה אֲשֶׁר טָסָה מִקְנָה
עם שחר מקדם אחד
כְּדִי לְשֵׂאת מִסֵּר שֶׁל שְׁלוֹם לְכֻלָּנוּ,
לֹא שָׁבָה אֶל הַקֵּן בְּעָרֵב
נִפְלָה בְּפֶחַ יְקוֹשׁ שֶׁל צִיד.
הִיא לְכוּדָה בְּמִבוּךְ שֶׁנִּבְנָה עַל יְדֵי אוֹיֵב!
אֵיךְ נוֹכַח לְהַצִּיל אֶת הַשְּׁלוֹם עִכְשָׁו?

כְּשֶׁהוּא מְסַתֵּר בְּבִטְחָה
 בְּתוֹךְ הַכְּנָפִים שֶׁלָּנוּ, הַמְרוּחוֹת בְּדָם,
 הַנְּעִלְמוֹת בְּתוֹךְ מְבוֹדֶךָ?
 לְהִקְתָּ לוחֲמִים אֲמִיצִים
 אֲשֶׁר זָנְקוּ אֶל מַאֲבְקֵי הַמְּלַחְמָה
 לְהַעֲלוֹת אֶת עַרְכָּנוּ, אֶת כְּבוֹדְנוּ,
 בְּאַתְגָּרִים שֶׁנִּמְשָׁכִים תְּקוּפוֹת רַבּוֹת בְּהִיסְטוֹרְיָה,
 לֹא שָׁבוּ הַבֵּיתָה;
 הֵם נִלְכְּדוּ בְּפַח שֶׁהֵנַח עַל יְדֵי הָאוֹיְבִים
 מִמֶּשׁ בְּתוֹךְ בְּרַכַּת הַמַּיִם.
 הֵם כְּבוֹלִים בְּרוּחַ נִכְאָה, לֵלֵא מוֹצָא,
 לֹא גִדַּע אֵיךְ אֶפְשֶׁר לְהַצִּיל אוֹתָם מִשָּׁם.
 הַנִּיחוּ רֶשֶׁת שֶׁל פְּתִיוֹנוֹת
 מִיִּשְׁהוּ מְנַסָּה שׁוֹב לְשַׁעֲבֵד אֶת אֶרְצֵי,
 אֲשֶׁר הִתְקַדְּמָה בְּמִשְׁעוּלֵי שְׁלוֹם וְשִׁגְשׁוּג,
 לְאַחַר שֶׁעֲבַרְנוּ מִסַּע בֶּן אֶלֶף שָׁנִים שֶׁל כְּבוֹד עֲצָמֵי וְחֵרוֹת.
 אֵיךְ נוֹכַל לְהַצִּיל אֶת מְנַהֲיְגֵי הַמִּסַּע הַזֶּה
 מִלְּהִסְתַּבֵּךְ בְּמִבּוֹךְ הַמְּסַכָּן?
 אֲמַת, אָנוּ נִחְרָדִים מִן הַמְּבוֹכִים בְּכָל פְּנֵה,
 אָנוּ נוֹפְלִים לְמִלְכַּדַּת הָאוֹיְבִים בְּכָל מְקוֹם,
 לָכֵן, הוּא מוֹרֵי תְבוּנָה נִפְלְאִים,
 הוּא לוחֲמֵי חֶפֶז וְתִיקִים!
 אִם רַק נַחֲלִץ אֶת כָּלֶם מִן הַמְּבוֹדֶךָ הַזֶּה,
 לוֹ נִשְׁמִיד אֶת הַמְּבוֹדֶךָ.
 הִבֵּה; בּוֹאוּ וְנִצֵּר מְבוֹדֶךָ חֲדָשׁ
 בּוֹאוּ, עִם הַעֲצָמוֹת שֶׁל עַרְכֵּינוּ וְכוּחֵנוּ
 אוֹתָם יִרְשָׁנוּ מִמּוֹרֶשֶׁת הָעֶבֶר.
 וְכֵן, בּוֹאוּ נִבְנֶה חֲזִית חֲזָקָה
 כְּדֵי לְנַצַּח אֶת צְבָאוֹת הָאוֹיְבִים
 וּלְהַשְׁמִיד אֶת מַעֲגְלֵי הַמְּבוֹדֶךָ שֶׁלָּהֶם.
 בּוֹאוּ; נִכְרִיז עַל מְלַחְמָה נוֹסֶפֶת
 נִגְדֵי יְרִיבֵינוּ, וְנִגְדֵי לְהִקְתָּ הַפִּיִסְנִים
 שֶׁטִּפְחוּ עַל יְדֵי אוֹיְבֵינוּ.

ספרים שהתקבלו במערכת

- אדלר שרון ויקטוריה, "הנעליים מרחוב בלום בלום", מאייר: צבי פלדמן, הוצאת אוריון, 2020, 32 עמודים.
- איתמר יואב, "חיוכו בעור", שירה, הוצאת עיתון 77, 2020, עריכה: ורד זינגר, 64 עמודים.
- אליעזר ורדה, "כשהשמש ברא צל", שירה, ג'וקר הוצאה עצמית, 2020, 89 עמודים. בייטנר עזריה, "חמה עמוקה מן הצל", פרוזה, הוצאת כרמל, 2020, עריכת לשון: יובל שקלים, 398 עמודים.
- בן-דוד יערה, "לובשת בגד הפוך", שירה, הוצאת הקיבוץ המאוחד, 2020, עריכה: לאה שניר, 211 עמודים.
- בן-עטר משה, "המסע לישראל האחרת", עיון, הוצאת כרמל, 2020, עריכה לשונית: איילת בר טל, 470 עמודים.
- ברנע שולה, "כאב עלה צומח", שירה, צבעונים הוצאה לאור, 2020, עריכה: דורי מנור, 100 עמודים.
- גבע ראובן, "חשיבה בנאלית", שירה, הוצאה עצמית, 2020, 72 עמודים. גוטמן שוקי, "לאן אתה רץ", שירה, הוצאת אשכולות פואטיקה, 2020, עורך: דורי מנור, 67 עמודים.
- גוטמן שוקי, "כוכבים ביום", שירה, הוצאת ספרי עיתון 77, 2020, עורך: דורי מנור, 91 עמודים.
- זיו גבי, "גורלות", פרוזה, פרדס הוצאה לאור, 2020, עריכה: ענת יקיר, 95 עמודים. יניב עצמון ד', "סריקת מערכות", שירה, צבעונים הוצאה לאור, 2020, עריכה: אביב חזק, 125 עמודים.
- יקור מיכל, "עבר הלב", שירה, הוצאת סער, 2020, עריכה: דורי מנור, 154 עמודים. כהן אדיר, "קפה ושיר", שירה, אמציה הוצאת ספרים, 2020, 193 עמודים.
- כהן אהובה, "ארצי רוסי! - חפצתי הפרד ממך", עיון, הוצאת כרמל, 2019, עריכה לשונית: מרים מילשטיין ונעה כהן, 239 עמודים.
- כהן חנה, "בסך הכל רציתי להיות אמא", פרוזה, הוצאת אוריון, מאי 2020, עורכת: ציפי לוי, 222 עמודים.
- כליף איריס, "בת אלוהים", שירה, הוצאת חדרים, 2020, עורך: יאיר בן-חיים, 119 עמודים.
- לורנצי חנה, "דרור לנפשי נתתי", שירה, הוצאה עצמית, אוקטובר 2019, עורך: איתן ליפשיץ, 181 עמודים.
- מוקדי עמוס, "אוטוביוגרפיה, עשרת בתי הראשונים", אוטוביוגרפיה, הוצאת כרמל, 2019, 282 עמודים.
- מחלין תמר, "רכבת לביירות", פרוזה, הוצאה עצמית, 2020, עריכה: צביה פורר, 125 עמודים.
- מיטון-מלר עדנה, "ערב של פריז", שירה, צבעונים הוצאה לאור, 2020, 193 עמודים. סדרה דיקובן אורחי, "שלושה פייטנים", שירה, הוצאת מוסד ביאליק, 2020, עורך: דן מירון, 143 עמודים.
- מינץ אושרית, "הסיפור האמיתי של יותם", פרוזה, 2020, הוצאת ארגמן מיטב, 185 עמודים.

מצליח רינת: " בדי העץ הרכים", שירה, הוצאת אוריון 2019, עריכה: יאיר בן-חור, 131 עמודים.

מרקוזה הס עדי, "לא המרחק לא הזמן", פרוזה, איפאבליש הוצאה לאור, 2020, עריכה: ינון קחטן, 441 עמודים.

בנון עמוס, "במחשבה שנייה", שירה ופרוזה קצרה, הוצאת עמדה, 2020, עריכה: אלי אליהו, 79 עמודים.

נגר דני, "וו חיבור", שירה, הוצאת אבן חושן, 2020, עורך: יקיר בן משה, 89 עמודים. סוכה שמואל, "מעל באר הדומייה", שירה, הוצאת הקיבוץ המאוחד, 2020, עריכה: ארו שוויצר, 93 עמודים.

סלע אילן, "כלבי כמהין", שירה, עמדה הוצאה לאור, 2020, עורכת: טלי וייס, 66 עמודים.

ספיר תרצה, "טיפות של שקט", שירה, חדרים - בית הוצאה לאור, מרץ 2020, עריכה: מיכל סנונית, 64 עמודים.

עקיבא סגל עמיר, "לשוב ולאכול בשר", שירה, הוצאת ספרי עתון 77, 2020, עריכה: יובל גלעד, 51 עמודים.

פירני מיכל, "אשה חצויה", שירה, הוצאה עצמית, 2019, 70 עמודים.

פלח לידר, "לידת הצעקה", שירה, הוצאת עמדה, 2020, עריכה: טלי וייס, 85 עמודים. צבי לאה (דובז'ינסקי), "סדקים דקים", שירה, ינואר 2020, הוצאת עיתון 77, עריכה: אלי אליהו, 52 עמודים.

צדרבוים נורית, "Self-Portaiture : The Art of Self - Research", עיון ומחקר, 2020, הוצאה משותפת "נורית ארט" וספרי ניב, 469 עמודים.

צדרבוים נורית, "מעשה באשה נעלה נעלה נעלה", שירה ואמנות, 2020, הוצאה משותפת "נורית ארט" וספרי ניב, 22 עמודים.

צדרבוים נורית, "מגילת הסתר", שירה/פרוזה ואמנות, 2020, הוצאה משותפת "נורית ארט" וספרי ניב, 60 עמודים.

צדרבוים נורית, "בחירות ביער", שירה/פרוזה ואמנות, 2020, הוצאה משותפת "נורית ארט" וספרי ניב, 40 עמודים.

קאפח אסתר, "זכוכית מגדלת", שירה, הוצאת סטימצקי, 2020, 121 עמודים.

קמחי אביחי, "מן המעט", שירה, הוצאת עמדה, 2020, עריכה: ד"ר צדוק עלון. קרן ניצה, "מכשפי השבט", עיון, הוצאת כרמל, 2020, עריכה: אבי שגיא, 220 עמודים. רודין נינה, "רוצח מסתובב חופשי", פרוזה, הוצאת כרמל, 2020, 257 עמודים.

רוכמן לייב, "בדמיך חיי", פרוזה, הוצאת כרמל, 2020, עריכת לשון: אלי שקדי, 331 עמודים.

רינצ'לר כרמית, "נויה והארנבון", סיפור ילדים, מיטב/ארגמן הוצאה לאור, מאי 2020, 20 עמודים.

שביד אליעזר, "מולדת וארץ יעודה", עיון, הוצאת כרמל, 2020, עריכה: אבי שגיא, 261 עמודים.

שליטא רחל, "דובים ויער", רומן, הוצאת ספרא, 2020, עריכה: מולי מלצר, 217 עמודים.

שרוני, אברהם, "כור ההיתוך: יומנו הנעלם של אברהם שרוני, שנים ראשונות בארץ", עיון, הוצאת כרמל, 2020, עריכת לשון: ענת הרש־גרוס, 281 עמודים. שרת סמדר, "עד הקיץ הבא", שירה, הוצאה עצמית, 2019, 87 עמודים.

משתתפי הגיליון

יואב אבני הוא סופר ומתרגם. בין ספריו רב המכר "שלושה דברים לאי בודד" (זמורה-ביתן 2006), "לחצות נהר פעמיים" (זמורה-ביתן 2016) וזוכי פרס גפן "החמישית של צ'ונג לוי" (זמורה-ביתן 2009), "הרצל אמר" (זמורה-ביתן 2011). סיפורים קצרים פרי עטו תורגמו לאנגלית והופיעו ב-"Words without borders, Zeek Jewish Fiction.net וב-".

ניצה בן-דב היא פרופסור אמריטה לספרות עברית והשוואתית באוניברסיטה חיפה. שימשה עורכת ראשית של הוצאת הספרים האקדמית של האוניברסיטה ושל השידורים האקדמיים. הקימה שתי תוכניות לתארים מתקדמים, לימודי נשים ומגדר ולימודי תרבות, ועמדה בראשן. כתבה ספרים ומאמרים על הספרות העברית והכללית ועל התנ"ך. ספרה האחרון, "חיי מלחמה: על צבא, נקמה, שכול ותודעת המלחמה בפרוזה הישראלית" (בהוצאת שוקן) זכה בפרס יצחק שדה לספרות צבאית לשנת 2018.

דוד ברבי פרסם שמונה ספרי שירה, וספר תשיעי עומד לראות אור. רומן פרי עטו, שעלילתו מתחילה בגרבה שבתוניס, נמצא בשלבי עריכה. בעל ערוץ יוטיוב שבו יותר ממאה שירים בביצועו, מולחנים על ידו ועל ידי חבריו.

ד"ר עדנה גורני, אקולוגית ואקופמיניסטית. פרסמה עד כה ארבעה ספרים: "בין ניצול להצלה", תיאוריה אקופמיניסטית של יחסי טבע, תרבות וחברה בישראל (עיון), "גרר ועילוי" (שירה), "דיוקן זואולוגי: לקסיקון" (פרוזה, שירה ומסות) ו"דברים שמצאתי במחסן המשפחתי" (פרוזה).

מרדכי גלילי, משורר. מבחר שיריו, "רציתי לרשום נוף אחר", יצא לאור בהוצאת מוסד ביאליק. דן מירון, העורך, כתב על שירתו: "הז'אנרים, שבפיתוחם הרים גלילי תרומה מקורית לשיר הארוך הישראלי, הם אלה של השיר הארוך 'הדוקומנטרי'... גלילי הצליח לעשות את השיר ההטרוגני בחומריו ו'היבש' בניסוחיו לאמירה פיוטית אינטגרלית".

חגית גרוסמן, סופרת ומשוררת. הסיפור המשתתף בגיליון לקוח מתוך ספר סיפורים קצרים בהתהוות.

דנה הלוי, מרצה וחוקרת לעבודה סוציאלית, מלמדת ולומדת על שינוי חברתי וסביבתי, קהילה ושותפות. החלה לכתוב שירה לפני כשנתיים.

מאיה ויינברג היא משוררת, וטרינרית וחוקרת עטלפים באוניברסיטת תל אביב. פרסמה שני ספרי שירה: "שטחים פתוחים" (ספרי עתון 77, 2015) ו"עיר ותנוחת ההר" (הקיבוץ המאוחד, 2018), שזכה בפרס "כליל" לשירה אקופואטית, וכן ספר מסות שנכתב בשיתוף עם דרור בורשטיין - "פליטי אור: מעוף בעקבות עטלפים" (אפיק, 2019).

יודית ולבר נולדה בברית המועצות ב-1984 וגרה כיום בתל אביב. סיפוריה פורסמו בעבר ב"פטל" ובאסופת "20 סיפורים קצרים" של הוצאת כנרת-זמורה-ביתן.

נורית זרחי נולדה בירושלים וגדלה בקיבוץ גבע. כותבת לילדים ולמבוגרים. זכתה בפרסים רבים. זרחי מנסה לגעת בבלתי אפשרי. שירתה מפגישה את קוראיה עם היופי של העולם, אך בתשתיתה נושבת רוח שמנגידה את המציאות עם תהומותיה. שיריה בגיליון זה כלולים בספרה "ואת?" שעומד לראות אור בהוצאת אפיק.

נעמה יונג בעלת תואר מ.א. בעיתונאות מאוניברסיטת N.Y.U., פרסמה שני ספרי

שירה בהוצאת פרדס, "הווים" ו"כבשת הדבש" בעריכת אלי אליהו. פרסמה שירים בכתבי העת "כתובת", "עיתון 77", "מאזנים", "המוסך" ועוד. תרגמה 14 ספרים והייתה עורכת ספרי המודעות בהוצאת אופוס.

אלדר כהן הוא סופר, פסיכולוג ומחזאי. הוציא עד היום שלושה ספרים למבוגרים וספר ילדים אחד. ספרו האחרון, "אמא קומי" יצא לאור ב-2019 בהוצאת ידיעות אחרונות.

שמואל מוניץ, יליד 1995, עיתונאי ומשורר (סגן עורך "מוצש", מוסף התרבות והפנאי של "מקור ראשון"). מתגורר בירושלים. ספרו הראשון, "שום נס בחצי התורן", יצא לאור ב-2017 בהוצאת אבן חושן. בימים אלה הוא עובד על ספרו השני.

ארנון מילוא, יליד 1974, מנהל פרויקטי מערכות מידע. סיפורו "תרנגול קרבות" פורסם בכתב העת "המוסך".

לורן מילק, משוררת, עורכת ספרותית ומוזיקאית. זוכת פרס אס"י לשירה לשנת 2012 על ספרה "פרפר פרלין" שראה אור בהוצאת ספרא. בוגרת ביה"ס "מנשר" לאמנות. ב-2020 יצא לאור "פרפר פרלין", אלבום משיריה שהלחינה והפיקה קורין אאל. "בורא מיני יללות", ספרה השלישי, ראה אור בינואר 2020 בהוצאת טנג'יר.

אביבית משמרי היא ילידת 1968. ספריה: "ג'ונסון 38" (2020, פטל), "ימי מטילדה" (2018, פטל), "הפינה של טריסטאן" (2016, כתר), "הנפש קמה באמצע הלילה" (2015, בוקסילה), "הזקן השתגע" (2013, חרגול-מודן, זוכה פרס רמת גן). כלת פרס היצירה לסופרים עבריים תשע"ט. ערכה והוציאה לאור את כתב העת "פטל" (2015-2020). טקסטים פרי עטה פורסמו בכתבי עת שונים. טל ניצן היא משוררת, סופרת, מתרגמת ומעורכות כתב העת המקוון "המוסך". כלת פרסי ספרות רבים, ביניהם פרס אשכול לסופרים, פרסי משרד התרבות למשוררים בתחילת דרכם, לספר ביכורים ולמתרגמים, פרס אקו"ם ליצירות בעילום שם ועוד. ספריה האחרונים הם "אטלנטיס" (שירה, אפיק) ו"הנוסעת האחרונה" (רומן, עם עובד).

אילאור פורת הוא דוקטורנט לספרות, כותב ועורך.

חיה פנחס-כהן, משוררת, סופרת, עורכת ומתרגמת. ייסדה וערכה את כתב העת "דימוי". מנהלת אמנותית של כנס "כיסופים", כנס ירושלים של סופרים ומשוררים יהודיים. עד כה הוציאה לאור 13 ספרי שירה, ספר שיחות על שירה ואמנות עם ישראל אלירז - "אסכולה של איש אחד", אנתולוגיה לשירה סלובנית עכשווית - "אני נשרף ואיני יכול לשאת את השקט".

ערן צלגוב, משורר, משרגם, משרבט ועורך בהוצאת "רעב". ספר שיריו השלישי "פרו[ט]זה" ראה אור בקיץ 2019 בהוצאת פרדס.

שילומציון קינן היא כותבת, מתרגמת, מאירת ומבקרת ספרות. ערכה והגישה תוכניות בטלוויזיה וברדיו, כתבה טורים וביקורות ספרות בעיתונות ופרסמה פרוזה ותרומים בכתבי עת שונים.

ליאת קפלן עורכת את סדרת "כבר" לשירה כמו גם ספרי שירה ואנתולוגיות של קולות משוררים וכתבי יד. כותבת בשיתוף עם אמנים, צלמים ומוזיקאים. מלמדת באוניברסיטה העברית, באוניברסיטת תל אביב ובפסיכודרמה. חברה בקבוצת "ירח חסר", המוציאה לאור שירי הייקו בעברית.

דעאל רודריגו גארסיה (1986) נולד וגדל בירושלים. למד בישיבות, בעל תואר

מוסמך בספרות עברית בהצטיינות מאוניברסיטת בן-גוריון. מלמד ספרות ויהדות במסגרות שונות ומנחה סדנאות כתיבה. על סיפוריו הקצרים זכה בפרס מכללת ספיר ליצירה ובפרס אופירה בן אריה. זכה בפרס שרת התרבות למשוררים בתחילת דרכם לשנת תשע"ט. ספר שיריו "גילופין" יראה אור השנה בהוצאת פרדס. דיתי רונן היא משוררת ועורכת שירה. פרסמה חמישה ספרי שירה בעברית וחמישה מבחרים בשפות אחרות. בימים אלה נמצאים בעבודה ספר שירה בעברית ומבחר חדש באנגלית. איריס רילוב, פסיכולוגית קלינית, מנחת סדנאות ומתרגמת. ספר שיריה "על ציר האפשר" (פרדס) יצא לאור ב-2019. בקרוב יראה אור ספר הפרוזה הראשון שלה, "אל תשבי סתם ככה" בהוצאת פרדס. ספי שיבק היא סופרת, עורכת ומורה לחסידות. ספרה הראשון "חלק בעולם" יצא לאור בשנת 2018. ספרה השני נמצא בשלבי עריכה מתקדמים בימים אלה. ננו שבתאי, ילידת 1975, ירושלים. זוכת פרס אקו"ם על ספר השירים "ילדת הברזל" (ידיעות ספרים). הרומן "ספר הגברים" (כתר) נכלל ברשימה הקצרה לפרס ספיר וייצא השנה לאור בצרפת בהוצאת Actes Sud. שבתאי היא מבקרת התיאטרון של עיתון "הארץ". תמי שני למדה אמנות לתואר שני בניו יורק ועבדה כמעצבת גרפית בארצות הברית ובישראל. הייתה הבעלים של חברת CD Worm שפיתחה ספרים אינטראקטיביים לשוק הישראלי. ספרה הראשון, "כתונת משחק", ראה אור ב-2015 בהוצאת אחוזת בית, וזכה בפרס שרת התרבות לספר ביכורים.